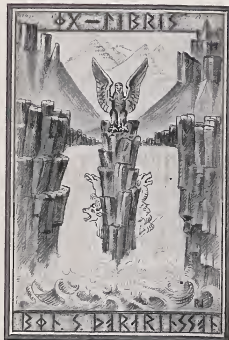
 Rask: Gjenmæle 1831

Baldvin Einarsson: Forelöbigt Svar paa Gjenmæle 1831

Rask: Gjensvar 1831

B. Einarsson: Gjensvar imod Gjensvar 1831

Abrahamson & Magnusen: Documenterede Oplysninger 1831

EX-LIBRIS

Inhalt.

1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
[illegible]

Gjensvar imod Gjensvar

eller

Stud. **Baldvin Einarsson**

imod

Prof. **Rasmus Rask**

i Anledning af Professor Rafns Oversættelser,

tilligemed

et Anhang

om Forhandlingerne i de 2 sidste Møder i det Kongl. Nordiske Oldskriftselskab.

Allt er vant
ef þú við þegir,
þá ertu um bleiði borinn;
annars dags
láttu hans öndu um-farit,
ok stöðva svö lýðum lýgi.
Loðfafnismál.

Kjöbenhavn.
Trykt hos og forlagt af E. A. H. Møller & Birck,
Raadhuusstræde No. 45.
1831.

I Maanedsskrift for Literatur 2den Aargangs 12te Hefte indeholdtes, iblandt Andet, en Anmeldelse af Prof. Rafns Oversættelse af Jómsvíkingasaga og Knytlínga, der gjør opmærksom paa adskillige Ufuldkommenheder og Mangler ved samme. Kort derpaa udgav Herr Professor og Bibliothekar Rask et lidet Skrift "Gjenmæle" kaldet, hvori han kraftigen søgte at forsvare Prof. Rafns Oversættelser, men gjendrive forbemeldte Anmeldelse af samme. Da jeg fandt Anmeldelsen, i det Hele taget, fuldkommen grundet, men Prof. Rasks Gjenmæle derimod, paa nogle faa Undtagelser nær, aldeles ugrundet, og derhos at staae i aabenbar Modsigelse med det Kongelige nordiske Oldskriftselskabs Tendents, "at udbrede og fremme Kundskab om den oldnordiske Literatur", saa udgav jeg et lidet Skrift: "Foreløbigt Svar" betitlet, hvori jeg søgte at udvikle mine strax nævnte Anskuelser af Anmeldelsen og Prof. Rasks Gjenmæle. Til samme Tid skjænkede Redactionen af Maanedsskriftet for Literatur Almenheden en Bedømmelse af Prof. Rasks Gjenmæle, og jeg havde da den Glæde at see, at jeg i alt det Væsentlige, og næsten i alle de enkelte Punkter, var kommen til det samme Resultat som Redactionen, forstaaer sig med de Modifikationer, som Individualitet og forskjellig Grad af Færdighed i at skrive m. v. nødvendigen maatte medføre *).

---

*) Foruden disse Skrifter, ere der endnu udkomne i denne Sag "Documenterede Oplysninger" af Oberstlieutenant Abra=

Begge disse Afhandlinger, men især og navnligen den førstnævnte, er Prof. Rask gaaet imøde ved et ganske nyt Skrift, der betitles "Gjensvar" ꝛc. Her indlader han sig ikke saa meget paa at gjendrive de i bemeldte Afhandlinger indeholdte Grunde, som han tager sin Tilflugt til simple Erklæringer og Deklamationer, en stor Mængde Udraabs og Spørgsmaalstegn, enten forbundne (?!) eller adskilte (?, !), men fremfor alt til blotte Personligheder, hvorved han søger at betage bemeldte Afhandlinger al Tiltro.

Under saadanne Omstændigheder maatte det ansees for overflødigt at svare paa Prof. Rasks "Gjensvar", især da det, om jeg end ikke ligefrem vilde indskyde mig under den bedste fremmede Auctoritet af alle, nemlig Redactionens af Maanedsskriftet for Literatur, dog maatte synes at tale temmelig stærkt for min Sag, at jeg som allerede bemærket, uafhængigt af samme, var

---

hamson og Prof. F. Magnussen, og en kort Erklæring i Anledning deraf af Redactionen af Maanedsskrift for Literatur, indrykket i dette Skrifts 3 Hefte S. 286—292 for d. A. foruden smaa Artikler i adskillige Blade, som neppe fortjene at nævnes. Jeg kan ved denne Leilighed ikke afholde mig fra at bemærke, at Forfatterne af det førstnævnte Skrift have, ligesom Prof. Rask i sit Gjenmæle, indrømmet en vidtløftig Critik over den danske Oversættelse af den saakaldte Thorlacierues Udgave af Noregs konungasögur, der leilighedsvis omtales i Anmeldelsen af Prof. Rafns Oversættelse af Jómsv. og Knytl., en meget betydelig Plads i deres Skrift, uden at de øvrige Oversættelser af Capitain Abrahamson og Biskop Müller, som Anmelderen først og fornemmelig anbefalede Prof. Rafn til Mønster, omtales med et eneste Ord. Deraf kan man slutte, at vedkommende Forfattere enten have anseet disse for gode, eller at de af private Hensyn have forbigaaet dem; men ligemeget, de citerede Oversættelsers Godhed eller Slethed kunne hverken ophæve eller nedsætte Anmeldelsens egentlige Værd, og vedkom altsaa ikke Sagen.

kommen til selvsamme Resultat; ja det maatte endog ansees for betænkeligt for mig, at fortsætte den Strid, som Prof. i sit Gjensvar synes at have overført fra Videnskabelighedens Sletter til Personlighedernes Moradser og Sumpe; men da han har behaget at tage Anledning af mit "foreløbige Svar" til at hæve eet af Medlemmerne af Oldskriftafdelingen i det Kongelige nordiske Oldskrift Selskab ved at nedsætte de øvrige to, saa anseer jeg mig opfordret til at give Oplysning om de Manoeuvre, hvorved Herr Prof., under sin drabelige Auctoritets Auspicier, har troet at bibringe dem et saa totalt Nederlag, for at undgaae den Bebreidelse, der ellers med nogen Føie kunde fremsættes imod mig, at jeg havde gjort Vedkommende en slet Tjeneste, ved at fordriste mig til at fremdrage deres Fortjenester for Lyset.

Da jeg nu saaledes finder mig foranlediget til at svare paa en Deel af Prof. Rafks Gjensvar, saa vil jeg med det samme gjennemgaae dets øvrige Dele, da det, som jeg haaber, vil have nogen Indflydelse paa Publicums Dom. Jeg har nemlig bragt i Erfaring, at adskillige, alene paa Grund af Prof. Rafks Auctoritet, endnu troe, at han har Ret; men da han i sit Gjensvar har aflagt flere Prøver paa sin Auctoritets Paalidelighed i denne Sag, saa vil det være passende at udhæve disse.

For at sætte Læseren i Stand til at bedømme den Sindsstemning, med hvilken han maa have grebet Pennen for at skrive sit Gjensvar, samt den Tendents, han maa have havt med dette Skrift, finder jeg intet bedre Middel end her at indrykke Begyndelsen af samme.

"Herr Baldvin Einarsson har i sit foreløbige Svar paa mit Gjenmæle mod Anmældelsen af Prof. Rafns Oversættelse af Jomsvikinga og Knytlinga udtalt sig eller ligesom udgydet sig i en saadan Strøm af Ord og Udfald, Spydigheder og Sidehug, islandske Ordsprog og lærd Snak, for at forsvare den omtalte Anmældelse, og nedrive den nævnte

Oversættelse saavel som Oversætteren, Prof. Rafn, at det vilde være et utaaleligt Arbeide, at følge ham i alle Enkeltheder. Næppe behøves det heller, da han ved Beskaffenheden af de Vaaben, han har maattet gribe til, noksom viser, hvor slet en Sag han har paataget sig at føre. Herom kan man sige paa Islandsk: hann á í vök at verjast. (Han har en vanskelig Sag at forsvare)".

"Noget Gjensvar synes dog den nævnte Pamflet at udkræve, da oldnordisk Sprogkundskab endnu ikke er saa almindelig udbredt, at jo mangen en kunde gjøres vaklende i sin Dom ved den suffisante Tone, hvori vor Forfatter taler og dømmer, og det Skin af Sandhedskjærlighed og Patriotisme, hvormed han søger at besmykke sin Klients og sin egen Fremfærd imod Prof. Rafn, samt endelig den Styrke, som Angrebet paa Prof. Rafn kunde synes at vinde derved, at hele Redactionen af Maanedsskriftet for Literatur har troet at burde forsvare Anmældelsen i en ny og meget lignende Anmældelse af mit Gjenmæle i bemeldte Maanedsskrifts 3 Aargang 2 Hæfte, S. 267—196".

Naar Herr Prof. dernæst gjennemgaaer de Grunde, jeg i mit foreløbige Svar havde anført som dem, der fornemmeligen havde ansporet mig til at forfatte det, klager han Side 4 over, at jeg iblandt andet har yttret: at det forekom mig, at Prof. Rask ved sit Gjenmæle havde lagt an paa ved Magt at afskjære enhver videnskabelig Stemme Adgang til Selskabet, og at paalægge Almeenheden en utaalelig Tvang med Hensyn til den oldnordiske Literatur, uden at jeg har videre oplyst denne min Formening; han erklærer derpaa, i Forbindelse med tvende ved de anførte Sætninger selv anførte Spørgsmaalstegn (?), "at han er sig intet saadant bevidst, og at han anseer det for nok, til videre Bevis indløber, at erklære det det for ugrundet Snak". Herr Professoren kan vist nok ikke have noget imod, at jeg anvender denne selvsamme Sætning paa den anførte Begyndelse af hans Gjensvar, da han

selv der har gjort sig skyldig i den samme Forseelse, han vil paadutte mig. I det mindste har han endnu ikke beviist, at han var berettiget til at belægge mit foreløbige Svar med Udtrykket Pamflet, og jeg skulde troe, at det vilde falde ham vanskeligt at bevise det, naar jeg maatte finde for godt, paa behørigt Sted at fordre et saadant Bevis af ham.

Jeg ansaae mine paaankede Udtryk fuldkommen grundede: da næsten hver eneste Sætning i Gjenmælet, efter mit Skjønnende, trængte til Modsigelse eller Modificationer, og jeg bliver ved at ansee mine i "foreløbigt Svar" indeholdte Bemærkninger derom for gyldige, forsaavidt de ikke maatte være gjendrevne i nærværende Gjensvar (hvilket nærmere skal blive undersøgt), og ellers indtil en virkelig og upartisk Gjendrivelse indløber. Ja, i Sandhed, jeg veed ikke hvo der vel kan siges at ville afskrække enhver videnskabelig Stemme, eller at bruge Magt og paalægge Tvang i Literaturen, om ikke den, der ikke alene sætter Fordreielser og Skingrunde imod Grunde, men oven i Kjøbet taler i en saadan Tone og betjener sig af saadanne Udtryk, der i det høieste kunne passe for en Laugsmester imod sine Læredrenge!

Herr Prof. Udtryk (S. 5, 2det Stykke) i Anledning af de øvrige af mig anførte Grunde, sammenholdte med Gjensvarets S. 20 øverst*), vise tydeligen, at han har troet, at Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason enten vare Deeltagere i eller Forfattere af den i Maanedsskrift for Literatur indrykkede Anmeldelse af Prof. Rasks Oversættelse, og at de have anmodet mig om at tage til Gjenmæle imod Prof. Rask. Hvad nu

*) Her staaer: "saa at jeg ikke troede at støde disse Personer (nemlig Gudmundsen og Helgason), som jeg hidtil bestandig ansaae for mine Venner, og ikke tiltroede nogen Andeel i den mislykkede Anmældelse", hvoraf man per antithesin er berettiget til at slutte, at han nu ikke ansaae dem for sine Venner, fordi han troede, at de havde taget Deel i den fuldkommen grundede og videnskabelige Anmeldelse.

det sidste angaaer, saa erklærer jeg herved, at ligesom hverken Catechet Gudmundsen eller Cand. Helgason have nogensinde anmodet mig om at tage til Gjenmæle paa deres Vegne, saaledes vilde jeg reent ud have nægtet det, thi enhver af dem kan meget bedre forsvare sig selv end jeg. Jeg har desuden ikke saa megen Lyst til at stille mig til Skue, at jeg vil tage dem til Exempel, som lade sig leie af gode Venner som Skjærmbræt, naar disse blive stillede i Sandhedens klare og gjennemtrængende Lys, og derved udsætte mig saavel for Tilskuernes Spot, som de Beskjermedes Dadel, naar jeg maatte komme slet derfra. Sandheden alene, til hvis Fane jeg, saavel som enhver anden Studerende, har svoret, den alene skylder jeg, at udsætte mig for at tabe deres Gunst, som ikke taale Sandhedens Lys, undtagen naar det er rettet imod deres glatte Sider.

Hvad derimod det første angaaer, nemlig den imod Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason opstillede Formodning, at de vare deelagtige i den saa meget omtalte Anmeldelse, saa maa jeg derved bemærke, at ligesom denne Formodning er henkastet uden mindste Grund, eller Skin af Sandsynlighed, saaledes synes heller ikke de i denne Anledning brugte Udtryk at passe sig for en udmærket Videnskabsmand; jeg er moralsk overbeviist om, at ingen af de Herrer har havt end ikke den fjerneste Deel i bemeldte Anmeldelse.

I Forbindelse hermed, og med Hensyn til at Prof. betegner Anmeldelsen i Forhold til mig, med Udtrykket "Klient", snart i Fleertallet og snart i Enkelttallet, burde jeg maaskee endnu tilføie, at Anmelderen har været og er mig endnu aldeles ubekjendt, saa at Navnet Klient ikke synes passende at kunne anvendes paa ham i Forhold til mig. Det bliver da ogsaa heraf klart, at jeg uden nogensomhelst privat Interesse har forsvaret Anmeldelsen imod Prof. Rask *).

*) Af Maanedsskrift for Literatur kan man nu see, at Anmelderen ikke, som jeg i Begyndelsen troede, har været fraværende.

Efterat Prof. saaledes har gjennemgaaet forbemeldte Grunde, slutter han sine Bemærkninger derover med følgende mærkværdige Ord: "Forfatteren havde ikke behøvet at anføre saa mange Grunde til sin Retfærdiggjørelse; hans Udtryk og Adfærd med Hensyn til min Person vil vistnok af enhver eftertænksom Læser af hans Svar dømmes ret passende, blot med Hensyn til, at han for Tiden er Sekretair i det islandske Literaire Selskab, hvor jeg nu i en Deel Aar har havt den Ære at være Formand, og hvis første Stifter jeg af nogle holdes for at være. Forholdet til Prof. Rafn er vel ikke ganske det samme, men dog meget lignende, og Forfatterens Udtryk om ham vil uden Tvivl af enhver velopdragen Læser findes ligesaa passende af en Islænder imod en Dansker, som foruden andre Fortjenester af Literaturen har forskaffet Island et offentligt Bibliothek paa 5 til 6000 Bind med Fond til dets Vedligeholdelse og Forøgelse".

Af dette korte Stykke er det klart, at Herr Professoren antager, at **Sandheden og altsaa Critikken bør være visse udvortes personlige Forhold underordnet**, og — naar man seer hen til S. 6, L. 2, hvor det synes at komme ham underligt for, at jeg paa samme Tid "roser og dadler" de samme Mænds Arbeider, — at Critikken i Særdeleshed bør gaae ud paa udelukkende at rose sine Venners og Stormændenes, men dadle sine Uvenners og Smaafolks Arbeider. Det er altsaa under denne Forudsætning intet Under, at Herr Prof. er bleven vred paa mig, og at han er saa vis paa, at Publikum, der naturligvis maatte forudsættes at dele hans Anskuelse af Critikkens Formaal, vilde fordømme min Adfærd imod ham og Prof. Rafn. Jeg derimod stod i den Formening, at **Sandheden var i sig selv ophøiet over alle menneskelige Forhold, og at Critikken altsaa, uden Hensyn til nogetsomhelst personligt Forhold, burde have til Formaal, at fremdrage den**; jeg staaer endnu i denne Formening, og jeg veed ikke rettere end at den er almindeligen erkjendt som Sandhed

iblandt alle oprigtige Videnskabsmænd *) og Folk af sund Forstand. Det er heraf indlysende, at min Adfærd imod Dhr. Prof. Rask og Rafn vil blive bedømt forskjellig, alt eftersom Prof. Rasks eller min Anskuelse af Sandheden og Critikkens Formaal er den herskende hos det dømmende Individ, men naar jeg har de oprigtige Videnskabsmænd og Folk af sund Forstand paa min Side, saa vil jeg med største Fornøielse overlade Herr Prof. Resten, om den saa maatte være overlegen i Antal.

Især vil Prof. gjøre det indlysende, at jeg har været ubillig imod ham og hans Klient, da de have saa store Fortjenester af mit Fødelands Literatur. Vel har jeg dadlet Prof. Rasks Gjenmæle, fordi jeg ansaae det for aldeles ugrundet, og Prof. Rafns Oversættelser, fordi jeg ansaae dem for daarlige, men jeg har ogsaa ledsaget min Dadel med Beviser; ligeledes har jeg, i Anledning af at det nordiske Oldskriftselskabs Stif-

*) Det forekommer mig, at man kunde gjøre Forskjel paa en lærd Mand og en Videnskabsmand. En kan gjerne have lært meget, uden derfor at kjende Videnskabernes egentlige Betydning og deres Formaal, og denne kan kaldes lærd; en anden kan have et ringere Forraad af Kundskaber, men dog have fattet Videnskabernes Betydning og Formaal, og kan derfor kaldes Videnskabsmand. Den lærde, der i sine Kundskaber blot seer et Middel til Rigdom, Ære og Berømmelse, tragter efter Kundskaber som den Forfængelige efter Ordener og Titler, han lader sig nøie med det blotte Skin, og gjør sig ingen Samvittighed af at bruge (eller rettere misbruge) sine Kundskaber som et Middel til sine Hensigters Opnaaelse. Videnskabsmanden derimod, der i Videnskaberne skuer en ydre Fremtræden af Guddommen, tragter først og fremmest efter Videnskaben for dens egen Skyld, og ter aldrig fravige dens Stemme, men følger den ærefrygtsfuld, om endog hans private Hensyn maatte lide derunder. En saadan fortjener Navn af en oprigtig Videnskabsmand.

telse, saavel som at næsten alle de under dets Navn udkommende Værker, bleve næsten udelukkende tillagte Prof. Rafn, gjort opmærksom paa, hvilken Deel Andre havde havt deri med ham, fordi jeg troede, at Grundsætningen suum cuique burde overholdes, og at Prof. ikke attraaede andet eller mere end det, der med Rette tilkom ham. Jeg har desuden sagt, at jeg ikke havde nogen Data, der berettigede mig til at troe, at Prof. Rafn var stærk i det islandske Sprog, eller at han kunde tale eller skrive det, men det maa han tilskrive sin Patron, og denne sig selv, forsaavidt han paa sin Klients Vegne maatte dolere derover, thi jeg skulde ikke have omtalt det, dersom Prof. Rask ikke havde tillagt Prof. Rafn de Arbeider, enten fornemmelig eller alene, som for største Delen skyldtes tvende islandske Indfødtes Arbeidsomhed, og endogsaa ophøiet dem langt over disses særskilte Arbeider, hvoraf man var berettiget til at slutte, at Prof. Rafn langt overgik flinke indfødte Islændere i Kundskab i Islandsk, hvilket ikke var meget ærefuldt for Islænderne, især efter at Anmelderen af de anførte Oversættelser havde stillet hans Kundskaber i Islandsk i sit rette Lys; men det er saa langt fra, at jeg har villet forringe eller nedsætte Proff. Fortjenester af den islandske Literatur, at jeg med Flid har erindret Læseren om dem, skjøndt jeg kunde have undgaaet det, dersom jeg havde villet være partisk. Saaledes har jeg "foreløbigt Svar" S. 39 erindret Prof. Rafns "utrættelige og heldige Bestræbelser for den islandske Literatur", og S. 43 "at det er bekjendt, at han besidder en saadan Kundskab og Færdighed i det islandske Sprog, at ingen Ikkeindfødt *) havde nogensinde opnaaet en saadan, i det mindste hvad Formlæren og Udtalen

*) Goethe siger, at man kan opnaae Færdighed og Kundskab i mange fremmede Sprog, men det er dog kun eet Sprog man kan lære tilfulde, nemlig: Modersmaalet.

angaaer". Ligeledes har jeg S. 19 indrømmet Herr Prof. Rafn fortjent "Roes" for Correcturen af hans danske Oversættelser, og S. 37 "fortjent Berømmelse, saavel for hans rastløse Flid, som og for den hæderlige Virksomhed, hvormed han har grundlagt 4 Bogsamlinger paa Færøerne, Island og Grønland". Men Prof. Rask synes ganske at have overseet dette, i det han igjen vil bringe i min Erindring, at Prof. Rafn har anlagt en Bogsamling paa Island paa 5 til 6000 Bind m. v. Denne Erindring var aldeles overflødig, thi jeg, saavel som alle andre Islændere, ere Prof. meget forbundne derfor.

Men da der saa ofte henvises til dette Bibliothek, for at erludre Prof. Rafn selv og Almeenheden om hans Fortjenester af Island, saa kan jeg dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at skjøndt bemeldte Bibliothek vistnok kan stifte Nytte i Landet, saa maa man dog ikke troe, at den nogensinde kan blive saa stor der, hvor Populationen i Forhold til Arealet er saa ringe, som i andre Lande, hvor der findes større eller mindre Byer, hvor mange Lærde sædvanligen opholde sig. Desuden udgjøre ubetydelige Skrifter f. Ex. en stor Mængde Disputatser og tildeels brugte Skolebøger, samt Tabeller i svær Mængde, den største Deel af det af Prof. Rask anførte Antal Bind, hvoraf Bogsamlingen skal bestaae, og der findes endnu kun et ringe Antal af sjeldne og udmærkede Værker. Ingen troe, at jeg herved vil nedsætte Prof. Rafns Fortjenester af Bibliotheket, thi det har, formedelst hans Virksomhed, gjort en beundringsværdig Fremgang i de faa Aar, der ere henrundne, siden det blev grundlagt, men jeg har kun villet bibringe Almeenheden et rigtigt Begreb om den Nytte, man kan vente af det, og om det Værd, det for Tiden maa ansees at have. Sluttelig bør jeg tilføie, at det islandske literaire Selskab, hvis første Stifter Prof. Rask er, kan have en gandske anden Nytte for Island, end de af Prof. Rafn anlagte Bogsamlinger, og dog finder man dette saa sjel-

den omtalt offentligen her til Lands, at man fast skulde troe, at det var reent glemt, — hvilket viser, at Prof. Rask ikke har gjort sig Umag for at udbasune sine Fortjenester af samme.

Efterat jeg nu saaledes, som jeg haaber, tilstrækkelig har retfærdiggjort mig imod den Beskyldning, at det var upassende for mig, at modsige Dhrr. Prof. Rask og Rafn i en videnskabelig Sag, maa jeg, forinden jeg forlader denne Materie, bemærke, at jeg ved en Uagtsomhedsfeil, der er indløben i mit foreløbige Svar S. 34, har gjort Prof. Rask Uret, hvilket jeg nu, uagtet han ikke har paaklaget det, — iler med at rette. Vel havde jeg S. 6 bemærket, at Prof. Rask havde undertiden selv havt Correcturer af de islandske Sagaer, men jeg har siden glemt paa det førstnævnte Sted nærmere at bestemme, at Prof. Rask har havt sidste Correctur af de 4 første Bind af bemeldte Sagaer, hvilket dog ikke kan forandre det Forhold, jeg har angivet imellem de der nævnte Personer med Hensyn til Arbeidet.

S. 6 bebreider Prof. mig, at jeg har "dreiet og spillet med det Ord (Comma), saaledes, at man tilsidst neppe seer, om jeg har forstaaet, at det anføres som eensbetydende med Sætning", eller om jeg har taget det for Sætningstegn, og dernæst, at jeg har anført Exempler paa, at han selv som Recensent har paaanket urigtig anbragte Commata, i hvilken Anledning han tilsidst udbryder i disse vældige Udtryk: "Hvad i al Verden har dette at gjøre med den Bemærkning, at de 5 Feiltagelser, Anmælderen har opdaget i hele Prof. Rafns Oversættelse, indskrænke sig til to enkelte Sætninger, og tre enkelte Ord"? Hertil svarer jeg, at jeg mener det er Prof. selv, der har dreiet og spillet med dette Ord Comma, og ikke jeg; hans Ord i Gjenmælet S. 4 ere disse: "I Retelse S. 37 og 53 har Anmælderen ubetinget Ret, dog er det paa begge Steder en enkelt Sætning, (et Comma), der er misforstaaet". Det er øiensynligt, at Prof. her søger at

fremstille de omtalte Feil i Miniatur, og da Comma har to Bemærkelser, nemlig en Sætning, og et Sætningstegn, hvoraf den sidste er meget almindeligere eller mere bekjendt hos os, saa var det ikke utænkeligt, at han har indskudt denne Parenthes, for at gjøre Feilen endnu mindre i deres Øine, der ikke kjendte den sidstnævnte Betydning af et Comma, men Størrelsen tvivlsom hos de øvrige, og Prof. Adfærd i det Hele i denne Sag synes at give denne Mening Vægt. Jeg vilde tjene ham i at tage Ordet i den fordelagtigste Betydning for ham, nemlig i den af et Sætningstegn, men jeg vilde tillige vise, at han havde selv anseet et feilagtigt Comma, i denne Betydning, i Andres Arbeider stort nok til at burde paaankes, og derpaa anførte jeg hans Anmeldelse af paradísarmissir som Exempel. Mig synes ogsaa, at det heraf bliver indlysende, at min Henvisning til hans egen Anmeldelse er fuldkommen logisk rigtig, men den har formodentlig ikke behaget Herr Prof., da jeg, ved at appellere til hans eget Præjudicat, nødte ham til enten at tilstaae, at Anmelderen var fuldkommen beføiet til at gjøre opmærksom endog paa de ubetydeligste Feil *), (hvilket han dog ikke har gjort), eller til at indvikle sig i en aabenbar Modsigelse.

Jeg har allerede indladt mig paa at svare paa Ubetydeligheder, fordi der var ikke andet for Haanden, men jeg vilde ikke have gjort det, hvis jeg ikke havde troet, at Prof. Rasks blotte Navn gav hans Varer nogen Vægt, uagtet de i og for sig selv ingen havde, især naar de veiedes ud til en simpel Student; dog indeholder Gjensvarets S. 7 og 8 alt for ubetydelige Ting til at jeg kan berøre dem, jeg gaaer altsaa over til S. 9, hvor Prof. siger, at naar jeg ikke alene kan veie og bedømme Prof. Rafns og hans (Prof. Rasks) "ringe

*) Herr Prof. Rask kalder endnu i hans Gjensvar S. 33 alle de Indvendinger, der ere gjorte imod Prof. Rafns Oversættelse: uole Indvendinger.

Kundskaber", men endog Anmælderens dybere Indsigter saavelsom de øvrige europæiske Lingvisters, saa maa jeg være en stor Sprogkyndig, om ikke den største i Europa. Dette er vistnok en ubeføiet Sarkasme; jeg har ikke givet mig af med at bedømme de nu levende Lingvisters Indsigter, jeg har kun sagt, (foreløbigt Svar S. 15) at "han maaskee havde finere og skarpere Øie og Sands for Sprogformer, end nogen unlevende Lingvist i Europa; jeg har sagt maaskee, fordi jeg heri fulgte andres Udsagn, hvis Rigtighed jeg forøvrigt ikke kunde bedømme. Derimod kunde jeg maaskee tilegne mig nogen Stemme i Bedømmelsen af Prof. Rafns og Prof. Rasks Kundskaber i Islandsk, forsaavidt deres Arbeider indeholde Præmisserne dertil. Prof. Rask vil maaskee nægte mig den, men jeg maa da derved erindre, at han har eengang offentligen givet mig det Vidnesbyrd, at jeg skrev Islandsk med Veltalenhed *); men har han indrømmet mig denne Ære, saa har han tillige indrømmet mig fortrinlig Indsigt i Sprogets Aand, thi ingen kan vel skrive et Sprog med Veltalenhed, med mindre han er temmelig dybt indviet i dets Aand og Finheder. Jeg maa ellers bemærke ved dette Vidnesbyrd, at jeg, dengang jeg hørte det, ansaae det for overdrevent, og betragtede det mere som Opmuntring til at søge at opnaae en saastor Færdighed i Sproget, som muligt, men efter de Anskuelser, som mig synes at ligge til Grund i Gjenmælet og Gjensvaret, tør jeg nu blot betragte bemeldte Vidnesbyrd som en sædvanlig Compliment; jeg kan saaledes ligesaalidet bygge noget paa det, som Prof. kan fragaae det, uden at indvikle sig i en Modsigelse. Imidlertid troer jeg blot som indfødt Islænder, at være istand til at bedømme andre Mænds Kundskaber i Islandsk af deres Arbeider.

*) See hans Tale i det islandske literaire Selskabs første Møde i Aaret 1830, indrykket i Skirnir 4de Aargang S. 77.

Nu komme vi til det vigtigste Punkt i hele Skriftet, nemlig: Gjendrivelsen af mit Forsvar imod Anmeldelsen. Den lyder saaledes in extenso: "De fleste enkelte Bemærkninger af mig modsiger og i sine Tanker gjendriver han; jeg troer kun derom at gjøre en almindelig Bemærkning: at jeg nemlig ikke ret kan fatte hans Grundes Kraft, og følgelig ikke finder mig overbeviist om en eneste af de drøftede Punkter," og hermed er hele Gjendrivelsen færdig; men da Prof. vistnok har mærket, at han var kommen temmelig nemt derfra, saa anfører han til Overflod et Par Exempler, nemlig: at heimskr dog betyder folkesky og ikke dum, og det andet, at heipt betyder Vellyst. Prof. kunde lige saa godt have ladet det blive ved den ovenanførte Gjendrivelse, thi den vinder formentlig liden Styrke ved de anførte Exempler, den trængte heller ikke til den, da den havde Styrke nok i sig selv. Angaaende min Gjendrivelse af hans Grunde for den Mening, at heimskr betydede folkeskyy og ikke dum, hedder det S. 9. nederst: "vor Forfatter drøfter disse Grunde paa to Sider, uden dog at fremsætte noget afgjørende, eller udfinde noget Resultat." Denne Bebreidelse er vistnok aldeles ugrundet. Spørgsmaalet dreiede sig kun om heimskr skulde betyde folkesky eller dum; Prof. R. erklærede sig for den første Mening, jeg derimod for den sidste; naar jeg nu havde gjendrevet alle de Grunde, som bleve anførte for den første Mening, saa maatte jo Resultatet blive, at den sidste Mening var den ene rette, thi her var ikke Tale om nogen tredie Mening. Prof. R. er heller ikke saa ukyndig i Verden, at han ikke skulde vide, at man ofte, saavel i Skrift som daglig Tale enten udelader den ene af Præmisserne eller Slutningen, hvor enten den anden Præmis ansees fuldkommen given, eller Præmisserne saa klare, at Slutningen maae forstaaes og begribes, naar hine forstaaes og begribes. — Forfatteren vedbliver fremdeles: "Det hedder her (ɔ: i foreløbigt Svar) iblandt Andet: ""saaledes maa han

(Rafk) være vis paa, at Islænderne aldrig ville erkjende hans eller nogen Andens Enevælde over de enkelte Ords Betydning i deres Modersmaal.'" "Nei, bevar's! jeg har aldrig drømt om at tiltage mig noget Enevælde, eller, som han paa et andet Sted kalder det, ""Dictatur"" over Ordenes Betydning i Islandsk." Dersom det, at tillægge et Ord, uden al Grund, en ganske ny og ukjendt Betydning, ikke er at tiltage sig Enevælde eller Dictatur over Ordets Betydning, saa veed jeg ikke, hvad der kan kaldes saa. Naar jeg til Exempel vilde sige, at Ordet: dum slet ikke betydede stultus, Idiot, men derimod folkesky, fordi nemlig at dum øiensynlig kom af det latinske domus, og altsaa oprindelig havde betydet den, som holder sig hjemme, domi, saa kunde man vistnok med god Grund sige, at jeg tiltog mig Enevælde eller Dictatur over Ordets Betydning, og jeg vilde vistnok ikke undgaae en velfortjent Irettesættelse. Men Prof. Rafk's Behandling af Ordet heimskr er ikke meget forskjellig fra dette Exempel. Han siger rigtignok, at han har anført sine Grunde og ikke befalet, og at han desuden har henregnet Ordet til den Classe af Bemærkninger, hvor man kunde være uvis om den retteste Oversættelse, altsaa ikke afgiort. Men maa jeg spørge; hvorledes skal man vel befale Ordene at betyde? Mon ikke den eneste Maade at gjøre det er, at bruge eller misbruge sin Auctoritet, om nogen haves, og Grunde eller Skingrunde, for at faae Andre til at antage Betydningen? At Prof. har anført Ordet heimskr iblandt de tvivlsomme Steder, kan neppe antages. Ifølge den Classification, som han S. 4. har givet Anmelderens Bemærkninger, kunde det vel synes, at heimskr skulde henføres til den tvivlsomme Classe, men jeg kan ikke skjønne rettere, end at han har fuldkommen modsagt det senere. S. 5, hvor han begynder at tale om Betydningen af Ordet heimskr, hedder det nemlig: "De formentlige Rettelser, som ikke kunne billiges" (ikke: de, som maae ansees tvivlsomme), "fordre en

nøiere Drøftelse," og S. 9, naar han er færdig med de Bemærkninger, der staae i anden Classe: "Enhver seer, at de allerfleste af de her drøftede Indvendinger (heimskr deri indbefattet) neppe engang fortjene, at henføres til den Classe, hvor man kunde tvivle et Øieblik om det rette Udtryk, men snarere til den, som indbefatter de intetsigende Ubetydeligheder, hvor Anmelderen synes at fægte imod Veirmøllerne."

Professoren siger fremdeles, "at han er ikke ene om at tillægge Ordet denne oprindelige Betydning," (folkeskv?) og derpaa anfører han fire Islænderes Vidnesbyrd til Bestyrkelse for sin Mening. Han henviser først til en af Islands lærdeste og skarpsindigste Mænd, nemlig Lavmand Paul Vidalin, der skal være af samme Mening. Han oversætter Lavmandens Udsagn om titnævnte Ord heimskr (i ritum hins íslenzka lærd. lista fèlags 3. S. 244) som følger: "saaledes betyder heimskr egentlig den, som er opdragen hjemme, og ingen gode Sæder har lært, hverken i Tale eller Handling (uden dem, som han saae og hørte hjemme, og maaskee ikke altid vare gode), og tillader sig det mod Fremmede, som han var vant til at tillade sig hjemme imod sine Forældres Tyende, men som ikke anstaaer sig imod bedre Mænd i Selskaber, som Ordsproget lyder: heimskt er heimalið barn (d. e. Hjemmesæder har den Hjemmefødte) heimasiða hefir heimaalinn, o. s. v." Herved maa jeg nu først bemærke, at Professoren har ikke villet gaae videre med sin Oversættelse, og jeg vil da fortsætte den for ham. "Nu da slige Hjemfødninge, som ikke have seet eller lært Fremmedes Sæder, ere meget ofte kaade (petulantes), have meget af Munden (dicaces), ere uhøflige eller grove (incomti), dumdristige (audaculi) og undertiden ubetænksomme (temerarii) i Ord og Gjerning, saa at det ofte har havt slemme Følger, saa er Ordet heimskr kommet til at betyde: dum, uvidende, og desuden i Lovene mange Gange ildesindet, da det er bekjendt at Dumhed og Ondskab ere oftere forbundne, end man

maatte ønske. Denne Ordets dobbelte Betydning har allerede været i Brug længe forinden Magnus Lagabætirs Tider, hvilket bevises af de Ord, som Erling Skjalgsson sagde til sin Søsterson, Asbjørn Selsbane, da hin svarede paa dennes Pralerie: "Du er vist mundkaad hjemme!" (Olaf den Helliges Saga kap 112). "Det lader da ikke til, at den Deel af Paul Vidalins Forklaring af Ordet heimskr, som Prof. NB. har glemt at oversætte, taler for Bemærkelsen af folkesky, da alle de Egenskaber, han tillægger Hjemfødningen, ere det modsatte af folkesky. Det er ogsaa heraf klart, at den Bemærkning, Prof. tilføier sin Oversættelse, i Stedet for at fortsætte den: "at det er mærkeligt nok, at jeg anfører det samme Ordsprog: heimskt er heima alid barn, for at vise det modsatte af P. Vidalins Mening", er aldeles urigtig, thi jeg har, uden at kjende hans, anført dette for at bevise det samme, som han har villet bevise, men som er tvertimod Prof. Rasks Mening. Det var altsaa slet ikke for meget, om jeg sagde, at Prof. Rask her havde debiteret en vitterlig Usandhed. At jeg ikke har taget Ordet dum alene i den ene Betydning, som Hr. Prof. Rask synes at kjende, nemlig: i den, "der tilkjendegiver en Mangel i Forstanden," men meget mere i den, der tilkjendegiver, at Forstanden ikke er uddannet, udviklet, sees jo tydelig, saavel af Ordet "Idiot," som jeg i "foreløbigt Svar," S. 8. L. 19., har indskudt i Parenthesin umiddelbart efter Ordet dum, hvorved jeg vilde tilkjendegive, hvad jeg forstod ved dette Udtryk, som af Anbringelsen af Snorre Godes Ord til sin Svigersøn, samt min Forklaring og Anvendelse af samme. At Ordet dum ikke alene betyder den, som har svage Forstandsevner *), men

*) "Mangel i Forstanden" vil jeg ikke sige, thi den, som har en saadan, kaldes: fjottet, fjantet, tosset, gal ꝛc.

ogsaa den, der vel har gode, men ikke udviklede Forstandsevner, samt undertiden den, der, nagtet en temmelig høi Dannelsesgrad, dog i et eller andet concret Tilfælde bærer sig dumt ad, derom kan enhver Dansk, som forstaaer sit Modersmaal, vidne.

Men Udtrykket **heimskr** forekommer et andet Sted i **Jómsvíkingasaga**, hvor Sammenhængen paa det Bestemteste viser, at det betegner det Modsatte af folkesky, men stemmer ganske overeens med Lavmand Vidalins og min Forklaring af Ordet, og betyder nærmest den, der ikke bruger sine Forstandsevner med Overlæg. Stedet, hvor det findes er S. 34 L. 12 og Sammenhængen denne: Da Kong Harald Gormsson engang tog til et Gjæstebud, hvortil han var indbuden af Palnatoke, der opholdt sig i Fyen, avlede han et Barn med en Bondes Datter, der kaldtes Saumæsa. 3 Aar efter Barnets Fødsel blev Kongen igjen indbuden af Palnatoke til et Gjæstebud. Efter Kongens Ankomst talede Palnatoke med Saumæsa, som dengang ogsaa var der tilstede, og raadede hende at gaae hen til Kongen, naar han sad tilbords, vise ham Barnet, og udlægge ham som Barnefader, men fremfor alt raadede han hende til at tale med Dristighed. Saumæsa fulgte Palnatokes Raad, gik hen til Kongen, tiltalte ham meget dristigt og udlagde ham som sit Barns Fader, hvortil han svarede: "**firna djörf kona ertu og heimsk, og dirfðu þig eigi at mæla slíkt optar, ef þú vilt ómeidd vera,**" hvilket Prof. Rafn oversætter saaledes: "En saare dumdristig og taabelig Qvinde est Du," sagde da Kongen, "og understaa Dig ikke oftere at tale sligt, om Du vil beholde Dine Lemmer hele!" *). Her bruger Kongen Udtrykket **heimskr** om den, der viste en meget høi Grad af Dristighed, og var altsaa intet mindre end folkesky. Jeg

*) Prof. Rafns Oversættelse S. 51.

venter mig, at Prof. Rask gjør mig endnu den Indvending, at Sagaskriveren er islandsk, og at han altsaa har brugt Ordet heimskr i den islandske Betydning; dertil svarer jeg igjen: at mange af de islandske Sagaer bære Præg af, at de have opbevaret de handlende Personers egne Udtryk, saavidt som muligt, og da Kongen indføres her som talende, saa er det rimeligst, at hans ipsissima verba ere blevne opbevarede *).

Iøvrigt gives der endnu et Vidnesbyrd i Knytlínga, Cap. 20. om Gorm den Gamle, der taler imod Prof.; der siges nemlig: at Gorm ikke var noget godt Hoved; dette siges vel om ham i Almindelighed, og gjelder for hans ældre Aar, men har han været dum, da han var gammel, saa har han neppe været det meget mindre, da han var ung. Et gammelt Ordsprog burde Prof. endnu have lagt Mærke til i denne Sag: "Sà er engin allheimskr sem þegia kann," d. e.: "den er ikke saa aldeles dum, som forstaaer at tie. (See Grettissaga.)

At den lærde Jon Olafsens Forklarlng over Ordet heimskr (i Glossariet til Bogen de baptismo), domi manens, qui extra domum pedem non posuit, bør forklares eller udvikles i Overeensstemmelse med Lavmand Paul Vidalins foranførte Forklaring, er ikke tvivlsomt, især da han først anfører: stultus, imperitus, dum, uvidende, uerfaren; i det mindste indeholder Jon Olafsens Forklaring intet Bevis for, at heimskr betyder folkesky. Det samme er Tilfældet med Prof. Magnusens Oversættelse af Ottars Tilnavn i Hyndluljód; vil han imidlertid, som interesseret i denne Sag, skjænke det større Beviskraft, saa maa han anføre tilstrækkelige Grunde derfor, førend det kan antages.

---

*) Prof. anfører og dette samme S. 14, 2. Stykke til Bevis for sin der antagne Mening.

Redactionen for Maanedsskrift for Literatur har anført en, under Prof. Rask's Auspicier for det nordiske Oldskriftselskab besørget, latinsk Oversættelse, der oversætter heimskr ved stultus, hvorpaa han ganske naivt (S. 12.) har svaret: "Men det er heel besynderligt, at ingen af de 15 Herrer i Redactionen har mærket (eller villet lade sig mærke med), at her tales om en ganske anden Person, som var Underkonge i Jylland, og levede nogle Menneskealdere før den berømte Danekonge Gorm den Gamle." Hvad en saadan Udflugt skal betyde, skjønnes ikke; thi har heimskr betydet folkesky i Danmark i Gorm den Gamles Dage, saa har det ogsaa betydet det samme nogle Menneskealdere iforveien, thi det skal jo være den ældste danske Betydning af heimskr. S. 13 citerer Prof. den af ham i Gjenmælet anførte Grund, at Sproget allerede i Gorm den Gamles Dage har været forskjelligt fra Sproget i Norge. Til Styrke for denne Grunds Realitet anfører han, at Gorm den Gamles andet Tilnavn, der anføres af Svend Aagesen, nemlig: löghæ, viser, at den danske Tunge i meget gamle Tider har havt eiendommelige Ord. Foruden at Udtrykket: "den danske Tunge," ikke her er ret passende, siden det gamle nordiske Sprog, der blev talt i de tre nordiske Riger, kaldtes "dansk Tunge," saa kan et enkelt særegent Udtryk aldeles ikke bevise, at der findes en virkelig Forskjel i Sproget, thi det er bekjendt, at de forskjellige Herreder og Provindser i et heelt Land have deres særegne Udtryk, uden at det dog kan siges, at Sproget er

Forøvrigt har Red. Ret, at der i Ol. Tryggves. s. I. 115 siges, at Gorm den Gamle ikke var nogen forstandig Mand, altsaa har Prof. R. enten ikke forstaaet den isl. Text, eller den lat. Oversættelse, eller han, som det synes, med alt for stor Dristighed, har søgt at benytte sig af den Leilighed, at der paa samme Sted ogsaa tales om en Underkonge af samme Navn, til at faae Publikum til at troe, at ingen i hele Red. forstod Islandsk eller Latin.

forskjelligt. Saaledes skal til Exempel Jydland have mange særegne Udtryk, ligeledes Fyen og Laaland, og dog tales der Dansk i alle disse Provindser. Det samme, fortæller Prof. fremdeles, skal kunne sees af adskillige Runestene, og f. Ex. en ikke langt fra Roeskilde, hvis rette Læsning han skal have været saa lykkelig at opdage; der skal nemlig forekomme Ordet sviðingr, "som en Islænder," siges der, "vilde feile himmelvidt ved at forklare af det nu brugelige isl. sviðingr." Blot Prof. ikke selv feiler himmelvidt! thi vel er det sandt, at Ordet sviðingr bruges i Almindelighed i Island om en Gnier, men det er dog ingenlunde ubekjendt blandt Almuen, at det er nøie beslægtet med Ordet svinnr, der ligeledes baade betyder en Gnier og en god, retskaffen og viis Mand (ikke egentligen, som Prof. Rask vil: "en Stormand"). Jeg kan endnu erindre, at min Bedstefader, der var en simpel Almuesmand, fortalte mig engang i min Ungdom, at sviðingr indeholdt begge Betydninger af svinnr *).

Dette har Prof. anført for at bevise, at der virkelig har været Forskjel paa Sproget i Danmark og Norge i Gorm den Gamles Tid. Jeg vil ikke indlade mig i videre Trætte derom med ham, thi jeg kan lade ham gjendrive sig selv; han har nemlig i Fortalen til den islandske Grammatik, som han i Aaret 1818 udgav paa Svensk, gjort sig megen Umage for at bevise det Modsatte af hvad han nu søger at bevise i sit Gjensvar, og jeg maa oprigtig tilstaae, at hvad han i Fortalen til bemeldte Grammatik har anført, er virkelig be-

*) ð sættes ofte i gamle Haandskrifter for nn, f. Ex. fiðr for finnr, sviðr f. svinnr, og saaledes sviðingr f. svinningr. Disse to Ord ere meget nærbeslægtede (sviðingr, Subst.: dannet af Adj. sviðr, svinnr,) og ægte nordiske.

Forøvrigt bemærkes, at Prof. R. i sin islandsk-svenske Grammatik har anført Runestenene til Bevis for at det samme Sprog uden Forskjel blev talt i alle 3 nordiske Riger.

vist med mange og gode Grunde, saa at jeg ikke kan fravige det. Det hedder der S. XIV, iblandt Andet: "Deremot förekommer i ingen mig bekant Saga något spår till språkskilnad i Norden, t. e. något Bruk af tolk, något missförstånd, eller att någon har förstått och talt två nordiska språk, eller blifvit igenkänd på sin dialekt. Tvertom förstod man och gynnade vid alla Nordiska hof de isländske skalder, ock hoffolken lärde deras ärodikter utantill. Men hade endast dialekten varit litet skiljaktig skulle det visserligen varit helt och hållet omöjligt, att taga reda på de isländska verserna, med deras konstiga byggnad, förvillande omflyttningar och omskrifningar, som isländarne sjelfve nu för tiden hafva svårt nog att begripa, fasten deras dialekt oändligt litet skiljer sig från den urgamla, både i poesi och prosa."

Jeg maa endnu tilføie, at selv om man fandt, at der havde været nogen Dialektforskjel paa Sproget i Danmark og Norge paa Gorm den Gamles Tid, saa var man dog ikke berettiget til at tillægge virkelige oldnordiske Ord, som man fandt dengang, uden nogen Formforandring, at være brugte i Danmark, en anden end den almindelige bekjendte Betydning, med mindre Omstændighederne og Sammenhængen maatte nødvendig fordre saadant; thi da man veed, at det samme Sprog engang blev talt i Danmark som i Norge, saa er Formodningen for Ligheden, indtil det Modsatte bevises.

Førend jeg forlader denne Materie, bør jeg endnu gaae en Bemærkning imøde, som Prof. S. 13 har indstrøet imellem sine herlige Beviser; den lyder saaledes: "Overhovedet er det et stort Misgreb at troe, Forfædrene for tusinde Aar siden have talt accurrat saaledes, som Almuen i Island nu taler, og at følgelig den blotte Fødsel i dette Land er nok, til at løse enhver Knude, og afgjøre enhver Tvist om vanskelige Steder i ældgamle Mindesmærker." Det fortjener først og fremmest at bemærkes, at det her droftede Sted om

Gorm den Gamles Tilnavn aldeles ikke er vanskeligt, undtagen i Professor Rask's og Rasns egne Hjerner. At saadanne Ordformer, som fingu for fengu og gingu for gengu, som forekomme i Jómsvíkinga og andre Islandske Sagaer, ikke kan bevise, at det gamle Sprog er forskjelligt fra det nu brugelige Islandsk, anseer jeg saa meget mere for utvivlsomt, som Udtalen, især paa visse Steder i Island, giver en Lyd i de omtalte Imperfekta, der er midt imellem e og i; det bliver heraf let forklarligt, at den ene af de gamle Skribenter brugte i imedens en anden brugte e; e og i brugtes ogsaa (og bruges endnu) i Fleng i andre Ordformer, ligesom andre Forskielligheder hyppigen forekomme i de Gamles saavelsom i de Nyeres Retskrivning, og det saa meget mere, som hine ikke havde Prof. Rask's eller nogen Andens Retskrivningslære; saaledes endes Substantiva og Adjectiva paa i ligesaa ofte paa e i Jómvíkingasaga; det samme er Tilfældet med verbale Endelser paa i og ist, at de snart forekomme paa e og est og snart paa i og ist, og andet desl. Forøvrigt har jeg den Lykke ogsaa her, atter at kunne lade Prof. gjendrive sig selv. Han har nemlig ikke allene i Slutningen af det foran indrykkede Stykke af Fortalen til hans islandsk-svenske Grammatik sagt, at den islandske Dialekt var uendelig lidet forskjellig fra den ældgamle, baade i Poesie og Prosa; men han har endvidere i bemeldte Skrifts 2. Kapitel S. 33 ff. med megen Fynd beviist, "at det er mod al Erfaring, at selve Sproget har forandret sig betydeligt i Island, da Almuen endnu læser gamle Sagaer til Moerskab, og Poeterne uden Undtagelse digte deres Sange meget ligt den gamle Alliterationsmaade; at Udtalen burde være nærmere Skriften, d. e. nærmere det nuværende Svensk og Dansk, er en urimelig Paastand, da det efter al Analogie er rimeligere at Islænderne, der have bibeholdt Oldsprogets hele grammatikalske Struktur, og næsten det hele Ordforraad, og saa (paa enkelte ubetydelige Forandringer nær cfr. S. 38),

have opbevaret den ægte gamle Udtale." Da jeg nu i Eet og Alt maa tiltræde det, som Prof. R. her har anført, siden det bekræftes ved de allerældste Mindesmærker, man har, som det forresten ikke her er Stedet nøiere at udvikle, saa fristes jeg til at spørge: om den foromtalte Bemærkning i hans Gjensvar, der synes at udtale en modsat Anskuelse, er et Produkt af Lidenskab eller Partiskhed, eller om den er affattet blot for at sætte Publikum en Smule Blaar i Øinene? Imidlertid vilde det være ligesaa urimeligt at paastaae, at alle Islændere kunde løse enhver Knude i gamle Mindesmærker, som at ethvert Individ af alle Nationer kunde gjøre det samme i deres Modersmaal.

Efter saaledes at have afærdiget det yderligere Bevis for, at heimskr betyder folkesky, hvilket tillige skal tjene til Gjendrivelse, saavel af mit foreløbige Svar, som Redactionens Anmeldelse af hans Gjenmæle, i det Hele taget, gaaer Prof. endnu videre end han i Begyndelsen havde lovet, og anfører nemlig et andet Exempel paa, hvor let det er at gjendrive de nævnte Afhandlinger, i det han fører yderligere Bevis for, at heipt betyder Vellyst. Jeg vil anføre dette Bevis eller denne Gjendrivelse in extenso.

"Johnsonins og Flere have bemærket, at Tillægsordet heiptugr, er det samme Ord som dansk og tydsk hæftig, hvoraf følger, at heipt svarer til vort Hæftighed, som kan siges om enhver Lidenskab; og Læseren vil see, at det er en tydsk Prindsesse som betjener sig deraf; jeg vil kun tilføie at den Danekonge, som ifølge Anmælderen og Redactionen af Hævnelyst, men ifølge Hr. Einarsson af Had (!) skal have havt Omgang med en Frille i flere Aar, er den, som Danefolket har givet Tilnavn af Elegod, og at dette Hads- (ellers Kjærligheds-) Pant, var den berømte Knud Lavard!"

Den største Vægt af sit Bevis støtter Prof. paa en lærd Islænder, Johnsonius's, Auctoritet, eller rettere, paa hans Udsagn, at heiptugr er det samme som dansk og tydsk

hæftig. Jeg formener, at Johnsonius har Ret, men derimod at Prof. R. har Uret, naar han deraf vil udlede, at heipt betyder Vellyst. Enhver, som forstaaer Islandsk, veed at det islandske dyr er det samme Ord, som det danske Dør og tydske Thor, men dog har dyr aldrig betydet andet, end Aabningen eller Indgangen, men ikke den Indretning, hvormed den bliver lukket, thi den kaldes hurð: at det islandske ljós er det samme Ord som det danske Lys og det tydske Licht, men at det dog ikke betyder det støbte Lys, som kaldes kerti, men kun Flammen paa samme, naar det er tændt; paa samme Maade kan heipt meget vel i sin første Oprindelse være det samme som tydsk og dansk Heftighed, uden at det dog betyder eller nogensinde har betydet Vellyst, der kaldes brundr, losti eller munadr, men allene en heftig Vrede eller Had. Den lærde Jon Olafsen forklarer heipt ved ira vehemens, odium, i Glossariet til Prisskriftet om Nordens gamle Digtekonst.

Dernæst beraaber Prof. sig paa, at det var en tydsk Prindsesse, der betjente sig af dette Ord. Hertil svarer jeg: at hvis hun har været den danske Tunge mægtig, saa kan hendes Herkomst, i Forbindelse med den tydske Betydning af Heftighed, intet bevise, men har hun talt tydsk, saa ere hendes Ord oversatte. Den tredie Pille, Prof. støtter sit Bevis til, er Kong Eriks Tilnavn: Eiegod; det skal formodentligen forstaaes saaledes: at en eiegod Mand ikke har kundet nære Hævnlyst eller Had? men det er dog neppe saaledes at forstaae, thi det siges om ham, at han efter at have overvundet Venderne "lod deres Bygder vidt omkring i Landet brænde" (Rafns Overs. S. 272) og ligeledes, (som Red. har bemærket), at han af Nag til Prindsesse Bothilds Frænder ikke vilde tillade hende at tage den Søn med, som han havde avlet med hende, da han jog hende bort fra sig (S. 276). Man har ogsaa mange Exempler paa, at ganske skikkelige Folk kunne blive meget forbittrede.

Prof. synes saaledes ikke at have været heldigere i sin nye Bevisførelse for, at Ordet heipt betyder Vellyst, end i

den ældre. Men da han i sine Tanker har troet at have skilt sig saa fortræffelig ved de anførte 2 Exempler, hvorved Red. Anmeldelse af hans Gjenmæle samt mit foreløbige Svar skulle styrte sammen, saa lader han sig nu nøie med at opregne adskillige af de omtvistede Punkter, med en Bemærkning, der udtaler, at det var ligesaa let at bevise, at han ogsaa der var den, der havde Retten paa sin Side, ja han siger S. 15 kort og godt om alle de imod de rafnske Oversættelser anførte Udsættelser (maaskee dog de 5 Feil, han har tilstaaet, undtagne) overhovedet, "at de ere evig feilagtige Indvendinger." I Sandhed, et heltemæssigt Svar! Derpaa gaaer Prof. over til at gjendrive først de af Redactionen og dernæst de af mig anførte nye Udsættelser paa bemeldte Oversættelser. Jeg behøver ikke at svare for Red., thi det kunde den selv gjøre, dersom den vilde værdige Prof. R. Gjendrivelse en saadan Opmærksomhed; jeg tillader mig kun at bemærke, at Prof. R. er ligesaa partisk imod den som imod mig; det erd og indlysende, at Reds. "derom talte han mange og forstandige Ord", er meget nærmere Prof. Rafk's: "derom talte han mange og veltalende Ord" end det rafnske, "derom talte han meget", og da den, som taler virkelig veltalende Ord eo ipso maa tale forstandige Ord, saa er Red. Oversættelse rigtig, og lempet efter det danske Øre.

Prof. Gjendrivelse af de af mig anførte nye Udsættelser vil jeg her anføre in extenso, thi skjøndt den er skarpsindig, saa er den dog ikke lang.

"Hr. Balduin Einarsson har et lignende Afsnit i sit foreløbigt Svar S. 25—31, hvor han dog ikke indskrænker sig til enkelte Ord, men anfører hele Steder i Sammenhør af Prof. Rafns Oversættelse, med sin egen bedre Oversættelse ved Siden, og mange smukke Anmærkninger om enkelte Udtryk indstrøede imellem dem. Man maa tilstaae, at denne nye Oversættelse er fortræffelig, kun Skade at der leveres saa faa og korte Prøver, ja, den gunstige Læser vil skjønne at den,

som forfattet af en islandsk Student til Rettelse og Forbedring af en dansk Professors danske Arbeide, ubeseet indeholder og maae indeholde et Forsøg i en Stilart, som vi endnu ikke have noget dansk Navn for, men som benævnes med det tydske Ord Besserwachen, ja vel det fuldkomneste Mønster derpaa, som endnu nogensinde har seet Lyset i Danmark."

Nu er Gjendrivelsen færdig, og man kan ikke nægte, at Prof. er sluppen grumme nemt derfra. Hvad dens egentlige Værd angaaer, saa troer jeg, at den ikke var at forkaste, der-som den var et Forsvar af en Katholik for en anden Katholik imod en Protestant, eller af en Musselmand for en anden Musselmand imod en af de Rajahs, men som et Modbevis af en udmærket Videnskabsmand og dansk Borger imod en anden dansk Borgers videnskabelige Arbeide er den vist af allernederste Skuffe. I det mindste kan jeg, som studiosus juris, (Gjensvar S. 18) bevidne, at den, der vilde anvende saadanne Beviser som Prof. Rask har anvendt her, for at begrunde og anlægge en Sag for den verdslige Domstol, kunde ikke undgaae at blive dømt i Mulkt som temere litigans. Hr. Prof. har derfor vistnok stolet paa, at han ikke blev dømt i saadan Mulkt for den videnskabelige Domstol, men jeg havde ventet mig, at en Mand med Prof. Rask's Erfaring skulde vide, at den videnskabelige Domstol, hvor sande Videnskabsmænd præsidere, og det øvrige Publikum fungerer som Assessorer, ogsaa dømmer temere litigantes uden Persons Anseelse i en Mulkt, der, skjøndt ikke beregnet til Penge, dog ikke er mindre følelig end den, der paalægges ved de verdslige Domstole.

Jeg finder ikke Grund til at indlade mig videre paa foranførte saakaldede Modbevis, thi det vilde være at fægte imod Veirmøllerne i egentlig Forstand. Jeg tillader mig kun at bemærke, at jeg troer, at Prof. ikke burde nedsætte Studenterne formeget, eller omtale dem som en absolut Modsætning imod en Professor, thi de fleste Professorer ere Studen-

ter; og hvad Hr. Prof. Rasmus Rask angaaer, saa skrive hans bedste Værker sig fra hans Studenteraar. Med Hensyn til at Prof. klager over, at de af mig leverede Oversættelsesprøver ere saa korte, vil jeg bestræbe mig for at undgaae en saadan Klage i Fremtiden.

Nu kommer jeg til den anden Deel af Professor R. Gjensvar, og vil strax anføre et smukt Sted der findes Side 17. Efterat Prof. har fortalt Læserne, at jeg har gjort opmærksom paa, hvorledes Professor Rafns Oversættelser kunne være blevne bedre end de nu ere, nemlig ved at lade enten nuværende Cathechet Gudmundsen eller Adjunct S. Egilsen gjennemsee dem, førend de bleve leverede til Trykken, udbryder han: "Jeg har da kun at tilføie, at Prof. Rafn og jeg ikke ansaae Oversættelsen for noget Oldskrift, og at den omtalte Candidat ikke var os bekjendt for noget Arbeide, eller nogen udmærket Kundskab i Dansk, men at meget mere endnu den ringeste Yttring af ham, i det mindste ved Accenten, røbede Udlænderen. Dette skulde jeg dog "vedbliver Prof." ligesaalidet have omtalt, som Forfs. strax paafølgende Raad, ""at vi (ɔ: Rask og Rafn, eller Bestyrelsen) kunne have sendt Mannuscriptet op til Island"" (ɔ: til den lærde Adjunct Egilsen) "for at faae det sat i Skik! hvis det ikke stod i nøie Forbindelse med ovenanførte Beskyldning, at jeg skal have nedtraadt enkelte Mænds Fortjenester." Men maae jeg spørge, hvem troer Prof. at han havde gjort størst Tjeneste ved ikke at omtale dette? Skade har han jo ikke gjort Nogen dermed, og er der opstaaet nogen Skam derved, saa er den sandelig "Auctors Skam." De Udsættelser, der ere gjorte paa Professor Rafns Overs., angaae fornemmelig Misforstaaelse af den islandske Text, eller Unøiagtighed i at gjengive dens Mening; der udfordredes altsaa ingen særdeles Færdighed i den danske Udtale for at rette saadant, men kun en saadan Færdighed og Kundskab i det islandske Sprog, som enhver indfødt Islænder, som saadan, maa have. Jeg, og de fleste Islændere, accentuere Dansk ikke bedre, maa-

skee endog slettere, end Catechet Gudmundsen, jeg for min Deel skammer mig ikke ved at tilstaae det, siden jeg var 26 Aar gammel, da jeg først begyndte at tale Dansk, men ikke destomindre troer jeg at have rettet adskillige Feil i de rafnske Oversættelser, og jeg kunde sandelig rette mange flere. Forresten har Catechet Gudmundsen det tilfælles med Prof. Rafk, naar denne er iblandt Islændere, at den mindste Yttring af ham røber Udlændingen, og dog vil han have en betydelig Stemme med Hensyn til det islandske Sprog, som ingen har nægtet ham eller vil nægte ham, naar han ikke fører sine Vaaben lige imod Sandheden og sin egen Lære.

Efter dette Sidehug gaaer Prof. over til for Alvor at forsvare sin Client. Han yttrer da i denne Henseende først "at det **nødvendig** maatte have vakt Misnøie og Splid i Bestyrelsen, om ikke ganske kuldkastet det Kongelige Selskab", dersom Oldskriftafdelingens øvrige Lemmer havde søgt at føre noget Tilsyn med, at Oversættelserne bleve gode. Dette synes nu ikke at indeholde nogen Roes for Prof. Rafn, thi det giver Formodning om, at Prof. Rafk anseer ham for at være usædvanlig intolerant og selvklog, siden han har troet, at dersom hans Colleger havde villet gjøre ham opmærksom paa Urigtigheder i Oversættelsen, saa vilde det have mishaget ham i den Grad, at Bestyrelsen derved blev adsplittet og Selskabet opløst. Jeg har derimod alletider troet, at man traadte sammen i videnskabelige Foreninger, for at understøtte hinanden i de Arbeider, der vare Foreningens Formaal, saa at det ene Medlem ikke alene var pligtigt til at modtage enhver Understøttelse fra de andre Medlemmer, men endog burde yde Vedkommende Tak derfor.

I Anledning af at jeg har nægtet, at Prof. Rafn var Selskabets eneste Stifter og eneste Drivefjær, og sagt at de 3 constituerende Medlemmer formeentlig burde have lige Deel af Æren for dets Stiftelse, udraaber Prof.: "Det er næsten utroligt, at en **studiosus juris** offentlig har kunnet tillade

sig saadanne Yttringer." Jeg beder Hr. Prof. R. at underrette mig om, hvilken Retsregel jeg derved har overtraadt. Har jeg feilet, saa er det deri, at jeg anseer alle dem, der samtidigen danne sig i et vist Øiemeed til en moralsk Person, at have lige Deel i en saadan Stiftelses Tilværelse, og at der tilkommer Enhver af dem lige Deel af Æren for samme, uden Hensyn til hvo der først maatte have udtalt Ideen, eller forfattet Stiftelsens Regler eller Statuter; det er nemlig meget mueligt, at alle de Personer, der indtræde i en saadan Forening, der udgjør en moralsk Person, have været besjelede af den samme Idee, have næret det samme Forsæt i deres Bryst, og det bliver da ikke nogen væsentlig Omstændighed, hvo der forekommer den anden ved at aabenbare sine Tanker. Heller ikke kan det ansees for en synderlig væsentlig Omstændighed, at det er blevet En paalagt af de øvrige, at forfatte Statuterne, thi for det første er det slet ikke sagt, at den, hvem saadant bliver betroet, er saa godt i Stand dertil som de Andre, og for det andet er det ikke vist, hvormeget der bliver staaende af det, han har foreslaaet; de vigtigste Bestemmelser, hvorpaa Samfundets hele Velfærd beroer, kunne gjerne skyldes de øvrige Medlemmers Viisdom. Disse og andre slige Betragtninger afholdt mig fra at tillægge det Kongel. nordiske Oldskriftselskabs Stiftelse mere den ene end den anden af de 3 constituerende Medlemmer, hvilket jeg maaskee ellers havde gjort; thi jeg er moralsk overbeviist om, at afdøde Dr. Brynjulfsen har fattet og først udtrykt Ideen til bemeldte Selskabs Stiftelse. Men ligesom det ikke kan være Gjenstand for et juridisk Bevis, saaledes kan jeg ikke juridisk bevise det, og det saameget mindre, som Hhrr. Prof. R. og R. kunne benytte sig af hans alt for tidlig indtraadte Død, til at give ham og tage fra ham, hvad de maatte finde for godt. En Omstændighed kan jeg dog anføre til Styrke for min Paastand, og den vil i alt Fald have saa megen Vægt, at velbemeldte Professorer blive nødsagede til at føre strængere Bevis for Deres

Paastand, end hidtil er skeet, hvis de skulle kunne vinde Formodningen for sig. Dr. Brynjulvsen proponerede nemlig i Aaret 1823 i det islandske literære Selskab, at dette skulde aarlig udgive et Bind af de islandske Sagaer, men da dette ikke fandt Bifald, udtænkte han et andet Middel til at faae sit Ønske opfyldt, nemlig at oprette et særegent Selskab. Heraf er det da klart, at Dr. Brynjulvsen har allerede fattet den Idee, at redde de islandske Sagaer fra Undergang, førend Oldskriftafdelingen dannede sig, og 2 Aar førend det Kongel. nordiske Oldskriftselskab blev stiftet. Da nu Dr. Brynjulvsen havde læst og maaskee endnu dengang har læst Islandsk med Prof. Rafn, saa er det sandsynligt, at han har aabenbaret ham sin Plan, og denne siden med sin vel bekjendte, og af alle erkjendte, Virksomhed har paaskyndet Sagens Fremgang. Endnu en Omstændighed synes at tale for, at Dr. Brynjulvsen har fattet den første Idee, og taget virksom Deel i at realisere den, at han, og ikke Prof. Rafn, underrettede Catechet Gudmundsen om den fattede Idee, og anmodede ham om at tiltræde; dog maa jeg tilstaae at dette Bevis var meget svagt, naar det stod allene, og lignede overmaade meget Prof. Rafk's NB. bedste Beviser.

Nu vil vi høre Hr. Prof. R. Bevis for, at hans Client har fattet den første Idee, for at Læseren ved at stille den ved Siden af det ovenanførte kan see, hvem der tilkommer Fortrinet. "Den som fatter Ideen, hedder det, "og forstaaer at vælge sine Medhjelpere, saa at den kan udføres; den som forfatter Indbydelsen, og som just derfor (her i Riget) pleier at undertegne sidst; den som udkaster Planen til hele Indretningen, eller til de Love og Vedtægter, som sammenholder Stiftelsen — det er den egentlige Stifter, og ham tilkommer fornemmelig Æren. At dette i nærværende Tilfælde er Prof. Rafn, kan jeg bevidne, som den der hørte ham foredrage Planen paa det første Møde." (At Prof. Rafn har foredraget Planen paa det første Møde, kan ingenlunde

bevise, at han har fattet den første Idee, at han har valgt de øvrige Medarbeidere, at han har forfattet Indbydelsen, eller udkastet Planen til hele Indretningen og allermindst, at Prof. Rafns Propositioner ere blevne staaende eller have faaet Overvægt, skjøndt han maaskee har forfattet det første Udkast til Planen. Det, at han har undertegnet sidst, han, som efter Sigende ikke skal være fri for Forfængelighed, han, som senere selv, og uden sine Collegers Minde, har sat sit Navn foran de andres, han, som i Aviserne er bleven Formand for Oldskriftafdelingen førend **Nogen** af Selskabet drømte derom, det, at han, siger jeg, har undertegnet sidst, kan ingenlunde bevise noget til Fordeel for Prof. R. Paastand. Det er desuden tænkeligt, at Prof. Rafn har anseet det for raadeligst, at Islændernes Navne stode først, imedens man samlede Subscribenter, da man siden kunde forandre det, hvilket ogsaa meget snart skete). "Det skimter desuden igjennem hos vor Forfatter, ikke blot derved, at hans Navn under de første Documenter stod paa sidste Plads, men ogsaa ved den **høist-mærkelige Omstændighed, at den ene af de 4 Herrer ikke var tilstede, da Beslutningen blev fattet,** men opholdt sig i Island; det er heraf nemlig **iøinefaldende, at det er Prof. Rafn, som har villet hædre sine islandske Venner og sikkre sig deres Medvirkning, ved at antage dem til Medstiftere,** om de endogsaa ikke vare her i Landet, og ingenlunde de 4 Herrer, der have forenet sig om at tage Prof. Rafn paa Slæbetovet." (Det er heraf iøinefaldende, siger Hr. Prof., men jeg haaber at faa ville sande det med ham, thi hans Bevis bærer sin egen Svaghed tilskue for hver Mands Øine. Jeg tillader mig blot til Overflod at bemærke, at en anden af de 4 Herrer, nemlig Catechet Gudmundsen, skal heller ikke have været tilstede, da den første Beslutning blev fattet, men at det dog var Dr. Brynjulvsen, der anmodede ham om at indtræde i deres Forening, og at jeg, med Hensyn til Adjunct Egilsen, hvorom Prof. Bevis dreier sig, er bemyndiget

til at forsikkre, at det er ifølge Catechet Gudmundsens og ikke Prof. Rafns Forslag, at Adjunct Egilsen blev optagen i Oldskriftafdelingen). — "Prof. Rafn havde først talt med Dr. Brynjulvsen om denne Sag, dernæst havde disse henvendt sig til Hr. Gudmundsen og Hr. Oddsen, som siden trak sig tilbage; til Hr. Gudmundsen især, fordi han var i Besiddelse af en Afskrift af Olaf Tryggvesens Saga, som Adjunct Egilsen havde optaget under sit Ophold her i Byen, men ikke lykkedes i at faae udgivne privatim paa Subscription." Dette er en simpel Fortælling, der ikke støtter sig til nogetsomhelst Bevis, og kan derfor ikke antages. At Egilsen nogensinde har forsøgt at udgive Olaf Tryggvesens Saga paa Subscription, er vistnok urigtigt, derimod veed man, hvilket ogsaa Prof. Rafn tilstaaer, at han havde fattet det Forsæt, at redde de islandske Sagaer og de mærkværdigste Oldskrifter fra Undergang, men da han reiste til Island, besluttede han at opsætte Arbeidet, indtil hans Ven Catechet Gudmundsen, der havde deelt Ideen med ham, havde faaet Embedsexamen, saa at han kunde tage virksom Deel deri, altsaa have Adjunct Egilsen og Th. Gudmundsen fattet Ideen førend Dr. Brynjulvsen og Prof. Rafn, uagtet disse forekom hine i at udtale den høit.

Angaaende Prof. Rafns Andeel i Selskabets litterære Arbeider udtalte jeg mig i mit foreløbige Svar paa følgende Maade: "Hvad Selskabets Virksomhed angaaer, saa har Hr. Professoren, saavel ved sin ovenanførte Paastand, som og ved det S. 20 anførte, udelukkende tilskrevet Prof. Rafn samme." Hans Udtryk paa det sidstnævnte Sted ere: ""Denne Beskyldning" (nemlig, at Prof. Rafn ikke har gjort sig Uleilighed at erhverve sig grundig Kundskab i det Islandske, som ellers ikke er fremsat) "kan vel neppe være saaledes meent, den behøver i det mindste ingen anden Gjendrivelse, end Anførelsen af de 6 Bind af islandske Sagaer i Texten, som Prof. Rafn enten fornemmelig har besørget, eller dog bestyret Udgivelsen af for

det Kongel. nordiske Oldskriftselskab, samt de 3 Bind af mythiskromantiske Sagaer, som han selv har udgivet efter Haandskrifter, ligesom og Krákumál, der er forsynet med et stort og meget lærd Apparat, ialt 10 Bind, hvert paa 20—40 Ark af islandsk Text, og det udgivne med en Smag og Nøiagtighed, som aldrig før har været seet i Danmark i slige Udgaver....... ja endog Udgaver, som i det sidste Femaar ere besørgede med Flid og Omhu af indfødte Islændere, staae langt tilbage for Hr. Prof. Rafns, f. Ex. Paradísarmissir af Milton (jævnfør min Anmeldelse i Literaturbladet).'" Hr. Prof. synes her at have stolet formeget paa, at kun faa af hans Læsere forstode Islandsk, thi i Fortalerne, saavel til de omtalte 6 Bind af de islandske Sagaer, som og til de mythiskromantiske findes anført, at to indfødte Islændere, Cand. Theol. Gudmundsen og Cand. Philos. Helgason, have for største Delen besørget Correcturerne og confereret alting enten med Prof. Rafn, eller Prof. Rask, eller allene, og jeg kan efter gode Autoriteter forsikkre, at afdøde Dr. Brynjulvsen havde en ikke ubetydelig Deel i Udgivelsen af Krákumál,*) ligesom og det er

*) Da Prof. Rafns sidste Arbeider vise, at han trænger til fremmed Hjelp til at kunne trænge ind i det isl. Sprogs Aand og Finheder i Prosa, saa maa han endnu mere have trængt til en saadan i Aaret 1826 i Poesie, der er langt vanskeligere. Dernæst maa det bemærkes, at Prof. Rafn allerede førend Aaret 1826 har udgivet saavel Texten som en dansk Oversættelse af Krákumál. Oversættelsen, der forøvrigt næsten ordlydende er bibeholdt i den senere særskilte Udgave, findes bag ved hans Oversættelse af Ragnar Lodbroks Saga, og det fortælles i Anhanget til samme S. 178, at Dr. Brynjulvsen, der iøvrigt læste Islandsk med ham, har gjennemgaaet Oversættelsen med ham, og desuden ydet ham Bistand ved Fortolkningen af nogle gamle Viser, der findes i samme Bind; det bliver da meer end sandsynligt, at Dr. Brynjulvsen har viist ham Veien igjennem Krákumál. Dette

bekjendt; at Cand. Philos. Helgason, som vistnok langt overgaaer Prof. Rafn i Kundskaber i det Islandske, i flere Aar gik ham privatim tilhaande ved hans Arbeider (dog saavidt vides, med Undtagelse af Oversættelserne); det er altsaa aldeles ugrundet, at Prof. Rafn enten fornemmelig eller selv (naar det forstaaes: uden andres Hjælp) har besørget de foranførte islandske Skrifter, og hvorledes kan da Hr. Prof. Rask offentligen paastaae: at de Udgaver, som i det sidste Femaar ere besørgede med Flid og Omhu af indfødte Islændere, staae langt tilbage for Prof. Rafns, da netop disse ere fornemmelig besørgede af indfødte Islændere, og kun for en underordnet Deel af Prof. Rafn. Jeg siger underordnet, deels fordi jeg er overbeviist om, at bemeldte Islændere, som Hr. Professorens Lærere, vare ham langt overlegne i Sproget, og lode ham desaarsag have den mellemste Correktur, og dels fordi det af Hr. Prof. Rasks ovennævnte Anmeldelse af Paradísarmissir er klart, at han især mener Provearkenes Rettelse, thi det er just deri, at den sidstnævnte Bog skal staae tilbage for Sagaerne; men forsaavidt Hr. Prof. Rafn selv har bekostet de mythiskromantiske Sagaer, kunne hans Colleger, med Hensyn til samme, siges at have staaet i et underordnet Forhold til ham, men de stode i selvsamme Forhold til en tredie Person, med Hensyn til Udgaven af Paradísarmissir, hvis Mangler og Fortrin dog, og det med Rette, tillægges dem. Med Hensyn til de 6 Bind af islandske Sagaer, som Selskabet har udgivet, stode de ikke i et saadant underordnet Forhold til Hr. Professoren."

Nu ville vi see, hvorledes det er lykkedes Prof. Rask, at gjendrive dette. Efterat have S. 19 og 20 gjort adskillige ham særegne Bemærkninger, og derpaa at have anført Brudstykker af foranførte Passus af mit foreløbige Svar, begynder

---

vare mine Auctoriteter, og jeg kunde nu maaskee anføre flere dersom Prof. ønskede det.

han sin Gjendrivelse paa følgende Maade: "Jeg har ladet vor Forf. tale, fordi han overhovedet kun behøver at høres, og nogle ganske enkelte Omstændigheder, som Læserne ikke strax kunne see af hans Ord, at oplyses"; (det er mig kjært, at jeg har skrevet saa tydeligt). "Jeg har saaledes ikke stolet paa, at kun faa Læsere forstode de islandske Fortaler." (Hvoraf bevises det? Prof. Rafn's Ord i hans Gjenmæle staae dog i aabenbar Modsigelse til bemeldte Fortaler); "men jeg havde troet, at mange vilde forstaae de latinske f. Ex. den til 1 Deel af Historia Olavi Trygv. F. S. 14. § 5 ff. S. 23 L. 11. fgg., hvor der udtrykkelig gjøres Rede for de forskjellige Arbeideres Deel i Textens Behandling, samt for hvor mange Capitler Dr. Brynjulvsen havde faaet oversat af første Deel, da han døde. Har vor lærde*) Forfatter ikke seet dette? eller troer han endnu, at jeg har stolet paa ingen skulde faae at vide?!" Jeg veed sandelig ikke hvad jeg skal troe, jeg beder kun Hr. Prof. at undskylde at jeg, da jeg skrev mit foreløbige Svar, ikke kunde overtale mig til at troe, at det var Prof. Rafn ligegyldigt om hele Verden fik Kundskab om, at han indvikler sig selv i Modsigelser, og i Lidenskab siger, hvad han aldeles ikke siden kan bevise, ja, at han sætter Magtsprog og Spotgloser imod Grunde. Men hvilke ere saa de andre latinske Fortaler, som Prof. omtaler (i Fleertallet)? Fortalen til den latinske Overs. af Olaf Tryggvesens Saga angaaer kun Arbeiderne ved de 3 Bind, af hvilke den bestaaer, men saa have vi 7 Bind tilbage, som ikke findes omtalte i nogen mig bekjendt latinsk Fortale. Iøvrigt ere slige Declamationer som de ovenanførte meget langt fra at indeholde nogen Grund eller at retfærdiggjøre Hr. Prof. "Nei, jeg har stolet paa, ingen vilde blande Haandlangeren med Mesteren, eller sætte hin over denne, og derfor troet, at man uden al Fare for at see Nogen tilrakket kunde

*) Jeg har aldrig gjort Fordring paa Navnet lærd, men derimod at erkjendes for at have sund Forstand og Oprigtighed.

nævne hvad Deel enhver havde havt i Arbeidet. Har man nogensinde hørt at Een, som slaaer Kalk eller hugger Steen til en Bygning, ihvor nødvendig han ogsaa være maae, derfor sættes over Bygmesteren og denne siges at have underordnet Deel i Arbeidet?!" Jeg spørger igjen: veed da Prof. Rafn ikke, at man ved at nedlade sig til en saadan Tone og til saadanne Udtryk, opvækker en høi Grad af Uvillie hos alle retskafne og fornuftige Mennesker? veed han ikke, at man ved at tage sin Tilflugt til slige intetsigende Declamationer snarere opvækker Formodningen imod sig, da det naturlig maa falde Enhver ind, at Forfatteren har været blottet for alle Fornuftgrunde? Iøvrigt passer den ovenanførte Floskel aldeles ikke til Omstændighederne. Det er nemlig af de fra begge Sider irettelagte Documenter formentlig klart, at Professor Rafn ikke, i Forhold til hans Medstiftere af eller Medarbeidere i Selskabet, kan kaldes Mester. Mesteren skal ikke allene være sine Haandlangere overordnet, saa at han kan befale dem, men han skal desuden forstaae deres Forretning, i det mindste ligesaagodt som Haandlangerne. Alle Medlemmerne af Oldskriftafdelingen vare og ere sideordnede, den Ene kunde altsaa ikke befale den Anden, men alt maatte foretages efter Overeenskomst; kun blev det bestemt ved Selskabets Love § 14, 6., "at Sekretairen, der altid skulde være Medlem af Oldskriftafdelingen, skulde være dennes Ordfører i Sammenkomsterne (ɔ: i Selskabet), og give i samme Efterretning om Fremgangen med dens Arbeider", hvilken Bestemmelse ikke tildeler Sekretairen nogen videre Superioritet over de andre Medlemmer af Oldskriftafdelingen. I hvilket Forhold Professor Rafns Kundskaber og Færdighed i Islandsk staaer til hans Colleger i Oldskriftafdelingen er vanskeligt at afgjøre, og jeg maa med Hensyn dertil blive ved min negative Angivelse deraf, som findes i mit foreløbige Svar S. 38 og fl. Steder; men, skjøndt Professor Rafn ingenlunde har gjendrevet denne, saa tillader jeg mig dog at spørge ham, om han troer,

at den Mand kan Islandsk tilgavns, som i Registret over sine egne literaire Titler paa Islandsk skriver meðlimr af þess skandínaviska bókmentafélagi .... af þess svenska vísindasagna- og fornfræða-academia *) og mange flere lignende Ting, eller den, som i de eneste 5 sammenhængende Linier, som man veed, at han er Forfatter til paa Islandsk, sætter et Ord, som ikke existerer i Sproget, og lader adject. neut. g. svare til subst. fæm. g.?

Det bedste Beviis for Prof. Rafns Sproggenie i det Hele er, at han ikke kan skrive sit Modersmaal ordentligt **), men den, som ikke skriver det taaleligt, vil neppe kunne opnaae udmærket Færdighed i noget fremmed Sprog.

Hvad de Udtryk: "og derfor troet, at man uden Fare for at see sig tilrakket kunde nævne, hvad Deel enhver havde

---

*) I første Passus styrer Præpos. af Genit. istf. Dativ, og Pronom. þess ist. Artik. ens eller hins og denne svarer i Genit. til sit Substant. i Dativ. I sidste Passus styrer Præpos. af ogsaa genit. singul. neutr. g. þess, hvilket igjen svarer til sit Substantiv i genit. fæm. g. academia.

**) Dette dømmer jeg af hans Oversættelser, thi skjøndt jeg i mit foreløbige Svar for det meste har holdt mig til de Feil og Unøiagtigheder, som havde deres Grund i Bankundighed i det isl. Sprog, saa er der dog meget mere at udsætte med Hensyn til den danske Stiil, men da jeg følte mig svag i dette Sprog, saa forbigik jeg det dengang. Prof. Rask har selv erkjendt sin Clients svage Side i Dansk. I Anmeldelsen af Kråkumál i Hermod siger han S. 115 "den danske Overs. er det, som synes mindst heldig," og S. 116 "men hvad jeg især misbilliger, ere nogle islandskagtige Udtryk, som ingen dansk forstaaer i den Betydning, som de her tages; uden at have studeret islandsk temmelig grundig." Dette var Prof. Rask Mening, imedens han var upartisk; derfom han siedse havde skrevet i en saadan Aand og Tone, var han bleven Videnskaben og sig selv mere nyttig.

havt i Arbeidet", angaaer, saa ere de næst at være uartige, aldeles ubeføiede. Prof. Rask har aldrig nævnt hvad Deel Enhver har havt i Arbeidet, men i Forbindelse med dyb Taushed om de øvrige Medlemmers Andeel deri tillagt Professor Rafn Arbeidet enten fornemmelig, eller allene (See Gjensv. S. 20 cfr. 29 nederst). At nogen er bleven tilrakket af mig, er en reen Usandhed; jeg har blot søgt at give Enhver sit uforkortet, men jeg kan ikke gjøre for, at nogle ville have mere end hvad deres er, og ansee sig tilrakkede, naar deres Begjærlighed ikke tilfredsstilles. Men Hr. Professoren troer at slaae mig af Marken med en anden Lignelse, der angaaer en Students Forhold til en Professor. Han vedbliver nemlig: "eller at en Student, som gaaer en Professor tilhaande med en vanskelig (f. Ex. Græsk) Correctur, eller med at conferere Haandskrifter til en Udgave af et Clasisk Værk, derfor er dennes Lærer eller Mester?! og at det er urigtigt, at denne enten fornemmelig eller selv (ɔ: uden andres Hjelp) har besørget sin Udgave." Hr. Professoren synes her at tage Ordet Professor i en Betydning af omnisciens, ligesom der ikke skulde gives en Prof. i en eller anden Videnskabsgreen, der ikke vidste alt hvad en Student mueligen maatte kunne i en anden. Jeg kunde nævne de lærdeste og meest agtværdige Professorer, der ikke kunne f. Ex. Islandsk, og som altsaa, naar de vilde udgive en islandsk Text, maatte, i Mangel af en høiere Rangsperson — og der ere kun faa Professorer, der see paa Rangen — lade saadant Arbeide udføre ved en Student, der forstod Sproget*), og jeg er vis paa, at ingen af de Professorer, jeg har lært at kjende her ved Universitetet, vilde tillægge sig Navn af Mester over Stu-

---

*) John Olafsen fra Grunnevik var aldrig andet end Student (eller Kalkslager, om Prof. vil), og dog troer jeg, at han kunde have veiledet selv den grundlærde Prof. Rask, hvad det islandske Sprog angaaer.

denten i den Sag, da han maatte lade hele Arbeidet beroe paa ham. Veed Hr. Prof. da heller ikke, at adskillige simple Studenter undertiden i et Øieblik optræde i Professorernes Rækker, (som f. Ex. Hr. Prof. Rask), og at somme have faaet Navnet uden Rente, jeg mener, som blot Titel (som Prof. Rafn), og det er dog indlysende, at man bliver ikke inspireret ved selve Navnet. Det Exempel, at en Student gaaer en Prof. tilhaande med en græsk Correctur eller med at conferere Haandskrifter af et klassisk Værk, er slet valgt med Hensyn til nærværende Tilfælde, thi Læseren forudsætter, rimelig overeensstemmende med Forfatterens Hensigt, at Prof. skal kunne mere Græsk end Studenten, thi i saa Tilfælde er Prof. virkelig Mesteren. Men sæt nu, at der opstod en af de gamle Græske, som talte Sproget i dets Reenhed, mon en saadan ikke kunde veilede Professoren paa adskillige Steder, hvor stærk han end maatte være. Hr. Prof. Rask har paa sine Steder godtgjort, at det nærværende islandske Sprog er det gamle nordiske, og det er sandt, paa Poesien nær, som er noget forandret; mon da Prof. Rafn, ifølge det Foranførte angagende hans Kundskaber, kan kaldes flinke islandske Studenters Mester i Island?

Selv Prof. Rask, der langt overgaaer Prof. Rafn i Kundskaber i det Islandske, har undertiden fundet sig foranlediget til at raadføre sig med islandske Studenter, naar han har gjennemgaaet eller skrevet Islandsk. Jeg har til Exempel havt den Ære, efter hans Ønske, at gjennemgaae den af ham ifjor paa islandsk skrevne ABC Bog, ikke som Kalkslager eller Stenhugger, men som Raadgiver, og jeg havde da den Tilfredsstillelse, at Hr. Prof. forandrede adskilligt efter mit Forslag, endog af det Slags, som man kalder syntaktiske Feil. Jeg anfører dette her, fordi han opfordrer mig til at bruge alle tilladelige Vaaben, men jeg bemærker derhos, at da han tilbød mig, i Fortalen at erindre min ringe Bistand, saa afslog jeg ham det, thi jeg ansaae den for meget ringe, og

ønskede ikke at Folk skulde troe, at han havde behøvet at raadføre sig med en Student i et ikke større Arbeide.

"Jeg havde ellers ikke" heder det endvidere, "taget Ordet selv i denne Mening (ɔ: uden Andres Hjelp), da jeg mindst drømte om, at nogen kunde drage i Tvivl, at Prof. Rafn havde udgivet sine Arbeider i denne Forstand." Atter en gjentagen Modsigelse: det staaer jo udtrykkelig i Fortalerne til de islandske Udgaver i alle 9 Bind, som Prof. Rask tilegner sin Client, at dennes Colleger og Medhjelpere have deels afskrevet codices, deels confereret dem, og deels endelig enten i Forbindelse med Prof. Rask eller allene havt tvende Correcturer af alle 9 Bind, ja Hr. Prof. citerer selv Fortalen til den latinske Oversættelse, der, saavidt den strækker, taler for denne Mening. Hvorledes kan da Hr. Prof. Rask udbryde: at han mindst drømte om, at nogen kunde drage i Tvivl, at Prof. Rafn havde udgivet sine Arbeider selv i denne Forstand, ɔ: uden Andres Hjelp? "ja saa meget mindre s. h. kunde ane sligt, som jeg selv ofte havde seet ham under Arbeidet omgivet af Skind-Bøger og gamle Haandskrifter, at conferere Manuskriptet og corrigere Prøvearkene." Det kan gjerne være, at Professor Rafn har ofte været omgivet af Skind-Bøger under Arbeidet, men det beviser aldeles ikke, at han derfor har været istand til at benytte dem tilstrækkelig*). Jeg troer herom, at Prof. Rafn har været istand til at læse Skind-Bøgerne, og til at opdage enhver Forskjel i Manuscriptet og Codex, som enten bestod i Forskjel af hele Ord eller saadanne Endelser, som ikke vare abbrevierede i Codex, men den Mand, som ikke kan sammensætte ordentlig et Substantivum og Adjectivum i Islandsk, troer jeg vanskelig kan komme ud af at læse utydelig og me-

*) Man har i Island en gammel Anekdot om en Mand, som ikke kunde læse, at han sad med en forkeert vendt Bog i Haanden og læste med største Iver; da man bemærkede det, spurgte man ham, hvad han læste, hvortil han svarte: der er tydsk Kammerat! men det var dog en islandsk Psalmebog.

get abbrevieret Skrift aldeles rigtigt paa alle Steder. At Professor Rafn har havt Skind-Bøger omkring sig og rettet Prøveark, beviser intet mere end det, som Fortalerne berette, at han nemlig har havt een Correctur af tre. Jeg har ikke Taalmodighed til at anføre mere af Hr. Prof. R. Gjensvar in extenso, jeg tillader mig da blot at bemærke: at ingen, saavidt jeg veed, har efterseet hvorvidt og med hvormeget Held Prof. Rafn har benyttet den gamle Pergamentscodex ved den mellemste Correctur; hans Fortjenester deraf kunne da ikke, inden saadant skeer af competente og uvillige Mænd, rigtigen vurderes eller paaberaabes, hvortil kommer, at det maatte ogsaa i Forveien afgjøres, hvorvidt Afskrifterne, som Islænderne uden Undtagelse have leveret, have trængt til Rettelse efter Codex; til de øvrige Bemærkninger Side 22 har jeg allerede, i Anledning af lignende Yttringer, meddeelt Svar foran.

Sluttelig bemærkes, at mit egentlige Bevis: **Fortalernes Udsagn** staaer, uagtet alle Prof. Rafks Angreb og Sidehug, aldeles **urørt og urokket.**

I Anledning af at jeg anførte det store og udødelige Værk, (jeg gjentager disse Udtryk) Jonspostillen, bemærker Herr Prof. S. 23. "Da dette imidlertid er den 11te Udgave . . . og de (ɔ: Gudmundsen og Helgason) have udgivet den i Fællesskab med to andre duelige Landsmænd, saa skjønnes, at deres Fortjenester herved indskrænke sig til Forbedring af Retskrivning o. desl., og at dette Foretagende aldeles ikke kan sammenlignes med Udgaven af en gammel Saga efter Haandskrifter". Herved bemærkes følgende:

Det er vel sandt, at to andre duelige Islændere paatoge sig i Forbindelse med Gudmundsen og Helgason, at bekoste Udgaven af forbemeldte Værk Jonspostillen, men at det er baade mig og andre bekjendt, at de to sidstnævnte Herrer næsten allene udførte hele Arbeidet derved. At deres Fortjenester med Hensyn til selve Udgaven maae indskrænke sig til Forbedring i Retskrivningen, nægtes ikke, men jeg troede,

at den, om hvem man, naar man i Tankerne sætter Mening istedetfor virtus, og Retskrivning istedetfor nummos, med føie kan synge:

— quæritur pecunia primum
virtus post nummos, —

vilde ansee Forbedring i Retskrivningen for store Ting.

At et saadant Foretagende aldeles ikke kan sammenlignes med Udgaven af en gammel Saga efter Haandskrifter, er ikke ubetinget rigtigt. Herr Prof. fortæller vel S. 35, at der udfordres mangehaande Kundskaber til at udgive en god critisk Udgave af et Oldskrift, som umueligen kunde ventes fra Skolen eller privat Undervisning i Island" men maa jeg spørge, hvilke ere disse mangehaande Kundskaber? den første Kundskab er, efter min Mening: Kundskab i Sproget, og den have simple Dimissi fra Skolen og privat Underviisning i Island; den anden Kundskab, om det maa kaldes saa, er at kunne læse gamle Haandskrifter. Det kunne ikke alle Islændere, men dog mange, thi den Skrift, som bærer det gamle Præg, saavel med Hensyn til Bogstavernes Form som Abbreviatur, har længe vedligeholdt sig i Landet, især i Afskrifter af gamle Sagaer og Folkesagn eller Heltedigte, som der findes i Mængde, og er det end maaskee særdeles vanskeligt, at læse en eller anden Codex, saa ere de største Vanskeligheder overvundne, naar man har læst de første 3 eller 4 Blade. I alt Fald er det ikke vanskeligere for en Islænder, at lære at læse de vanskeligste gamle Haandskrifter. som for en Dansk at lære at læse græsk Skrift; thi den naturlige Færdighed i Modersmaalet hjelper til at overvinde mange Vanskeligheder. Altsaa disse to Slags Kundskaber har enten enhver islandsk Skoledimis, eller kan saare let erhverve dem. Men nu er Spørgsmaalet hvad Herr Prof. forstaaer ved en critisk Udgave? Jeg forstaaer derved den Udgave, der paa det allernøiagtigste følger Haandskriftet, men er man i Tvivl om en eller anden Læsemaades Rigtighed, da bør der tilføies Conjectur i en Nota. Naar

der gives flere Haandskrifter af samme Værk udfordres de samme Kundskaber til at collationere dem, som til at læse et Haandskrift. Det bedste, og, naar særdeles Omstændigheder ikke maatte tale derimod, det ældste Haandskrift lægges til Grund, og de forskjellige Læsemaader tilføies i Noter under Texten. Dette ere efter min Mening de fornemste Reqvisita ved en critisk Udgave, og forholder det sig saaledes, saa kunne de, der kunne læse Haandskrifter, ogsaa udføre det, som henhører til det Critiske af Udgaven. Det bliver da saaledes ikke stort vanskeligere for den, der forstaaer Islandsk og kan læse gamle Haandskrifter, at udgive en Saga efter disse (især naar Haandskrifterne ere meget faa, saa at der ikke behøves vidtløftig Collationering) end hvilkensomhelst anden trykt Bog, især naar denne skal forsynes med en ny, fra den ældre (trykte) meget forskjellig, Orthographie, thi i saa Fald blive Correcturerne utroelig vanskelige. Da nu dette sidste var Tilfældet med den førnævnte Jonspostill, saa skjønnes let, hvor grundet Herr Prof. foranførte Paastand er. Især bliver det indlysende, naar man lægger Mærke til, at Herr Prof. anfører dette i Modsætning til Prof. Rafns Fortjenester af de af ham udgivne Skrifter, der paa Oversættelserne nær mere skyldes titnævnte Islænderes Virksomhed. Dette vilde jeg iøvrigt aldrig have erindret, hverken her eller andre Steder, hvis ikke Prof. Rafk bestandig betragtede disse Udgaver i Modsætning til de Udgaver, bemeldte Islændere havde havt nogen Deel i, hvilket er en aldeles urigtig Betragtning.

Nu gaaer Herr Prof. over til at fortsætte den i hans Literaturblad for 1829 No. 29 begyndte Recension over den af Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason besørgede Udgave af Paradísarmissir. Fortsættelsen begynder med, at der S. 441, 6. 2. 28 og S. 143 L. 26 findes 2 Vers trykte ud i en Linie. Jeg tilstaaer oprigtig, at dette er sandt, men jeg maa dog gjøre Læserne opmærksomme paa, at Verserne her ere meget korte, og bestaae af forskjellige Stavelser, saa at

det kan undertiden være vanskeligt, i en Hast at see, om der ere et eller to Vers, naar de staae i en Linie. Verseue bestaae nemlig enten af 3, 4, 5 eller 6 Stavelser, og deraf kommer det, at man undertiden i Afskrifterne har skrevet to Vers i en Linie, hvilket var tit Tilfældet i den Afskrift, som Udgiverne egentlig lagde til Grund, og som tilhørte Studiosus Eggert Jonsen. Ikke destomindre vil jeg ikke undskylde Udgiverne, men derimod gjøre Feilen saa anskuelig som muligt, ved at anføre nogle Strofer af begge de paaankede Steder, baade saaledes som de staae i Udgaven, og saaledes som de efter Prof. Rask's Mening, som her tillige er min, burde være, for at Læserne kunne selv bedømme Feilens Størrelse.

S. 141 b. L. 28.

Udgg.	Prof. R.
Hann því himneskan	Hann því himneskan
hæverskliga	hæverskliga
svo segjandi sendiboða	svo segjandi
vandaðri varúð	sendiboða
viðr ræðir	vandaðri varúð &c.

S. 143.

Udgg.	Prof. R.
Svaraði prúðr patríarki:	Svaraði prúðr
gestr göfugi!	patríarki
góðfús andi	gestr göfugi!
	goðfús andi *).

Derimod kunde det ansees meget tvivlsomt om Ordet var S. 168 L. 11 nedenfra er anbragt i en urigtig Linie. Stedet lyder saaledes: efter

*) Prof. Rask synes undertiden at have gjort sig skyldig i samme Feil, som han paaanker her, i Edda; saaledes synes i Goð. úa-arhefna S. 143 L. 5, to Vers at være trykte udi en Linie: hvat ræðr þú ok'r seggrinn' íri.

Udgg.	Prof. R.
eðr ef feldir, *var*	eðr ef feldir
eigi sá	*var* eigi sá
óðar uppstaðinn	óðar uppstaðinn
ósigranligr	ósigranligr?

Begge Dele forekomme mig lige rigtige; i det mindste forekommer i Sæmundar-Edda paa mange Steder, i Sange af samme Verseart, Vers af samme pedes og quantitates. See t. Ex. Rask's Udgave S. 234 L. 4 nedenfra (i Goðrúnarharmr).

ă ðŏr hōn sjālfă mĭk; svarer ganske til:

ē̄ðr ĕf fēldĭr văr.

Ligeledes (i Goðrúnarhefna) S. 245 L. 9.

þāt ĕr vĭð ǣttĭm-ă	eðr ĕf fēldĭr văr
ānnat slĭkt	ēigi să *).

Udsættelsen paa S. 329 b. L. 17 nedenfra er aldeles ubeføiet. Stedet lyder saaledes: efter

Udgg.	Prof. R.
Ok freisting hverri	Ok freisting hverri
allörugga *til*	allörugga
at afhrinda	*til* at afhrinda

*) Jeg formener, at vore Vers oftere ere trochaica end spondaica; Følgen deraf bliver, at jeg synger de islandske Vers anderledes end Prof. Rask, men maaskee Herr Prof. synger mere taktmæssig end Islænderne, thi han klager meget lydelig over, at den Islænder, der har foresjunget Forfatteren af Essai sur la Musique ancienne & moderne nogle islandske Viser, ikke har forstaaet sig det mindste paa en taktmæssig Musik, men "skraalt" hver Stavelse ud for sig. See Hermod for 1826 No. 8, S. 123—124. Jon Olafson erklærer sig vel for den spondaiske Versebygning, maaske fordi han derved saa sig istand til at bringe større Regelmæssighed i sin Theorie, men han negter derfor ingenlunde bestemt den trochaiske.

Begge Dele ere rigtige. Der gives 5 Vers paa samme Side og i samme Spalte, der have samme pedes og quantitates, som det paaankede Vers (L. 17 nedenfra) og endnu flere, der paa samme Maade stemme overeens med Verset L. 16 nedenfra, der skal være forstyrret, ved at det umiddelbart foregaaende er urigtigen forøget med til; jeg vil anføre et Par Exempler.

L. 2. Reiddist þú af því.

L. 6. Enn þinn væri til

L. 7. verðugleikr.

L. 17 nedfr. Allörngga til
at afhrinda.

I Edda forkommer samme Slags Vers paa mange Steder i samme Verseart. See t. Ex. Goðrúnar grátr S. 242 b. L. 16, 17.

þa er breiddu við
blæu eina.

man vinder i det mindste ikke noget ved Forandringen, hvorimod det Rythmiske synes at tabe.

Udsættelsen paa S. 397 b. L. 8 nedenfra er meget tvivlsom. Steder lyder saaledes: efter

Udgg.	Prof. R.
leið eigi þann þèr	leið eigi þann þèr
í þánka draum,	í þánka draum,
hèr at heyjast *muni*	hèr at heyjast
hólmgánga	*muni* hólmgánga

I Sæmundar-Edda forekomme paa mange Steder Vers af ligemange pedes og quantitates, i samme Verseart. See t. Ex. Völuspá S. 1 b. L. 14, hvar hon sali átti

16 hvar þær staði átto

18 hvat hann megins átti

hertil svarer: hèr at heyjast muni.

Jon Olafsen scanderer disse Vers anderledes, nemlig:

hvăr hŏn sālī āttī
hvăr þær stāðī āttō

men saa maa det paaankede Vers nyde samme Privilegium og scanderes saaledes:

hēr ăt heȳjāst mūnī.

Her er ikke Stedet videre at omtale Versemaalet i de nordiske Sange, kun maa jeg bemærke, at jeg ikke i alle Dele kan tiltræde Jon Olafsens Anskuelse deraf. Til Slutning vil jeg endnu anføre et Par Exempler paa det paaankede Vers af Hýmis kviða (Sæmundar-Edda).

S. 52 b. L. 3. þaunz ek öllum yðr.
" 53 L. 8 uns til Ægis kvomo.
" " b. L. 8 nú er sonur kominn.
" 54 L. 13 er hann sá gýgjar græti.

Udsættelsen paa S. 244 L. 1 er ikke beføiet. Stedet kan efter min Mening ligesaavel hede:

sēm ŏpt hvīslăr mēr
ŭm mȳrkvă nātt,
som: sēm ŏpt hvīslăr
mēr ŭm mȳrkvă nātt.

Ved Forandringen vindes blot, at det sidste Vers kommer til at indeholde lige saa mange pedes og samme quantitates, som det første Vers indeholder i Bogen, hvilket er ingen Vinding, thi det kommer ikke an paa, om et saadant Vers staaer først eller sidst. At Rimet er forstyrret i to Vers er urigtigt. Stedet lyder saaledes:

hvat at vísu þeim
mundi vel takast,
mitt ef egið eitt
væri um at fást
en hennar ekki,

sem opt hvíslar mèr
um myrkva nátt
mærð i eyra.

Af disse 8 Vers have kun et Par 3 Rimbogstaver, de øvrige 3 Par have kun 2, hvilket ikke kan siges mere urigtigt i det sidste Par Vers, end i de øvrige; det samme finder hyppigt Sted i Edda, t. Ex. Völuspá:

sól þat nè vissi
hvar hon sali átti,
stjörnur þat nè visso
hvar þær staði átto,
máni þat nè vissi
hvat hann megins átti.

Nu gaaer Herr Prof. over til at udhæve saadanne Feil, som man pleier at kalde Trykfeil, nemlig hvor der findes enkelte Bogstavfeil; slige ere helgidóma f. helgidómi, andligum f. andligan, (S. 221 L. 17); men herved maa jeg bemærke, at denne sidste Udsættelse grunder sig paa en simpel Misforstaaelse fra Recensentens Side, thi andligum er rigtigt, men Prof. Rafks. andligan urigtigt. Stedet lyder saaledes:

sá er laginu (lagit) lèt
líkhömum þessum
hartnær andligum
hraða skunda.

Meningen er: Han (Gud) gav disse Legemer (Himmellegemerne) den Egenskab, at ile næsten med en aandelig Hastighed (dat instrum.; Prof. Rafk vil have accus., og har ladet sig forlede dertil ved adject. m. g. laginu, der staaer i første V. f. neut, lagit); ókendr f. kendr; ósköpt. f. ásköptu og desl. Feil, pleier man at henregne til Trykfeil, Udsættelsen paa S. 325 b. L. 15 nedenfra hans for manns er grundet. Der ere da saaledes høist 3 Feil, der ikke bør henføres til Trykfeil, som Herr Prof. har opdaget paa Ny, og da jeg har gjort alle disse Feil saa anskuelige som mueligt, saa overlader jeg til Publikum at

bedømme, om det er med Føie, at Herr Prof. udbryder herom: "det vil derfor neppe lykkes vor Forfatter, at faa denne Bog i Nøiagtighed og Elegans sat over alle andre islandske Udgaver; det er nemlig slet ikke elegant, at forvandske Versene og forderve Alliterationen (dette sidste have Udgiverne ikke gjort), eller at forvexle Rafus og Rjón (det have Udgiverne ikke gjort, men Prof. Rask har selv villet forvanske Rasns, nemlig: andlignm til andligan), og forstyrre Meningen af et smuk Digt i sit Modersmaal", (er ikke sandt).

S. 24 nederst og 25 øverst beskylder Herr Prof. Udgiverne for at have indført adskillige Særheder i Retskrivningen, som ligefrem stride imod Sprogets Natur. Som Exempler anføres barr for bar, Impf. af at bera, bære, men maa jeg spørge, hvorfor er da denne bleven vedligeholdt næsten overalt i Jómsvíkingasaga og Knytlínga. (See t. Ex. S. 33 L. 2); mèrr er vist Trykfeil, men spéll for spell, (quasi spjöll), hjemles tildeels af Udtalen; isøvrigt er ingen af disse Former sprogrigtig.

S. 25 beskylder Forfatteren Udgiverne for at de hist og her have indført nogle aldeles forældede Former, hertil regnes: fagurri f. fagri, der er aldeles urigtigt, thi begge Former bruges endnu i daglig Tale, og ligeledes i Skriftsproget i vore Dage. Substantivet vit er vel forandret til við, men det er vist en Trykfeil, ð for t; men at det af Prof. tilføiede Resultat: "at dette Værk (ɔ: paradísarmissir) er langt fra at røbe den Lærdom, Smag og Nøiagtighed, om Prof. Rasns Udgaver af de gamle Sagaer", er rigtigt, kunde jeg ingenlunde antage, omendskjøndt Prof. Rafn selv, uden andres Hjelp havde udgivet de, ham af hans Forsvarere tillagte Udgaver af islandske Sagaer, forinden de vare blevne ligesaa nøiagtigen igjennemseete og confererede med Haandskrifterne af competente og uvillige Mænd, men da jeg af Kjendsgjerninger har beviist, at disse for største Delen skyldes Paradísar missirs Udgiveres Virksomhed, enten alene, eller i Forbindelse

med Prof. Rafk, saa skjønnes let, at en saadan Collationering intet kunde bevise i denne Sag.

Da nu fremdeles disse Værker blive udelukkende tillagte Prof. Rafn, der har havt en underordnet Deel i Arbeiderne, og siden, uden Anførelse af nogen Grund, ophøiede over de Arbeider, som hine have præsteret uden dennes Hjelp, kan da nogen undres over, at baade jeg og andre fandt Paradísarmissirs Udgiveres Fortjenester nedtraadte? Alligevel anede jeg ikke dengang, at det var en Plan, og allermindst, at Prof. Rask vilde laane sig til at være dens Organ.

Nu gaaer Prof. over til at recensere de saakaldte hèraðasögur, der ere udgivne for det Kongelige nordiske Oldskrift Selskab af Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason, uafhængigt af Prof. Rafn. Han siger da først S. 26, at han havde høiligen ønsket at undgaae dette Arbeide, og jeg spørger da, hvorfor han ikke har undgaaet det? for Udgivernes Skyld behøvede Prof. ikke at genere sig, men jeg troer vist, at det havde været bedre for ham selv, at lade det Arbeide fare, saaledes som det er blevet udført, hvilket nærmere vil vise sig i det Følgende. Prof. styrter sig først med sin hele Styrke paa Navnet hèraðasögur, hvilket kaldes absurd, fordi det ikke har staaet i Aviserne, og fordi det kunde angaae ethvert Land i Verden, hvor der ere Herreder. Hertil svarer jeg, at ved Navnet hèraðasögur underforstaaes Islendínga, men saalænge det ikke vides, at der existerer noget andet Værk i Verden, der kaldes hèraðasögur og som saaledes kunde komme i Collision med hèraðasögur Islendínga, synes det ikke nødvendigt at tilføie dette sidste Ord. Navnet hèraðasögur, er optaget til Forskjel fra de øvrige oldnordiske Sagaer (f. Ex. dem, der angaae de norske og danske Konger), der, fordi de ere skrevne af Islændere og paa Islandsk, ligeledes undertiden kaldes Islendíngasögur, og dernæst fordi at mange af dem især angaae visse Herreder, og have erholdt Navn efter disse, t. Ex. **Laxdæla** af **Laxedalen**, **Svarfdæla** af **Svarfadardalen**, **Reyk-**

dæla af Reykedalen, Eyrbyggia af Eyrar (Øre); Boerne o. s. v. Da nu dette Navn saaledes har en vis Nytte og naturlig Betydning, saa er det ingenlunde absurd.

I det Prof. gjennemgaaer de enkelte Sagaer i de af Gudmundsen og Helgason udgivne to Bind hèraasðögur bemærker han, "at de forhen udgivne Sagaer, og især Landnáma synes upaaklagelige"; men han synes at tilskrive det den Omstændighed, at Udgiverne have havt Hjelp af 5 yngre Landsmænd. Disse 5 yngre Landsmænd benyttedes blot til at conferere de forskjellige Haandskrifter, for at spare Tid *), da Enhver under Collationen havde sit Haandskrift; de kunde altsaa ikke rette Afskriften selv, hvor denne maatte afvige fra Haandskrifterne, eller have nogen Deel i Correcturen. Med Hensyn til Are Frodes Islendíngabók dadler Prof., at Udgiverne have beholdt ai for ei, men ikke beholdt ö istedet for æ. Hertil svares: at da det ikke alene fremlyser af Fortalen, at ö og æ bruges i Flæng i Haandskriftet, men at det endog bruges istedetfor á f. Ex. Pöll f. Páll, föm f. fám, ö f. á, röð f. ráð o. s. v., hvilket synes at være uden al etymologisk Grund, saa finder jeg deri temmelig stor Anledning til at udelade ö, hvor det ikke stemmede med Sprogbrugen, men derimod gjøre en passende Forklaring derom i Fortalen, hvilket og er skeet. Især maa man. give denne Mening Medhold, naar den Retskrivning, der fandtes i Haandskriftet, ikke blev fuldkommen uforandret optagen, ligesom f. Ex. i Grágás, hvilket sidste Prof. ogsaa dadler. Imidlertid vilde jeg for min Part have ønsket, at Ugiverne havde ligefrem og uden Hensyn til det Sædvanlige, nøiagtigen gjengivet alt hvad de forefandt i Haandskriftet, uagtet det strider imod Prof. Rasks Grundsætninger.

*) Et forresten meget talende Beviis for, at unge Islændere kunne læse gamle Haandskrifter.

De Udsættelser, der S. 27 gjøres paa siönda for siöunda, hvilket første er en Forkortelse af det sidste, og áttunda for átta, hvilket sidste er en Forkortelse af det første, samt at DCCCLXX opløses i 8 hundruđ og 70, ere smaaligere end saa, at de fortjene noget Svar; jeg tillader mig blot at bemærke, at Prof. Rafk i Espólins Aarböger VIII Deild S. 56 L. 17 har ladet sig nøie med at anføre Tal paa en lignende Maade, nemlig 20ta ok þriðja f. 23 og S. 72 L. 4 nedf., 400 ok 60 f. 460. Prof. Conjectur med Hensyn til hvad der har staaet i en tabt Oldbog kan ikke antages som gyldig, allermindst naar samme gaaer ud paa saadanne Enkeltheder, at den bestemmer Streger, Puncter og Prikker; da det nu er paa Grund af en saadan Conjectur, at Prof. fradømmer Læsemaaden Hæsna-Þórir S. 8 L. 15 al Værd, saa kan man ikke fæste Lid til en saadan Dom eller ansee den for gyldig. Udgiverne burde desuden gjengive alt hvad de forefandt i Haandskrifterne, altsaa er det ikke deres, men Haandskrifternes Skyld, om Læsemaaden af den anførte Grund ikke har meget Værd. Dersom der i Haandskrifterne staaer á nýja leik, saa vare Udgiverne ikke berettigede til at forandre det, skjøndt det synes at burde hede enten nýjan leik, ell. nýja leika (hvilket sidste Udtryk forekommer i Jómsvíkingasaga S. 62 L. 19). Der forekomme saa mange Særegenheder i de gamle Sagaer, at man ikke strax er berettiget til at reducere dem til det Sædvanlige; her ligger det Særegne i, at den ubestemte Artikel ikke er tilføiet adject. nýja.

Foranførte Udsættelser synes saaledes at være altfor ubetydelige til at bygge paa dem den Dom, at man ved de omtalte Udgaver savner Prof. Rafns Lærdom, Skjønsomhed og Nøiagtighed, især imedens der ikke haves noget islandsk Værk, som Prof. Rafn har udgivet uden andres Hjelp.

Dernæst gaaer Herr. Prof. over til Heiðarvígasaga og udkradser saaledes de 3 første Sider af samme, at Enhver, der ikke forstaaer islandsk, eller ikke sammenligner Gjensvaret og

Texten, maa nødvendigvis troe, at deri ikke er sund Sands, og at den derpaa byggede Dom: "at Udgiverne derved have lagt for Dagen Mangel paa Studium eller Lærdom i det gamle Sprog (ɔ: deres Modersmaal), og fuldkommen Uformuenhed til at besørge nogen Udgave efter gamle Haandskrifter" er fuldkommen grundet. Men lægger man Mærke til at Prof. Rask corrigerer Udgavens Text efter et Haandskrift han selv er i Besiddelse af, og som han, uagtet han maatte vide at Sagaen skulde udgives, har holdt hemmeligt for sine Venner, Udgiverne, saa at de vare uvidende om dets Tilværelse, saa bliver Dommen høist tvivlsom; og lægger man fremdeles Mærke til, at Prof. rimeligvis aldrig har havt Udgivernes Haandskrift i Hænderne, saa er det indlysende, at han enten maa have været meget lidenskabelig stemt, da han afsagde sin Dom, eller at han trænger til bedre Undervisning (melior informatio) i at afsige Domme; thi naar man skulde rette sig efter dette Præjudicat, saa maatte man nødvendig fradømme endog den erfarneste, lærdeste og bedste Udgiver af gamle Haandskrifter al Lærdom og Formuenhed i sit Fag, dersom der skulde opdages nye og afvigende Haandskrifter, f. Ex. i Constantinopel, efterat han havde udgivet et Værk efter de Haandskrifter, han maatte have været vidende om, og havt Leilighed til at benytte.

Den første Pligt, som den har at iagttage, der udgiver gamle Haandskrifter, er, nøiagtigen at gjengive alt hvad der findes i disse. At Udgiverne, der i en Række af Aar havde med Held beskjæftiget sig med saadant Arbeide, have fulgt denne Grundsætning ved Udgivelsen af Heiðarvígasaga, bør vistnok præsumeres indtil det modsatte bevises; men dette bliver ingenlunde bevist derved, at et andet Haandskrift, som Udgiverne ikke kjendte, har forskjellige Læsemaader, uagtet disse maatte være bedre, og mere overeensstemmende med det oprindelige Haandskrift, thi det, som man ikke kjender, kan man ikke give. Men skjøndt den foranførte Dom saaledes aldeles ikke ram-

mer Udgiverne, saa var det dog Umagen værdt, nøiere at undersøge de fremsatte Udsættelser og forskjellige Læsemaader, for at man deraf kunde dømme, om Prof. Rafks Haandskrift kan ansees paalideligere end Udgivernes, eller hvormeget der maatte være tabt ved, at han har holdt det hemmeligt; jeg vil derfor i denne Henseende gjennemgaae de omtalte Udsættelser.

Hr. Prof. dadler først (S. 28) . . . ner við, der findes Side 263. Linie 2., som et Særsyn. Men jeg spørger: om han ikke har kunnet begribe, at Prikkerne antyde, at ner er Endelsen af et eller andet Ord, hvis Begyndelse for Utydeligheds Skyld det ikke har været muligt at læse? Strax derpaa læser man: "ligeledes S. 267. L. 3 tvívegis til Noregs, som ere 2 Maader at læse den samme Forkortelse paa (t'ugs eller t'ugs)." Jeg maae først vide hvad her menes, førend jeg kan svare derpaa; tvívegis til Noregs er godt Islandsk, og jeg finder aldeles intet paa Texten at udsætte. Det ok, som 263. L. 4. skal være glemt foran veitir, behøves aldeles ikke; thi intet er almindeligere i det Islandske, end at man udelader Conjunctionen, hvorved Sætningerne komme til at staae ligesom afbrudte og isolerede, men som dog paa sine Steder er en sand Prydelse; selvsamme Construction forekommer i næstforegaaende Linie, thi saa skulde der være glemt ok foran verðr. Stedet lyder saaledes: ok ferr nú til fundar við Þórarinn, (ok) verðr nú við hann skapfátt, (ok) veitir hönum áverka, svá næsta mikinn &c. Jeg vil kun anføre et Exempel af Grettissaga, hvor selvsamme Construction forekommer S. 112. L. 7—9 nedenf.: Nu semst þetta með þeim, at Þorgautr gætir sauðfjár á vetr, leið nú af sumarið, (ok) tók Þorgautr við fénu, (ok) kom Glúmr heim ok reið húsum. Især forekommer denne Construction hyppigt i Heimskríngla. At der samme S. L. 5. istedetfor: er þat gyldr þykkr, skulde staae, var þat þykkr gyldr, kan man ikke see af Sprogets Natur, thi det ene er ligesaa godt som det andet. Forskjellen bestaaer i, at Ud-

ject. gyldr staaer foran sit Substantiv þykkr i Udgaven, men efter Prof. R. bagefter, og at han vil forandre Præs. er til Imperf. var; begge Dele ere lige sprogrigtige; dog maae jeg bemærke, at den hele Sætning staaer i Præsens, og at hvis Verbum eg er skulde staae her i Imperf., er det den eneste Undtagelse i hele Sætningen, og i de 9 nærmest omkringstaaende Linier; men skjøndt en saadan Forandring i tempus finder hyppigt Sted i Islandsk, dadler Prof. Rask den dog S. 265. som noget, der fordærver Ordføiningen, altsaa er han ligesaa inconseqvent som den, der selv nedriver det, som han nys byggede. L. 15. skal være urigtig indskudt "ok efter opt." Talemaaden er opt ok laungum. Hr. Prof. vil at den skal hede opt laungum. Jeg kan først da ansee Prof. Rettelse af dette Sted for ikke urigtig, ikke grundet paa Mangel af Kundskab i Sproget, naar han viser mig et eneste Sted, hvor opt laungum forekommer uden at være forbundet med ok. — Adverbierne opt og laungum ere synonyme og betyde ofte, dog udtrykker laungum oprindelig mere end opt; dette angiver blot at noget skeer, gjentages mange Gange, hiint at hvad der skeer, gjentages mange Gange, ogsaa vedvarer hvergang noget længe. — Heraf skjønnes allerede, at disse Adverbiers synonyme Betydning ikke tillader at stille dem sammen, uden Conjunctionen og (ok), ligesaalidet som tit, ofte og desl. Derimod kan Adv. opt staae hos Adject. lengi, længe, uden nogen Conjunction, hvilket igjen betyder noget andet, f. Ex. i Talemaaden, hann var opt lengi heiman, d. e. han var ofte længe hjemmefra. Det er altsaa meget sandsynligt, at saavel Prof. Rask, som hans Haandskrift, ere lige uefterrettelige i denne Post. S. S. L. 2 nedenfra skal være glemt det relat. er; næst at bemærke, at det ligesaavel kunde være at som der er glemt, er det aldeles ikke sagt, at der har manglet noget i Afskriften; der forekomme virkelig i de gamle Sagaer Constructioner, der ikke frembyde mindre Særsyn end denne. Stedet lyder saaledes: en ek hefi því raðit, (er ell. at)

engin vâru hèr til. J Jómsvíkíngasaga S. 117. L. 11. synes f. Ex. at mangle et ligesaa væsentligt Ord. Stedet lyder saaledes: ok nú siá þeir Ögmundr, at þeir muno eigi fá variz, miklo er herr þessi harðfengari ok ákafari, er þar er kominn. Her synes at mangle því foran miklo, og efter kominn: enn svo at þat sè líkligt; ligeledes s. S. ok þykkir þetta heldr til ófrólligt, ef hann kann ekki frá (at) segia, ef hann hittir aðra menn, en (verðr at láta sèr nægja að sýna) slíkt víte sem hann hafði á sèr tekit, eller: en (ber þó) slíkt víte er hann hafði á sèr tekit; saaledes maa man ofte supplere Sætningerne i de gamle Sagaer, enten med enkelte Ord eller hele Sætninger, hvilket de have fælleds med alle gamle Auctores. Selv Hr. Professor Rafk synes i det allersidste islandske Værk, af hvilket han har besørget 2de Correcturer for det islandske litteraire Selskab, at have hyldet næsten den selvsamme Construction, som han her paaanker, jeg mener her Skírnir 5te Aargang S. 24, hvor det heder: var nú engin sú borg í Belgíu (er, at) ei væri gengin undan konúngi S. 264. L. 4. skal der være glemt nokkr foran hugr. Dette Ord, der svarer til det danske: nogen, har i den Forbindelse, hvori det her forekommer, saa liden Indflydelse, at det i alle Maader er ligegyldigt om det staaer eller ikke staaer; Stedet lyder saaledes: ef þèr er (nokkr) hugr á at fara yr hèraði á braut. Det omtalte nokkr har her omtrent den samme Betydning og Indflydelse, som t. Ex. i den danske Talemaade: dersom Du har (nogen) Lyst til at flytte. Det som skal være udeglemt s. S. imellem L. 10 og 11: þó var hann frægr maðr, hann skaltu biðja til fylgdar með þèr, staaer ikke i en saadan nødvendig Forbindelse med Texten, at dets Udeladelse af den kan bemærkes, ligesom det heller ikke har nogen Indflydelse paa Begivenhedernes Gang. Forøvrigt er Sætningen saa lang, at det er yderst usandsynligt, at den har staaet i det Haandskrift, Udgiverne havde Leilighed til at be-

nytte, derimod er det sandsynligt, at den har staaet i det oprindelige Haandskrift, da Afskrivere sjelden tilføie slige Tilsætninger. Rettelsen L. 13 og L. 18: at til á afgiver iblandt meget Andet et temmeligt stærkt Bevis for, at Udgivernes Haandskrift har været paalideligere end Prof. Rasks. De Gamle sagde nemlig næsten bestandig at, hvor de Nyere sige á einum bæ. Stedet lyder saaledes: ok heitir einn bær at Meðalheimi, nu vilde man almindeligen sige: á Meðalheimi, og deraf slutter jeg, at Afskriveren har i Professor Rasks Afskrift, ifølge den nuværende Sprogbrug, forandret at til á. L. 17 skal være glemt þú efter kveð. Man kunde finde sig i slige Udsættelser af en Mand, der aldrig havde seet en islandsk Saga, og aldrig havde lært islandsk Grammatik, men af Professor Rask ere de ubegribelige; kveð er 2 Pers. Imperat. Act. af Verb. at kveðja (ryfordre, kalde) og behøver ligesaalidet þú efter sig, som dic, i det Latinske, behøver tu (sig Du). Stedet lyder saaledes: kveð hann til fylgdar með þèr. L. 20 skal være urigtigen indskudt Eiríkr; det maae ligesom alt andet være efter Prof. Rasks Afskrift, thi at Eiríkr staaer der, stemmer ganske overeens med Islændernes sædvanlige Skrivemaade. Stedet lyder saaledes: þar bjó sá maðr, er Eiríkr hèt, ok var kallaðr Eiríkr Viðsjá. Paa det sidste Sted skal Eiríkr være urigtigen indskudt. I den selvsamme Saga S. 166. findes samme Skrivemaade L. 8: hèt annar Grís og var kallaðr Koll-Grís, eller hvis dette Sted er forvandsket af Udgiverne, saa lad os tage et Sted af Jómsvíkingasaga, hvor begge Professorerne have havt Deel i Udgaven. S. 3. L. 11—13: Hann getr sèr einn son er Gormr hèt, sá var fyrst kallaðr Gormr hinn heimski, en þá er hann var roskinn, kallaðr Gormr enn gamli, ok enn ríki. L. 6 nedenf. skal staae: þar f. þeir. Stedet lyder saaledes: hann bjó þar sem heitir í Slèttadal, þat er upp frá Svínavatni, þar (þeir) eru tveir bæir er svo heita. Begge Dele kunde være rigtige, dog

bør Udgivernes þar foretrækkes; þar svarer nemlig til: upp frá Svínavatni . . . er svo heita (ɔ: Slèttidalr); men Prof. Rask har nok troet, at Udtrykket er svo heita burde henføres til en Gaard i Lángadal, der hed Auðólfsstaðir, hvorom der tales nogle Linier i Forveien, og den noget nedenfor omtalte Slèttadal, og derfor burde þar forandres til þeir, men Sammenhængen og Sprogbrugen modsige en saadan Fortolkning; men antager Hr. Prof. med mig, at der (þar) ovenfor Svínavatn vare to Gaarde af samme Navn neml. Slèttidalr, saa bliver þar nødvendigt for at tilkjendegive deres Beliggenhed, thi dersom man vilde beholde þeir (de), saa kunde disse Gaarde have staaet paa de meest forskjellige Steder, og Udtrykket ikke passet til Talerens Hensigt, der vilde gjøre den, han talte med, opmærksom paa, at der (i Nærheden af hinanden) vare 2 Gaarde af samme Navn.

L. 4 nedenfra skal staae þessarar f. þeirrar; det første er øiensynlig meget bedre, thi naar man taler om noget som er forhaanden eller som nærværende, siger man þessi, (gen. fæm. þessarar), der svarer til det lat. hic, især naar Relat. er ikke følger efter, men naar man taler om noget forbigangent, eller om Een iblandt Flere, siger man sá, sú (gen. fæm. þeirrar), der svarer omtrent til det lat. ille. Her bruges Demonstr. þessarar om en forhaanden værende Reise, der alt længe har været Gjenstand for Samtalen, og altsaa, som saadan, kunde betragtes som nærværende. Stedet lyder saaledes: eigi skaltu hann kveðja til þessarar ferðar. I denne Henseende kunde man til Exempel eftersee Olaf den Helliges Saga S. 135 L. 5, hvor Sammenhængen er den selvsamme, der heder det: en til þessarar ferðar voru menn ei fúsir. Fremdeles Jómsvíkíngasaga S. 11 L. 10, ok þessarar fyrirætlanar Gorms konúngs verðr þyre drottníng vör cfr. S. 71 L. 11. ok ber þessa ör fyrir hvörn mann. See endvidere det Kgl. N. Oldskr. Selsk. Love. S. 4. § 2. L. 14. þareð þat er mikils umvarðandi tilgángr með út-

gáfu þessara fornrita. Her vilde þeirra været aldeles sprog-urigtigt.

S. 265 skal staae heitir f. hèt (Præs. f. Impf.), hvilket skal fordærve Ordføiningen; men Prof. har foreslaaet en Forandring ved S. 265 L. 5, der vilde frembringe de selvsamme Følger, som her blive paaankede. Intet er sædvanligere i de gamle Sagaer end Forvexling af Præs. og Imperfectum og kan altsaa ikke paaankes som Feil; nu er den derimod usædvanlig i Skriftsproget, hvoraf det bliver ikke usandsynligt, at Prof. R. Afskriver har forandret det Usædvanlige til det Sædvanlige. S. S. L. 7. skal staae segir f. sagði, nemlig Præs. f. Impf. Stedet lyder saaledes: Nú vættir mik, segir (sagði) hann, at, d. e. exspecto, inquit (ikke inquiebat) ut. Naar Verbum at segia bruges ligesom det latinske inquit midt ind i en Tale, naar En indføres som Talende, sættes hint ligesom dette næsten alletider i Præs., og saaledes forekommer det i samme Sammenhæng i samme Tale om samme Mand 2 Sider i Forveien. cfr. i denne Anledning alle gamle Sagaer, og t. Ex. Olaf Tryggvesens Saga S. 102. L. 7 nedenfra og S. 105. L. 7.

S. S. og s. L. skal være glemt kvað foran þetta. Dette er aabenbar urigtigt, thi saa blev der ingen Mening i hele Sætningen. Stedet lyder saaledes: Þetta flytr þú fram með mótnu (Conject. á mótinu), d. e. dette skal Du fremføre paa Mødet. Naar nu Imperf. kvað skulde tilføies foran þetta, der staaer umiddelbart efter et Punctum, saa burde det oversættes: Fortalte, dette skal Du fremføre paa Mødet; og dog seer det meget bedre ud i en saadan Oversættelse end i Grundsproget selv.

S. S. L. 10 skal staae þú kemr f. kemr þú. Stedet lyder saaledes: ef eigi þú kemr þann næsta laugardag. Det kan ikke nægtes, at den af Prof. Rask foreslaaede Talemaade er mere sædvanlig, men det afgiver just Formodning for, at hans Afskriver har forandret Stedet ved Afskrivningen til det sædvan-

lige, thi det ere just saadanne Feil, Afskrivere oftest begaae. I øvrigt er denne Omsætning af Ordfølgen ikke saa paafaldende og afvigende fra det sædvanlige, som t. Exempel i Jómsvíkíngasaga S. 32. L. 22. Talemaaden: skipa þessa liðs; hvor Ordet skipalið (genit. skipaliðs), der er sammensat af skip Skib og lið Hær, bliver adskilt og Pronomen Demonstr. þessa skudt ind imellem, hvilket aldrig forekommer undtagen maaskee i Poesie; derimod heder det sædvanlig i Prosa þessa skipaliðs eller skipaliðs þessa, d. e. denne Søemagts, Flaades. Hvárr dadles paa flere Steder som sprogurigtigt f. hverr. Hr. Prof. har vel i sin islandsk-svenske Grammatik S. 123 gjort opmærksom paa, at hvort og hvárt (som er det samme) altsaa vel ogsaa hvorr og hvárr bruges allene, hvor der tales om to Ting eller to Personer, men derimod hvert og hvört, altsaa hverr og hvörr, naar man taler om flere. Men jeg troer ikke, at Udgiverne vare berettigede til at lade Prof. Rasks Auctoritet i denne Sag faa saa megen Indflydelse hos sig, at de blot paa hans Ord forandrede hvárr til hverr, hvor de fandt det tydeligt i det Haandskrift, de benyttede. Jeg kan forøvrigt paa dette Sted ikke afholde mig fra at bemærke, at de Gamle aldeles ikke fulgte saa strænge orthographiske Regler, som Hr. Prof. Rask synes at forudsætte; ja jeg skal senere vise, at selve Prof. Rask, Orthographiens utrættelige Reformator og Ypperstepræst, kan meget bedre opstille orthographiske Regler i Theorien, end siden følge dem i Praxis. S. S. L. 13 skal staae þvíat f. fyrir því; disse Udtryk ere synonyme, omtrent ligesom nam og prætera quod ofte kunne sættes istedetfor hinandene. S. L. skal staae eyrögr f. eyröggr, hvilket (førstе) skal være uden al Mening. Men herved maa jeg bemærke, at ligesom Udgiverne ikke vare berettigede til at sætte eyröggr, naar der i deres Haandskrift stod eyrögr, saaledes kan jeg ikke sande med Hr. Prof. Rask, at et Ord taber al Mening, naar det skrives paa en usædvanlig Maade, thi det kan kun den paastaae, der fornemmelig seer paa For-

men, men ikke paa det, der fremtræder under den.*) Saaledes skulde da eingason i Jómsvíkíngasaga S. 54. L. 4. nedenf. være uden al Betydning, fordi k er forandret til g, thi Ordet skrives i Almindelighed einkason, d. e. eneste Søn; ligeledes jökk i Are den frodes Islendíngabók S. 3. L. 9, da der er indskudt et k formeget i Imperf. af Verbum eg eyk, at auka, o. s. v. Den Forandring Hr. Prof. vil have i Sætningen (S. 265. L. 14—17): þvi skaltu þessa menn velja til farar með þèr, en eigi aðra sveitarmenn, at þessir eru nauðleitamenn hvárr annars, seer saaledes ud: því skaltu þessa menn heldr velja enn aðra sveitarmenn o. s. v. Begge Læsemaaderne udtrykke nøiagtigen den selvsamme Tanke, det er altsaa umuligt at give den Ene Fortrinet fremfor den Anden. L. 20 skal bezt staae for den forældede Form af samme Ord bazt; her er det troligt, at Prof. Rasks Afskrift er rigtigere efter de ovenanførte Grundsætninger. Forskjellen er isvrigt omtrent af samme Betydning, som Forskjellen at skrive bedst og best. L. 22. dadles drengmenn som et Ord, der ikke er til Sproget; men hvoraf veed Hr. Prof., at dette Udtryk er intet Ord i Sproget? der gives dog vel Ord i alle Sprog, som ikkun sjelden forekomme i Skriftsproget, og som ere blevne obsolete, uden at man derfor tør nægte dem Plads i Sproget, især naar Ordet bærer Præg af Sprogets Aand, thi i dette Tilfælde er det ogsaa mueligt, at Forfatteren har selv dannet det. Hvad nu i Særdeleshed Ordet drengmenn angaaer, saa er det sammensat af drengr, der hos de Gamle betydede en duelig, ærlig, høimodig og tapper Mand og menn, Mænd, altsaa bærer Ordet Præg af Sprogets Aand, og kommer saaledes ifølge Sammensætnigen til at betyde det samme, som dugandi menn, duelige, tappre Mænd. Ordet maðr, pl. menn sammensættes ogsaa hyppigt med andre Ord f. Ex. bardaga-

*) Efter denne Grundsætning blev der ingen Mening i det, som Prof. Rask skriver med sin usædvanlige Orthographie.

menn, ránsmenn, hólmgaungumenn, sjómenn, landsmenn, og utallige fl. Her synes altsaa at frembyde sig et nyt Bevis for, at Prof. Rs. Afskriver har forandret det usædvanlige drengmenn til det sædvanlige dugandi menn, thi neppe vilde nogen Afskriver falde paa at forandre dugandi menn til drengmenn, som nu er ubekjendt som sammensat Ord. L. 23. skal være glemt ureynda efter einhleypínga. Det kan umueligen sees af Sammenhængen, at dette Ord mangler, og har forøvrigt ingen videre Indflydelse, dog er det ikke usandsynligt, at det har manglet i Udgg. Afskrift, da Afskriverne sjelden tilsætte Ord.

"Dette", siger Hr. Prof. endelig, "er foruden Smaating i Retskrivningen, som miðlum S. 264. f. milli, som Udgiverne dog bruge S. 265. og i Commateringen som S. 263 fyri því, at for fyrir því at." Med Hensyn til den første Udsættelse kunde man have Grund til at spørge, hvad Prof. Rask vil med saadant noget? skal man da ikke skrive Ordene saaledes som de forekomme i Codex eller Haandskriftet, eller skal enhver Udgiver ombanne dem efter sin individuelle Retskrivningstheorie? dette sidste synes at være Hr. Professorens Mening, men strider tvertimod min Anskuelse af Sagen i det Hele taget, og contrasterer aabenbart med hans Dadel over, at Udgiverne eller rettere Afskriverne af deres Haandskrift havde forandret bazt til den sædvanlige Form bezt; den staaer desuden i Modsigelse med hvad han og Professor Rafn have lagt for Dagen i Jómsvíkíngasaga, thi det selvsamme Ord, som her paaankes, forekommer der paa en Udstrækning af 4 Sider, under tre forskjellige Former, eller S. 28. L. 1. millum; s. S. L. 9. nedenfra millom og S. 31. L. 14 ímilli. Forresten maae jeg bemærke, at Formen miðlum eller miðli forekommer tit i de gamle Haandskrifter, f. Ex. i Are den Frodes Islendíngabók (Schedæ). See t. Ex. S. 3. L. 11, og Graagaasen paa fl. Steder.

Den anden føranførte Udsættelse er ingenlunde vel grundet; Stedet lyder saaledes: nú skaltu þángat fara, ok reyna vini-þína, fyri því, at nú vættir mik, at menn sè forkunnar margir, er lengi hefir dvalizt. Det er indlysende, af den Oversættelse af fyri því at, Hr. Prof. har indskudt bagefter i en Parenthesis, nemlig "(ti)", at han har troet, at at hørte nøie til fyri því, ligesom i Ordet þvíat, som er eenstydende med fyri því = því, men det er ikke Tilfældet, fyri því betyder for sig selv: thi, og kan ikke taale Partikelen at efter sig i samme Betydning som i þvíat, men det at som følger efter fyri því bør her nøie forbindes med Verbum vættir (væntir), og svarer omtrent til det latinske quod, og Talemaaden til den lát. proptera, qvod nunc exspecto &c. Jeg tilstaaer, at Commaet maaskee kunde være borte, men jeg paastaaer at det er bedre at det staaer.

Takket være Hr. Prof. Mangel af Taalmodighed i at nedrive mere end de tre første Sider af nærværende Saga, thi ellers vilde hans Taalmodighed have seiret over min. Men siden han i det følgende tager enkelte Stykker for sig, saa er jeg nødt til at holde det ud at følge ham.

S. 274. i Verset dadles den obsolete Form látr f. látir. Jeg vil for Korthedts Skyld blot bemærke, at Dhrr. Proff. Rask og Rafn have næsten overalt i Jómsvíkingasaga beholdt Formen lystr f. lystir. See t. Ex. S. 34. L. 2. nedenfra og S. 40. L. 18.

Dernæst gaaer Hr. Prof. over til den ældgamle Sikkerhedsformular, der findes S. 299 og 300, men førend jeg gaaer hans Udsættelser paa samme imøde, finder jeg det passende at bemærke, at den omtalte Freds- eller Sikkerhedsformular findes i Grettissaga, og i Grágás; I Grágás findes flere forskjellige Formularer, og med Hensyn til den fuldkomneste findes betydelige Afvigelser Sted imellem codex regius, og codex arnæmagnæanus. Formularen i Heiðarvígasaga stemmer næsten ganske overeens med den

codex regius, dog gives der adskillige Afvigelser, men Formularen i Grettissaga afviger noget fra alle de andre. Heraf vil det da skjønnes, at man fornemmelig kan benytte codex regius til Veiledning ved de Steder i Heiðarvígasaga, som man af Haandskriftet, eller nu af den efter samme trykte Text, kan see, at have været utydelige i den oprindelige Sagacodex, men at man dog ikke kan gaae, saavidt, at forandre enhver Partikel eller Sætning i Sagaen efter codex regius, hvor der ikke findes Spor til at Sagacodexen har været utydelig at læse. Fra denne Synsmaade vil jeg gaae ud i det Følgende. —

Herr Prof. dadler da først . . . verrir, der findes S. 299, L. 8. Prikkerne tilkjendegive, at den første Deel af Ordet og maaskee endnu mere foran samme, har været saa utydeligt i Sagacodexen, at man ikke har kunnet læse det. Udgiverne have her, ligesom ellers overalt, troeligen gjengivet det, de forefandt i det Haandskrift, de havde Leilighed til at benytte, men have overladt alle Conjecturer, i Anledning deraf, til Prof. Rask og andre Lysthavere; jeg tillader mig blot at tilføie: at ligesom jeg ikke finder Grund til at laste, men meget mere til at rose, Udgiverne for at de ikke satte deres egne Conjuncturer istedetfor hvad de fandt i Haandskriftet, saaledes troer jeg, at Prof. Rask's Conjectur med Hensyn til verrir (nemlig, at det har oprindelig været hverr er), ikke er heldig. Stedet lyder saaledes: vèr skulum ok allir vera menn sáttir vàr ímillum ok s...verrir. Codex reg. har: Þit scolot vera menn sáttir og samværir, heraf synes at fremlyse, at s...verrir skal være samværir; Prikkerne staae da istedetfor am, som man ikke har kunnet læse, og verrir istedetfor værir, som har været utydeligt. At Hr. Professoren vil forandre at til á foran Þíngi, troer jeg kommer deraf, at hans Manuskript ikke er godt. Man siger nu aldrig at Þíngi, men á Þíngi, men at man i æl-

dre Tider brugte Præpositionen at i Forbindelse med et Stednavn i Betydningen af det danske paa eller i, er velbekjendt; saaledes forekommer i Begyndelsen af Landnáma, der ifølge Hr. Prof. Vidnesbyrd skal være upaaklagelig: Gormr hinn gamli (ɔ: var konúngr) at Danmörk . . . en Kjarvalr at Dýflinni, Sigurdr jarl hinn ríki at Orkneyum. Ligeledes forekommer Talemaaden at vera at leikum, at være tilstede ved Leg. o. s. v., og hvorfor skulde man da ikke kunne sige at Þíngi? At á (eller at) skulde være udeladt foran Þjóðstefnu (s. L.) kan ikke sees af Texten, i det mindste forstyrres ikke Versefaldet derved, som Hr. Prof. paastaaer, men synes derimod at faae en behagelig Afvexling; men maaskee begge disse Rettelser ere foretagne efter Graagaasen (Codex regius). L. 10 og 11 skal Þá ok Þelum være urigtig læst og urigtig forstaaet for Þá ok skulum. Stedet lyder saaledes: ...verrir at öldri ok at áti, ok at Þíngi ok Þjóðstefnu, at kirkna sókn ok at konúngshúsi, ok hvervetna Þar, er mannafundir verða, Þá ok Þelum... svá sáttir. Hr. Prof. vil at Prikkerne skal betyde et utydeligt vèr, og saaledes bliver hans Conjectur og Forklaring heel rimelig. Imidlertid synes han at have overseet, at her opregnes mange forskjellige Steder, hvor Folk kan træffe sammen, og glemt, at Þá iblandt andet betyder ufrossen Jord uden Snee, men Þeli, pl. Þelar, dat. pl. Þelum, Snee, eller frossen og med Snee bedækket Jord; dette udtrykker saaledes en ny og indbyrdes modsat Afvexling i Stedets Beskaffenhed, der svarer nøiagtigen til Udtrykket jörd ok jökli i Fredsformularen i Grettissaga, hvortil ellers intet kom til at svare i Heiðarvígasaga*); men dette antaget, som for Udgiverne og mig, — da der i deres Haandskrift vist har

*) Formularen i Heiðarvígasaga stemmer i adskilligt mere overeens med Grettissaga end Graagaasen.

staaet þá ok þelum, og ikke skulum — er ingen Conjectur men Prikkerne, der staae efter þelum... svâ betyde, at der ere udeladte flere Ord, eller Sætninger, som det ikke har været muligt at læse. Graagaasen har vel ikke þá ok þelum, men: þa scolot þit svâ sáttir, sem aldrigi höfizt þetta yckar ámeðal; Heiðarvígasaga har: svâ sáttir sem aldri hafi fjandskapr vár ímillum verit. Da nu Graagaasen og Heiðarvígasaga afvige fra hinanden heri, saa kunde de ogsaa afvige fra hinanden i Talemaaden þá ok þelum, men saa maatte Prikkerne foran ...svâ tilkjendegive, at der var udeladt: Skulum vèr.. L. 12. og 13. vil Hr. Prof. istedetfor deila kyu ok kitst...kkar, læse deila *knif* ok *kjöt*stikki ok. Rettelsen er tagen af Graagaasen (codex regius), men Prikkerne i Afskriften eller nu Texten vise, at Stedet har været utydeligt i den oprindelige Sagacodex. Ligeledes vise de Bogstaver, som man har kunnet eller troet at kunne læse af de utydelige Ord, nemlig: kyn ok kitst... kkar, at der har staaet kníf ok kjötstikki; og Afskriveren vilde vist have skrevet det saaledes, hvis det havde staaet fuldt udskrevet i Biskop Finsens Afskrift. L. 15. skal staae: þær skal fè bæta mega., bein rjóða, "uden al Mening, for þær skal fè bæta en eigi flein rjóða," hvortil føies den Bemærkning: "at denne høistnødvendige Rettelse tildeels er Biskop Finsens Conjectur." Begge de sidstnævnte Steder synes saaledes at frembyde et nyt Bevis for, at den Afskrift, Udgiverne havde Leilighed til at benytte, er skreven med Eftertanke og en sund Takt, idet nemlig Afskriveren har foretrukket at optage det ligefrem, hvad Biskop Finsen forefandt i den Codex han afskrev, fremfor Biskoppens Conjectur, hvor rimelig den end maatte være, thi om denne, ligesom om næsten alle andre Conjecturer, kunde man have sagt, at den ikke var ophøiet over al Tvivl, hvis ikke Graagaasen (begge codices) havde den af Prof. Rask anførte Læsemaade; det var

f. Ex. i saa Fald ikke afgjort, om ikke bein rjóða kunde have Hensyn til en eller anden ældgammel Ceremonie. L. 23 skal efter Ordet vængi være glemt: himin hverfr, heimr er bygðr; dette stemmer overeens med Grettissaga og codex regius, men codex arnamagnæanus udelader det, men tilføier dog: til foran himin; til himin hverfr, o. s. v. Iøvrigt staae disse udeladte Ord ikke i saa nøie Forbindelse med de omkringstaaende Sætninger, at man kan see af Sammenhængen, at der er noget udeladt. Man kunde ellers fristes til at spørge Hr. Prof. Rafn, om han ikke har optaget disse Ord fra Grettissaga, siden han Gjensvarets S. 3 dadler Udgiverne, at de ikke have jevnført den, for at supplere Fredsformularen i Heiðarvígasaga, hvorom mere siden. L. 24 skal være "glemt ok foran karlar, det sidste af en Deel uden ok opregnede parallele Led." Her synes at frembyde sig endnu et nyt Beviis for, at Prof. Rafn's Afskriver har ladet sig forlede af det Sædvanlige, til at indskyde det omtalte ok, hvilket endvidere, bestyrkes derved, at hverken Parallel-Stedet i Grettissaga eller codex regius af Graagaasen, der er næsten ligelydende, have dette omtalte ok foran karlar. Stedet lyder i begge Sagaerne saaledes: veitir (Grettiss.: viðr veitir) vatni til sjáfar, (cod. reg.: vötn til sævar falla), karlar korni sá. L. 25 og 26 vil Hr. Prof. istedetfor guðs hús, ok gyma heim hvern, nema helvíti, læse: guðs hús ok gyma, heim hvern nema helvíti. Ligesom den af Hr. Prof. foreslaaede Læsemaade er bifaldsværdig, saaledes er den Maade, paa hvilken han søger at forlede Publikum til at troe, at Udgiverne have misforstaaet det i Island endnu overalt i Poesie brugte Ord gyma, i den Grad, at de skulde have taget det for et Gjerningsord, i mine Tanker affkyelig; skulde nemlig gyma nogensinde af Nogen ansees for et Gjerningsord, saa maatte det antages for at være en forandret Form af at geyma, opbevare, bevogte, beskjerme, og i Poesie bestyre, herske over. Foruden at ey aldrig for-

andres til y, imedens u og y tit og ofte sættes istedetfor hinanden, f. Ex. yr for úr, og fur for fyrir og i mange flere Tilfælde, saa er den ydre og for Øiet beskuelige Form af gyma mere forskjellig fra Verb. geyma, end Substant. guma, Mænd. Fremdeles vilde Sætningen: heim hvern nema helvíti, derſom man tog gyma for Verb. geyma, nærmest komme til at betyde: og herske over enhver Verden, undtagen Helvede, hvilket man maatte ansee for det Bedste og Hæderligste, man vel kunde ønske et aandeligt Væsen. Nu gaaer den hele Passus af Fredsformularen, af hvilken (ɔ: Passus) den anførte Sætning er den sidste, ud paa at udøse alslags Forbandelser og Ulykke over den, der bryder det gjorte Forlig, paa hvilketsomhelst Sted og i hvilkensomhelst Tid han maatte befinde sig, hvoraf følger, at Sætningen kom til at staae i den aabenbareste Modsigelse med den hele Passus, hvoraf den er et Led, hvis man tog gyma for geyma. Jeg er overbeviſt om, at Hr. Prof. Rask, der i mange Aar har staaet i videnskabelig Forbindelse med Udgiverne, og ikke saa sjeldent arbeidet med dem, har lært at kjende dem, og deres Kundskaber i Islandsk, i det mindste fra en ikke mere ufordelagtig Side end saa, at han burde have undseet sig ved ubetinget at tilskrive dem en saa mageløs Uvidenhed i Modersmaalet, som den foranførte Beskyldning forudsætter, en Beskyldning, hvilken simple Almuesmænd i Island maatte ansee for fornærmende. Jeg kunde godt forsvare, at det feilagtigen anbragte Comma, der foranlediger hele Misforstaaelsen, var en Trykfeil, og mig synes at jeg havde saa meget mere Grund dertil, som Hr. Prof. i de islandske Skrifter han, som Formand, har besørget alene for det islandske literære Selskab, har gjort sig skyldig i at lade en Mængde Trykfeil blive staaende, og deriblandt falske Commata, der forstyrre Meningen, f. Ex. Aarbögernes VIII. D. S. 1. harðindi frá amtmanni, istedetfor harðindi; frá amtmanni; S. D. S. 87: ok urðu margir til að flimta um, því nær var

borinn Magnus f.... flimta um. Þvi nær etc., men jeg vil, for at undgaae endog mindste Skin af Partiskhed, antage, at Udgiverne have sat Commaet foran gyma med velberaad Hu, men deraf følger dog ikke andet eller mere, end at de have henført gyma til heim, og anseet gyma heim for omtrent det samme, som mannheim, som ofte forekommer, og saaledes blev Meningen: Enhver Verden, hvor menneskelige Væsener kunne opholde sig, hvilket giver en meget god og sund Tanke, der stemmer nøiagtig med Aanden i den hele Passus. Jeg vil til Slutning indføre det sidste af bemeldte Passus: han skal fyrrast kirkjur ok kristna menn, guðs hús, ok gyma (,) heim hvern nema helvíti. Han skal skye Kirker og kristnet Folk, Guds-Huus og alle de Verdener (Steder), hvor menneskelige Væsener kunne opholde sig, undtagen Helvede; efter Prof. Rask: Guds Huus og Mennesker og alle Verdener (Steder), undtagen Helvede. Hr. Prof. har her taget gyma for Accus. Pl., men det er mere sandsynligt, at det er Genit. Pl. og at derunder er forstaaet hús. Stedet kan da saaledes modtage en 3di: Forklaring, nemlig: .... Guds Huus og Menneskers Huse; denne Forklaring indeholder en skarpere Modsætning, og bestyrkes desuden ved at Grettissaga der opregner: Hedningernes Boeliger, Huse og Grotter, og jeg maa derfor erklære mig for den. L. 26, hvárr for hverr, er før omtalt. L. 32, "erumk vèr for eru vèr," hvorfor ikke erum vèr? Her synes at være endnu et Bevis for, at Prof. Rasks Afskriver har forandret det udsædvanlige erumk til eru, thi det andet er mindre sandsynligt, at Udgivernes Afskriver har forvandlet eru til erumk, som i det mindste nu aldrig bruges. Man finder ellers ikke mindre vidunderlige Former i de islandske Sagaer end erumk, til Exempel forekommer vàrost paa flere Steder i Jómsvíkíngasagas. for vàro, t. Ex. S. 55. L. 1 neden og i Are den Frodes Islendingabók forekomme mange

Særsyn, f. Ex. es f. er, vas f. var, blunn f. blund, all f. ald, ö f. á og desl. Ligeledes forekommer i begge de nævnte Sagaer den verbale Endelse ask og isk f. ast og ist og fl. Imidlertid ynder jeg ikke hin Læsemaade i og for sig betragtet, thi den er meget abnorm og indeholder etslags enallage personæ. S. 300 L. 2. skal staae "árar at miðli (uden al Mening) for árar at miðla (laane, meddele Aarer)." Rettelsen er formodentlig taget af Graagaasen (codex arnam. har: ár at miðla, men cod. reg.: árar at miðla). Da man kan see, at Sagacodexen har været utydelig at læse paa mange Steder, saa kunde Afskriveren let komme til at sætte miðli for miðla, og det saa meget mere, som alle de omkringstaaende Paralleler ere Substantiva, og at miðla kom til at blive det eneste Verbum i samme. Jeg formener for det første, at Læsemaaden i Graagaasen er den rigtigste, da den findes i begge de codices, som nu haves, og da Graagaasen, som Lovbog, maa have stor Auctoritet; dog bør det paa den anden Side tages i Betragtning, at Heiðarvígasaga er en af de alleræld ste islandske Skrifter, og maa som saadan have en større Auctoritet. For det andet formener jeg, at Læsemaaden i Heiðarvígasaga dog ingenlunde kan ansees meningsløs; og for det tredie, at Prof. Rask's Oversættelse af den førstnævnte Læsemaade er aldeles urigtig. Stedet lyder saaledes: Nu erumk vèr allir sáttir ok sammála, hvar sem vèr finnumst á landi eða legi, skipi eða skíði í hafi eða á hestbaki, árar at miðli (*Graag.* miðla) eða össkotu, (*Graag.* austscoto) þóftu ok þilju ef þörf (*Graag.* þarfir) giörast.

Her maa nu først bemærkes, at Heiðarvígasaga har össkota, hvilket man ikke vilde have anseet for det samme som austcota, som Graagaasen har, og som betyder et Øsekar, en Indretning til at øse Vandet udaf en Baad, af austr Vandet i Baaden, som skal øses, og skota, quasi skjóta, den som

skyder, kaster *). Derimod vilde man have taget össkota f. örskota af ör, en Pil, og skota, beslægtet med skot, Skud Skyden, og det saa meget mere, som Lyden af r foran s løber sammen med Lyden af s, og derfor skriver man baade Bersi og Bessi, þursl og þussl og fl.; altsaa vilde össkota have kommet til at betyde: Skyden med Pile, og deraf rimeligst Skyden omkaps med Pile, for at prøve sin Behændighed i at skyde, hvilket forekommer tit hos Nordboerne **). I Modsætning hertil maatte altsaa áramiðill (dat. áramiðli af ár, en Aare, og miðill, quasi miðlau, miðlúngan), betyde Roen (med Aarer) omkaps, hvilket vilde have fundet Styrke i Talemaaden at miðla, quasi miða eller miðlúnga sèr fram, at skride langsomt og ligesom stødvis frem. Andre vilde maaskee have taget össkota f. esskota, af ess eller öss, en Hest, og skota Flytten, Bevægen fremad, beslægtet med skjóti, hvoraf fararskjóti, den som flytter, fører frem, hvilketsomhelst Skib, Dyr o. s. v., og altsaa esskota for Reisen til Hest. At ö staaer her for e i öss er intet Usædvanligt, saaledes skriver man öskjur og eskjur, hvern og hvörn. I Modsætning hertil, og paa Grund af det foranførte, maatte aramiðill betyde Reisen til Søes, og saaledes kom árar at miðli til at udtrykke omtrent det samme som det foregaaende í hafi ok á hestbaki, med den Forskjel, at Aarernes Brug maatte hentyde paa en Søereise langs Strandene. Heraf kan man see, at Stedet vel vilde blive dunkelt, hvis Læsemaaden i Heiðarvígasaga skulde antages, men at den dog ikke behøvede at ansees som meningsløs. Man kan vel indvende, at man veed nu at disse Conjecturer ere urigtige, men jeg svarer, at man blot

*) Cfr. hermed Hýmiskviða i Sæmundar Edda, Rask's Udgave S. 56 L. 4, hvor Ordet austscota forekommer.

**) See t. Ex. Olaf Tryggves. saga 2. D. S. 271—272.

veed det, fordi man har Graagaasen, thi ellers vilde det ikke sees saa let. Man vilde da blot kunne sige om dem, som om saa mange andre Conjecturer, at de ikke vare ophøiede over al Tvivl.

Ifølge denne Forklaring maatte man oversætte foranførte Sted saaledes: Nu ere vi forenede og forligte, hvor vi træffe sammen, paa Land eller Vand, Skib eller Skie, i Havet eller til Hest, ved Roen omkaps eller Skyden omkaps, eller ved Roen, Riden, paa Tofte eller Dæk, om det behøves. Denne Forklaring har det Fortrin, at alle Parallellerne komme til at bestaae af Substantiver.

Ifølge Prof. Rafn's Forklaring af Læsemaaden at miðla, vilde Oversættelsen see saaledes ud: Nu ere vi forligte . . . i Havet eller til Hest, ved at laane eller meddele Aarer eller Øsekar, Tofte eller Dæk.

Det er indlysende at Hensigten er, at omfatte alle de Steder, hvor man kan træffe sammen. Det første, som i denne Henseende opregnes, omfatter alle Steder paa Jordkloden, nemlig: **Land** og **Vand**; de øvrige Paralleler angive de vigtigste Stillinger, som man befinder sig i paa en Reise til Lands eller Vands; paa et **Skib** (ↄ: seilende) eller **Skie** (ↄ: løbe paa Skier, som i Norge og Island, hvor der falder megen Snee), i **Hav** eller til **Hest** (i Hav betegner det samme som: **til Vands** eller **paa Skib**, undtagen forsaavidt det udelukker Indsøer; til Hest er en ny Stilling tillands). Dernæst kommer árar at miðla ok össkotu. At antage at denne Talemaade betyder: at laane, meddele Aarer og Øsekar synes ikke at kunne bestaae med forbemeldte Hensigt, eller med det Høitidelige i denne Formular; at laane, meddele Aarer og Øsekar, er nemlig en saa smaalig, ubetydelig og underordnet Handling, at man, hvis den skulde medregnes, maatte, for at være consequent, opregne næsten enhver Handling i Livet. Lægger man dernæst Mærke til, at Verbum at miðla maa nødvendig, ifølge sin Stilling, ogsaa

gaae paa þóftu og þilju, d. e. Tofte og Dæk, saa kommer man derved til det Nonsens at oversætte: at miðla þóptu ok þilju, ved: at laane, meddele Tofter, som næsten alletider ere naglede faste til Skibet, og at laane eller meddele hele Skibsdæk. Verbum at miðla betyder vel at give, meddele, men især at dele Noget med En, og deraf at enes om Noget med En; altsaa bliver min Oversættelse af foranførte Sted saaledes lydende; Nu skulle vi være forligte . . . i Havet eller til Hest, (saa at vi kunne dele) enes om en Aare og om et Øsekar, og om en Tofte og om et Dæk *).

S. 300 L. 3 findes i Talemaaden ef þörf gjörast Gjerningsordet i Fleertallet at svare til Substantivet i Entallet, hvilket er etslags enallage numeris, som undertiden forekommer i Poesie, og da Fredsformularen er skreven i poetisk Foredrag, saa kunde den godt finde Sted her. Hr. Prof. vil læse ef þarfar gjörast. Herved vil jeg blot bemærke, at dersom Udgiverne have forefundet Talemaaden saaledes i deres Haandskrift, saa burde de ligesaalidet fravige den, som DHrr. Proff. Rask og Rafn have villet forandre Talemaaden i Jómsvíkíngasaga S. 7. L. 11. og 12. er þèr þótti yxnin mjög vera hyrndir, hvor Adjectivet hyrndir svarer i Masc. til Substant. Neutr. G. yxnin; men begge Steder burde været forsynede med en Note. Maaskee begge Dele ere Trykfeil. S. L. skal være glemt hverr við annan foran sem. Denne Sætning har her omtrent samme Betydning som Udtrykket "imellem os" vilde have i Talemaaden: Nu skal vi være forligte imellem os, hvorfor det ikke kan skjønnes af

*) Her haves et talende Exempel paa, at det er ingenlunde nok til at være fortroelig med et Sprogs indre Væsen, at kjende de enkelte Ord tilligemed alle deres for Øiet beskuelige Bøininger, men dertil hører fornemmelig, at kjende de enkelte Ords Betydning i deres forskjellige Forbindelser med andre, d. e. Sprogbrugen.

Sammenhængen, at noget er udeladt. Man kunde spørge, om Prof. ikke har laant disse Ord fra Grettissaga eller Graagaasen? Linie 6 skal være glemt at foran vitui. Det er aldeles ligegyldigt om det staaer eller ikke, hvorfor det ikke kan sees om det mangler eller ikke. Graagaasen og Grettissaga ere her noget afvigende. L. 9. rettes den orthographiske Feil rífr for rýfr, jeg bemærker blot derved, at Ordet næsten overalt skrives rífr og ikke rýfr, uagtet det første er rigtigst.

Endelig bemærker Hr. Prof., at denne Formular haves næsten ordlydende i Grettissaga, og da det meste af det af Udgiverne Udeglemte findes trykt i samme, saa tilkjendegiver han sin Forundring over, at de ikke have benyttet den til at supplere deres Haandskrift. Næst at bemærke, at Formularen i Grettissaga er saa forskjellig fra den der findes i Heiðarvígasaga, at hiin paa ingen Maade kan kaldes ordlydende med denne, saa kan jeg ikke begribe, hvorledes en Mand, der tiltroer sig Styrke nok til critisk at besørge, og critisk at bedømme Udgaver af gamle Haandskrifter, kan falde paa, at man skal, hvor to forskjellige Værker træffe sammen, completere Texten i det ene med det andet. Ved en saadan Fremgangsmaade vilde man ikke udgive noget af de forhaanden værende Værker, men noget Tredie forskjelligt fra begge. Allersidst bemærker Hr. Prof., at det vilde være ondskabsfuldt at formode, at ingen af Udgiverne havde kjendt Fredsformularen i Grettissaga. Jeg tillader mig ingen Mening om denne "Selvdom," men jeg spørger blot: hvorledes kan det dømmes mildere, at paadigte Cand. Helgason og Catechet Gudmundsen nogen Andeel i den anonyme Recension, at afvise mine Beviisligheder mod umotiveret Spot istedetfor at gaae dem imøde med Grunde, at komme i aabenbar Modsigelse med sig selv for at søge at fradømme Islændere al Dygtighed til at udgive Værker i deres Modersmaal, at sige om mig, at jeg maaskee aldrig har læst noget af de Værker,

jeg omtaler, og deriblandt heller ikke de 2 Bind Islendingasögur, skjøndt Prof. af mig har modtaget et af mig forfattet Skrift, hvori de i samme indeholdte Sagaer tilligemed mange andre ere citerede o. s. v. o. s. v.

De S. 30 af Prof. under No. 1, 2, 3, anførte Resultater, ville ifølge det foregaaende bortfalde som ugrundede.

(S. 31.) At det, hvad Udgiverne have indrykket i deres Fortale af Jon Olavsens fra Grunndevig Forerindring til Heiðarvígasaga ikke er nøiagtig ordret, kan ikke bevise, at Sagaen selv er skjødesløst behandlet, thi de have naturligvis ikke anseet dèn af en saadan Vigtighed, som Texten, og derfor ikke gjort sig mere Umage med det Stykke end deres Fortale i det Hele taget, som de have betragtet som noget underordnet. Hele Forseelsen bestaaer ellers i, at der staaer í svo for svo í, det sidste er sædvanligt, det andet ikke urigtigt, en 4 i ödru er udeglemt og en Vokal accentueret efter en mindre sædvanlig, men ikke usædvanlig Udtale, og et Punctum gjort til Comma, hvilke tvende sidste formodentlig ere Trykfeil.

Længere nede paa Siden opholder Hr. Prof. sig over, at Udgiverne ikke, skjøndt de have anført Nummeret af de Haandskrifter, de have benyttet, dog ikke alletider have angivet Formatet. Destoværre! man anseer saadanne Personer undertiden for høilærde Folk, som nøiagtigen opregne Haandskrifter med No. og Format, Sider, Marginer og Bind o. s. v. uden Hensyn til om de forstaae noget mere. Det kalder man paa islandsk at sleikja nytina en sleppa kjarnanum, d. e. at slikke Nødden (Skalden), men bryde sig ikke om Kjernen.

S. 32. begynder Recensionen over Svarfdælasaga. I Anledning heraf maae jeg bemærke, at Udgiverne have lagt Haandskriftet 161 i Folio i den arnamagnæanske Samling til Grund. I dette Haandskrift forekomme der adskillige Lacuner i Texten, hvilke især ere betydelige i Slutningen af det 9de Capitel, og omtrent midt i det 10de, hvilke Lacuner intet

af de andre Haandskrifter, som Udgiverne havde Leilighed til at benytte, erstattede; men paa sin Reise i Island havde Prof. Rask opdaget et Brudstykke af Svarfdæla, der skulde være Supplement til de i 9de og 10de Capit. omtalte Mangler. Udgiverne trykte dette Supplement bag ved selve Sagaen af en dobbelt Grund, nemlig: først fordi Trykningen af Sagaen var næsten færdig, da de kom til Kundskab om, at Prof. Rask var i Besiddelse af bemeldte Supplement, og dernæst fordi de af indvortes Grunde, der korteligen berøres i Fortalen, fandt Anledning til at slutte, at Supplementet var yngre end Sagaen selv og altsaa ikke ægte. At Udgiverne have i Supplementet anført Capit. 12. 13. 14. er en nødvendig Følge af, at de trykte det bag efter Sagaen, og derhos ordret og in extenso.

De Grunde, hvorpaa Udgiverne især byggede den Slutning, at det ommeldte Supplement var yngre end Sagaen selv, ere følgende: 1) at adskillige Talemaader og enkelte Ord vise det. 2) at Forf. af Supplementet beholder de nom. propria som Landnáma anfører anderledes end Svarfdæla; f. Ex. Goðrún f. Þórarna, Hafþórr f. Snækollr, men sætter dog de Navne i Parenthesin som Svarfdæla har (cfr. Sagaen Side 195. 196. med Supplementet Side 139. 140. samt Landnáma Side 158.) og 3) at der omtales Personer senere i Sagaen, som om de vare blevne omtalte før, skjøndt de hverken findes omtalte i Sagaen selv eller Supplementet, hvilket dog maatte være Tilfældet, dersom Supplementet var ægte og fuldstændigt. Som Exempel anføres, at der i Begyndelsen af det 11te Capit., altsaa efter Supplementet staaer: **I þenna tíma kom maðr í dalinn er Griss hèt ok fyrr var getit**, d. e. Paa den Tid kom en Mand i Dalen, som hed Gris, og som før er omtalt. Da han nu hverken findes omtalt i Sagaen selv i Forveien eller i Supplementet, saa paastaaer Prof. Rask, at Talemaaden: **ok fyrr var getit** er en falsk Læsemaade f. **ok kall. var gleðill**; hvilket han spaaer

har staaet saaledes i den oprindelige Codex, som for længe siden er tabt og som ingen kjender. Herved troer Hr. Prof. at have hævet Vanskeligheden, og tilintetgjort Udgivernes Formening. Men han har kun tilfredsstillet den, der vil troe paa hans Spaadomsgave og desuden ikke vil give sig Tid til at læse de 5 nedenfor staaende Linier af Capitlet; thi der forekommer følgende: hann var nýkomin út; um vorit fór hann (Grís) til Steindyra ok setti þar bú saman, ok hafði mjök skapast um bygðir síðan, meðan hann hafði burtu verit, d. e. Han var nylig kommen fra Udlandet .... Om Foraaret flyttede han (ɔ: Grís) til (Gaarden) Steindyr og opslog der sin Boepæl; og var Boygden meget forandret siden, medens han havde været borte. Heraf sees tydelig, at om endog den af Prof. Rask foreslaaede Læsemaade antages, saa vidner dette sidste Sted om, at denne Grís er før bleven omtalt i den oprindelige Saga. Forresten vil jeg ikke her indlade mig videre i denne Sag.

Med Hensyn til Tilnavnet Svörfr (S. 177.) maae jeg bemærke, at Udgiverne have selv angivet, at Svörfr er deres Conjectur istedetfor garpr, som skal have staaet i alle Haandskrifterne. Jeg har med Hr. Prof. Rasks Tilladelse efterseet 3 af de Haandskrifter, der findes i den arnamagnæanske Samling og de have alle garpur, altsaa have Afskriverne læst Feil, og ikke Udgiverne. Jeg kan ellers erindre, at i de Haandskrifter, jeg har læst i Island, forekom baade Svröfr og Svarfaðr. Ligesom det Herred, der endnu bærer hans Navn, kaldes baade Svarfardalr og Svarfaðardalr, hvilke forskjellige Benævnelser synes at skrive sig fra den forskjellige Form af foranførte Tilnavn Svörfr (genit. svarfar) og Svarfaðr (genit. Svarfaðar). Jeg maae endnu tilføie, at jeg er født i det næste Herred nordenfor Svarfaðardalen og har ofte været i Dalen selv, og er saaledes nøie kjendt med den forskjellige Benævnelse, den har iblandt Indbyggerne.

S. 138. L. 10 skal staae: ætluðu at fara f. ætluðu at at fara, som skal heelt forandre Meningen. Jeg har efterseet dette Sted i de tre omtalte Haandskrifter, og de have alle den af Udgiverne gjengivne Læsemaade. At den helt forandrer Meningen, er aldeles urigtigt. Talemaaden er rigtignok usædvanlig, men ikke sprogurigtig, og dette taler netop for dens Rigtighed. Man finder samme Construction i Jómsvíkíngasaga S. 117. L. 5 og 6 nedenfra, der staaer nemlig: ef hann kann ei frá segja f. frá at segja. Nota infinitivi at er udeladt paa begge Steder, men her for at ikke 2 at kom til at staae hos hinanden. Det, der skal være udeglemt S. 139. imellem L. 17. og 18, og S. 150. L. 5. findes ikke i de 3 omtalte Haandskrifter, og man har da Grund til at spørge hvor det staaer? Med Hensyn til det saa stærkt dadlede Ord húskarga, og i Noterne húskega har jeg ligeledes efterseet ovennævnte Haandskrifter. Et af dem eller No. 161. har S. 40. hosk^r^ga, der udskrives hoskarga, et andet eller No. 483. har S. 51. húskega og det 3die No. 484. S. 36. hosk^e^ga. Dette sidste Haandskrift er skrevet med dansk Skrift og har sat e imellem k og g, hvor der staaer r i det første, hvilket formentlig er skeet ved feilagtig Læsning. Hele Forandringen bestaaer ellers i, at l er forandret til g, hoskarga f. hoskarla, og indeholder altsaa ikke større Nonsens end eingason f. einkasón, hvor k er forandret til g, hvilket man kunde sige at mere lignede Jugenssøn end Enestesøn, dersom man fandt sin Regning ved at forsøge paa at give sin Sag Anseelse ved Sarkasmer og Spidsfindigheder istedetfor Grunde.

Jeg har saaledes gjennemgaaet Hr. Prof. Udsættelser paa de 3 af Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason udgivne Bøger, hvorved det formentlig er blevet klart:

1) At de fleste af Udsættelserne paa Paradísarmissir ere ugrundede, da det er ligesaa rigtigt, som bliver dadlet, som det der foreslaaes, og paa eet Sted har Hr. Prof.

foreslaaet en syntaktisk Feil istedetfor en aldeles rigtig Construction. 4 eller 5 Feil blive tilbage, som ikke bør henregnes til Trykfeil, hvoraf et eneste kan grunde sig paa en Misforstaaelse af Texten, nemlig vit for við, dersom det ikke er Trykfeil.

2) At Udsættelserne paa Heiðarvígasaga ikke kan falde Udgiverne til Last, da de ikke kjendte det Haandskrift, hvorefter Udsættelserne ere forfattede, men maatte nødvendig følge det Haandskrift, de vare i Besiddelse af; at Udsættelserne forøvrigt alle tilhobe ere af det Slags, som forskjellige Afskrifter pleie at medføre; at Forskjelligheden sjelden er af nogen Vigtighed, og intetsteds har nogen Indflydelse paa Begivenhedernes Gang (hvilket Argument Hr. Prof. maa tillægge ligesaamegen Vægt hos mig som hos sig selv); at man af indvortes Criterier har Grund til at antage, at Prof. Rasks Afskrift ikke er saa god som den Udgiverne have benyttet, især fordi denne har vanskeligere og mindre sædvanlige Læsemaader.

3) At Udsættelserne paa Svarfdælasaga ere af samme Natur som de paa Heiðarvígasaga, at de maae være gjorte efter et Haandskrift som Udgiverne ikke have havt Leilighed til at benytte. Det eneste, der kan lægges Udgiverne til Last, er den Ubetænksomhed at de ikke have paa Maa og Faa spurgt Hr. Prof. Rask, om han ikke havde gode Haandskrifter af de Sagaer, de vilde udgive, men da de efter samme Grundsætning burde have spurgt enhver Videnskabsmand, i det mindste i Island, om det samme, saa synes denne Uagtsomhed ikke mere tilregnelig, end det, at deres gode Ven Prof. Rask ikke har tilbudt dem sine gode Haandskrifter, da han baade har maattet være vidende om, at han var i Besiddelse af dem, og at Sagaerne skulde udgives.

Da nu Prof. i hans Gjensvar har paa mange Steder indladt sig paa at udpege Trykfeil og Unøiagtigheder i Ret-

skrivningen i de Skrifter, han recenserer, saa vil man ikke finde det ubilligt, at Touren nu ogsaa kommer til ham, og at jeg her gjør opmærksom paa, at han ikke har agtet paa Bjelken i sit eget Øie, imedens han med Diogenes's Lygte søgte efter Avnen i sine Brødres Øine. Jeg vil her tage Aarbøgernes 7de og 8de Deel, som han, qua Formand, har besørget udgivne for det islandske literaire Selskab.

I den korte Fortale (14 Lin.), hvormed han har ledsaget den 7de Deel findes L. 1. hervid f. hèrvid; L. 8. os Danisme f. oss og s. L. Verbum útgjöra, som ikke er islandsk, men det danske udgjøre, t. ausmachen. I Texten forekommer S. 1. L. 4. enkum f. einkum; mangfoldige Steder forekommer enn (qvam) f. en (sed). See t. Ex. S. 109. è og e skri-ves i Fleng i mange Ord, t. Ex. landfógèti og landfógeti, Eggèrt og Eggert, kémr og kemr, gèck og geck, gèt og get, cfr. S. 3, 4, 5 med 23, 24, 25; c og k bruges i Fleng, oc for ok, cfr. S. 20 med 21, geck f. gekk, ecki (S. 13. L. 3.) f. ekki (S. 43. L. 18.), Benedict S. 3, Benedikt S. 4.; S. 9. forekommer L. 16. nedenfra fèck, men L. 4. stekkr. Brugen af z er meget vaklende; saale-des forekommer S. 9. L. 15 nedenfra sídst f. sízt, og s. S. L. 3. hèldst f. hèlzt, imedens der L. 12. nedenfra findes helzt f. heldst. VIII. S. 70. forekommer beízt urigtigen for beiðst af Verbum at biðja, thi saa maatte man skrive neyzt f. neyðst VII. S. 129. L. 4. og ræzt f. rædst S. 121. L. 2. og kvazt f. kvadst VIII. S. 93. L. 26; derimod findes S. 59. hirðslur f. hirzlur. VII. S. 16. L. 5. findes íslendskar, og S. 14. L. 11. nedenfra lendska, men derimod S. 69. L. 13. nedenfra islenzkir og S. 77. L. 11. nedenfra útlenzka; den adjectiviske Endelse paa ligr bruges i Fleng paa legr og ligr; meirr forekommer mangfoldige Steder f. meir, hvilket ligesom meget andet, som her forekommer, dadles hos Paradísarmissirs Udgivere; ligeledes annarra S. 7. L. 15. nedfr., imedens der S. 25. L. 10. findes annara; Superl. af

Adject. vestr, fystr, næstr findes i Fleng med verstr VIII. S. 52. L. 13. fyrstr, nærstr S. 8. L. 11, næst S. 61. L. 10. Adjectiver, der i fæm. endes paa ð, findes næsten overalt i neut. paa dt f. t eller tt; f. Ex. VIII. S. 102 hardt f. hart, S. 3. L. 6. traudt f. trautt, uagtet det er imod Prof. Retskrivningslære, (see hans lestrarkver S. 12.); jeg anseer derimod det modsatte for rigtigere. Neut. Adj. margt skrives nu mart (VII. 56. 12.) og nu margt (64. 10.); ligeledes finder man vícebiskup (VIII. S. 34. L. 13.) og vísebiskup, ágúst og ágùst, Gottrup, Gottrúp og Gottrùp, húss (VIII. S. 81. L. 15.) og hùss, hùn og hún, og húnarnir. Den Forskjel paa Lyden, som Prof. vil tilkjendegive ved de forskjellige Tegn, han tilføier u nemlig ù eller ú er saa ubetydelig og utydelig, at meget faa Indfødte kunne skjelne den; de forskjellige Tegn synes saaledes at grændse til Pedanterie, om Prof. end var enig med sig selv, hvor hvert for sig skulde anbringes; umm, der er aldeles urigtigt, findes S. 36. L. 32. f. um; framm f. fram og fl. Fordoblingen af Consonanter i Midten af Ord er vaklende, saaledes bruges alleveg ne missti f. misti af Verb. at missa, imedens der skrives spiltist af Verb. at spilla, og m. fl. S. 20. L. 2. nedenfra ytrasta f. ýtrasta, men S. 23. ítarllga; illr og íllr bruges i Fleng. VII. S. 7. L. 9. og 20. nedenfra skrives Petr og Petrssonar, men derimod S. 24. L. 9. nedenfra og S. 26. L. 5. nedenfra Petur og Petursssonar. S. 25. L. 2. nedenfra Eiríkr, men S. 117. Eyríkr. S. 16. Finssonar; derimod S. 2. Finnssonar. I de udenlandske Ord er Uovereensstemmelsen især paafaldende. VII. S. L. 13. lókátar, men S. 28. L. 19. lókator. S. 11. L. 10. nedenfra Joseph, men S. 128. L. 20. Josep. S. 11. L. 11 og S. 20. L. 3. nedenfra Thómas, men S. 27. L. 20 og S. 33. Linie 14. og fl. Tómas. Side 18. Linie 22. œconomuss f. œkónómuss. Side 51. magíster f. magister. Side 41. Kristofor, Krisfófór og Kristófor. VIII. S. 2. L. 12.

nedenfra Jokum f. Jókkum; ſ. Side Elínar f. Elinnar (efter Udtalen). Side 58. Linie 1. visitèraði, men ſ. S. Linie 8. visítèraði f. vísítèradi (efter Udtalen). Side 31. L. 5. nedenfra visitazíur f. vísitázíur (efter Udtalen). S. 53. Nicólás ellers Nicolás. S. 31 Niels, IX. S. 55. Njels f. Níels. S. 34. passíons f. passíóns. S. 49. Junii ellers Júníí. IX. S. 55. L. 2, 3. nedenfra forekommer et latinſk Diſtichon, ſom Hr. Prof. har villet accentuere efter den is=landſke Udtale, men ſom i høi Grad er mislykket. Han accen=tuerer bemeldte Strofer ſaaledes:

Hic situs est Jónas qui postqvam désiit esse
ut bene sit cinerí désiit esse malus.

Det er rigtignok førſte Gang, at jeg har ſeet latinſke Vers accentuerede efter den islandſke Udtale, men ikke deſtomindre kan jeg bevidne, at naar foranførte Diſtichon ſkulde accentueres, maatte det ſkee ſaaledes ifølge denne:

Hic sítus est Jónas quí póstqvam desíit esse
út bene sit cíncrí desíit esse malus.

Desuden forekomme mange urigtig accentuerede og urigtig ſkrevne islandſke Ord; S. 10. L. 19. kapitula f. kapítula. S. 15. L. 15. sátt (Forlig) f. satt (ſandt). S. 16. L. 7. Hunavatns f. Húnavatns. Side 17 Linie 2 nedenfra sleitt f. sleit. Side 21. áras f. árás, Side 27. Linie 16 neden=fra þorkell (nomit.) f. þorkels (genit.). Side 29. Jar-namóðu f. Járnamóðu. S. 31. L. 8. nedenf. Helgi Mag-núsdótter (ſeer ud ſom Niels Magnusdatter) f. Helga. VIII. S. 2. L. 15. aðsopa (den, ſom drikker meget) f. aðsópa (viſe Storhed, Mandighed); ſ. S. L. 11. serlegr f. sèrligr. S. 6. L. 17. Tyrfinggssonar f. Tyrfíngssonar; ſ. S. L. 25, Vígr f. Vigr; S. 17. Hellna f. Hellnaá; ſ. S. eudist (gammel Form) f. endtist. S. 20. ónytr f. ónýtr. S. 21. rostusamt f. róstusamt. S. 25. Seltjárnar f. Seltjarnar. S. 53. Nesþíngjum f. Nesþíngum. S. 26. pelagrímr f. pilagrímr. S. 39. inuifli f. innífli. S. 60. L. 10. and-

virði (Betaling) f. andviðri (Modvind). S. 67. Sökka f. Sökku. S. 74. og allev. lárits f. lárus, genit. Lárusar. S. 25. komt (gammel Form) f. komst. S. 31. prjónsless f. prjónless. S. 36. þíngha f. þínga. S. 84. L. 23. Messuvegi f. messuvegi.

Paa nogle Steder forekomme Udeladelser af Ord, og grammatikalske Feil, samt utydelige Steder. Som Exempel paa disse vil jeg anføre følgende: VIII. S. 7. L. 8. nedf. Oddr (Nominat.) er enn at telja f. Odd (Accus.) er enn o. s. v. S. 42. með prestastefnu gjörðir þeirra f. með prestastefnu fyrir giördir þeirra. S. 52. heilsumadr mikil (adj. fæm. g.) f. mikill (adj. masc. g.). S. 71. L. 15. fyrir at láta lækuast Danisme f. til at láta &c. S. 72. Gísli prestr hinn gamla (Accus.) f. gamli (Nominat.). S. 82. L. 15. nedenf. mikil (fæm.) fiskigángr f. mikill (masc.) fiskigángr, og fl.

Ligesom jeg ikke nær har anført alle de Unøiagtigheder og Uovereensstemmelser, jeg ved meget flygtig Gjennemlæsning har fundet i fornævnte Bøger, saaledes kan det ikke falde mig ind heraf at fradømme Prof. R. al Formuenhed til at udgive gamle Haandskrifter; derimod kan jeg tilskrive ham enhver Feil af det anførte Slags, som findes i foranførte Bøger, thi han havde fuldkommen Raadighed over Retskrivningen, og var af Forfatteren bleven anmodet om at rette de Feil, han maatte opdage i Manuscriptet, imedens de Mangler i de af Catech. Gudmundsen og Candid. Helgason udgivne Skrifter, der muligen maatte reise sig af Mangel paa et eller andet Manuscript aldeles ikke kunne tilregnes dem.

Prof. R. maa heller ingenlunde tro om sig selv, eller Andre om ham, at han (og maaskee Prof. Rafn med) er den eneste, der forstaaer islandsk tilgavns; jeg kan forsikkre ham, at han mangler en heel Deel til at være fortrolig med Sprogbrugen, denne Sprogkundskabens bedste og reneste Kilde. Man behøver ikke andet end at eftersee hans

isl. Fortale til den af ham i Stokholm udgivne Snorra-Edda, thi den røber dette Ubekjendtskab med Sprogbrugen (maaskee fordi han ikke der paa Stedet har havt nogen isl. "Kalkslager" til at hjelpe lidt paa den). Det er ikke min Hensigt at analysere denne Fortale, jeg lader mig nøie med at bemærke, at den, foruden enkelte Danismer, to Gange paa samme Side (13) har á línu f. í línu (paa en Linie f. i en Linie); S. 9. án margs annars f. auk m. a. (sine f. præter) og det som næsten er det værste S. 13. "hrínglandi vitlaus", der svarer nøiagtigen til det danske: pinende, piskende, rav splittergal, og hører til den laveste Classe af Hverdagssproget; det var derfor vist nok ikke optaget af nogen Islænder i en Fortale, og allermindst foran den ærværdige Edda.

Ingen troe, at jeg herved har villet nedsætte Professor Rasks Kundskaber i Islandsk (undtagen forsaavidt Nogen maatte have ganske overdrevne Tanker om dem), men jeg har villet vise ham, at han ikke paa Grund af nogle Trykfeil bør fradømme andre al Formuenhed til at udgive Skrifter, thi saa falder Dommen tilbage paa ham selv. Allermindst har det været min Hensigt at hæve mig paa hans Bekostning, thi, jeg tilstaaer det selv, de faa Skrifter, jeg har udgivet, vrimle desværre! af Trykfeil. Vel anseer jeg Indholdet og dets Disposition for det Væsentlige, og Correctheden i Retskrivningen for meget underordnet, men det er dog meget langt fra at jeg foragter den; de Trykfeil, der ere indløbne hos mig, bør derfor tilskrives mere Mangel af Tid og Øvelse, end Ligegyldighed eller Uvidenhed, og jeg vilde finde mig fornærmet, dersom Prof. Rask fradømte mig al Formuenhed til at udgive gamle Haandskrifter, ja jeg skulde da vise ham, at han sagde usandt.

S. 36. beskylder Hr. Professoren mig for Consekventsmagerie uden Mage. Kalder Hr. Prof. en rigtig logisk Slutning ɔ: en Conclusion med tilhørende Præmisser — med hvilke han for Resten synes at være meget sparsom — Conse-

qventsmagerie, saa er hans Beskyldning grundet. Min Slutning har denne Bygning: To Mænd have erhvervet større Kundskaber i deres Modersmaal, end deres Nation i det Hele taget, disse to Mænd staae dog tilbage for en Tredie, altsaa maa Nationen i det Hele taget staae endnu længere tilbage for denne Tredie Mand. I det mathematiske Sprog har Slutningen denne Form:

$$\frac{\begin{matrix} A > B \\ A < C \end{matrix}}{B < C.}$$

Det eneste, Hr. Prof. kunde have ladet sig forlyde med, var at det ikke havde været hans Mening, at Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason stode tilbage for Prof. Rafn i Kundskab i det islandske Sprog. Derved var han rigtignok kommen i Modsigelse med sig selv i sit Gjensvar, men en smule Modsigelse synes ikke at betyde noget hos ham. Gjensvaret viser nemlig, at jeg har seet ret og forstaaet ret, thi der ophøies Prof. Rafn til Skyerne, men hans Colleger reduceres næsten til Intet.

Hr. Prof. Rask tillader vel, at jeg anfører et Exempel paa det som man pleier at kalde Consequentsmagerie. I Hr. Prof. Rask's Gjensvar S. 35 findes følgende Sted: "Enhver, som forstaaer sig det mindste paa Lærdom, vil ogsaa letteligt skjønne, at der, til at besørge en god critisk Udgave af et Oldskrift, udfordres mangehaande Kundskaber, som umuelig kunne ventes fra Skolen eller privat Underviisning i Island; ja man behøver blot at spørge sig selv, hvor mange danske Studenter der vilde være istand til at udgive et dansk Skrift fra Valdemarernes Tid, eller endog yngre, et Arbeide, hvor selv en Koefod-Ancher og en Koldernp-Rosenvinge hist og her have fundet Vanskeligheder."

Denne Sammenstilling indeholdt en rigtig Slutning, hvis det nuværende islandske Sprog var ligesaa forskjelligt fra

det gamle nordiske Sprog som det nuværende danske er fra det Sprog, der brugtes her i Valdemarernes Tid. Nu har Hr. Prof. Rask i sin foran omtalte islandsk-svenske Grammatik S. 33 anført gyldige Beviser for, at det nuværende Islandsk er saavel med Hensyn til Form og Ordforraad som Udtale det gamle nordiske Sprog, ligesom og den islandske Almuesmand læser alleslags gamle Sagaer uden mindste Anstød, og erkjender dem at indeholde deres eget Modersmaal, imedens endog danske Studenter ikke kunne forstaae Skrifter fra Valdemarernes Tider, f. Ex. Jydske Lov, naar de ikke specielt have lagt sig efter det gamle Sprog; altsaa bliver Sammenstillingen aldeles urigtig. See! dette pleier man at kalde Consequentsmagerie. Dersom Hr. Prof. havde sagt, at islandske Studenter ikke kunde udgive Oldskrifter, fordi danske Studenter ikke vare istand til at udgive danske Værker fra Holbergs Tider, saa havde Hr. Prof. brugt en nogenlunde rigtig Sammenstilling, men — ligefuldt fremført en Usandhed.

I Anledning af at jeg havde yttret, at de Ynglinge, der kom hertil fra Island, havde paa al muelig Maade søgt at lægge deres Høiagtelse og Kjærlighed til Hr. Prof. for Dagen, og at de ønskede intet mindre end at de Følelser, de nærede for ham, slappedes, udbryder han: "Jeg har aldrig gjort Prætensioner paa nogen særdeles Hyldest, allermindst af de hidkommende unge Mennesker fra Island, der vanskeligen kunne bedømme eller formodes at kjende mine Bestræbelser for den gamle Literaturs Udbredelse eller deres Modersmaals Reenhed og Vedligeholdelse; men oprigtig talt veed jeg heller ikke hvilke særdeles Høiagtelses- og Kjærligheds-Tegn det er, vor Forfatter mener, jeg af dem har modtaget, ligesaalidet som jeg veed at jeg har fremsat uretfærdige Beskyldninger imod hele Nationen, eller mod noget enkelt Individ af samme."

Vist er det, at Hr. Professoren har gjort meget for den islandske Literaturs Udbredelse, og meget mere end nogen nulevende Fremmed, men det kunde sandelig være ganske overor-

dentligt, uden at det dog var saa meget, at en Student med et almindeligt Hoved ikke kunde gjøre sig et Totalbegreb derom, thi saadanne Gjerninger, der ikke kunne fattes, ere kun Guderne forbeholdte. Men om de hidkommende unge Mennesker kjende Hr. Professorens Bestræbelser for den islandske Literatur eller ikke, ansees disse dog af dem alle at være overordentlige, og det er af den Grund, at de have indbudet Hr. Prof. til alle deres høitidelige Sammenkomster, at de have bragt ham Æresſange*). Det er af den Grund, at det blev besluttet af de herværende Ynglinge, at Hr. Professor Rask skulde staae først paa Listen over Æresmedlemmerne i det islandske literære Selskab, altsaa foran Hs. Excell. Geheime-Statsminister Grev **Moltke-Bregentved**, der aarligen har skjænket Selskabet 100 Rbd. og afdøde Geheimeconferentsraad v. **Bülow** og andre høist agtværdige og høistfortjente Mænd. Det var af denne Grund, at de herværende islandske Ynglinge i Aaret 1827 overdroge Formandskabet for bemeldte Selskab til Hr. Prof. Rask, skjøndt deres berømte Landsmand Prof. Magnusen, som de dengang agtede og elskede, havde fungeret som Formand i 6 Aar, uden at man havde det mindste at udsætte paa hans Bestyrelse. Det ere disse Agtelses- og Kjærligheds-Tegn jeg meente; vel ere de kun ringe og svage, men de ere oprigtige, de ere komne fra Hjertet, de ere alt hvad vi havde at byde som en ydre Fremtræden af vore Følelser. Havde vi formaaet at yde noget andet eller mere, saa var det vist ikke blevet sparet; men **Gods og Guld have vi ikke.**

Der gives Mænd, som lytte med større Behag og Opmærksomhed til Ynglingens svage, men ukunstlede Stemme

---

*) Her t. Ex. et Vers af een:

heilsum bezta hropti brands!
heilsum vini födurlands!
heilsum fyrsta fèlags gram!
frægstum hal er listir nam;
heidrum Rask við skíran saung og skálaglam!

end efter Hofmandens og Stormandens Venskabsforsikkringer; en saadan troede vi at have for os i vor elskede Prof. Rask; men da han nu baade med Ord og Gjerning har overbeviist os om det modsatte, saa ville vi holde inde med vor svage Stemme og med vore ringe Agtelses- og Kjærligheds-Tegn, siden de ikke forstaaes, men vi skulle stedse være taknemmelige i vort Hjerte imod ham for alt det Gode, han har udrettet for vor Literatur, endog midt under en Kamp, hvortil han maatte have udæsket os; vi ville stedse være taknemmelige, men paa en saadan Maade, der anstaaer sig for dem, der attraae at fortjene Navn af selvstændige Mænd, men ikke paa en saadan, der er Jabrødrene, Kryberne, Hyklerne egen.

* * *

Dette er det Skrift, hvormed Prof. Rask troer at have gjendrevet mit foreløbige Svar; dette er det Skrift, som Selskabets Sekretair (uden at vedlægge Modparternes Indlæg, hvilket i det mindste vilde have givet hans Adfærd et Skin af Oprigtighed) har omsendt tilligemed et af hele Bestyrelsen undertegnet Brev, ikke allene til alle Selskabets Medlemmer, men ogsaa til Folk, som aldrig have havt det mindste med Selskabet at gjøre; og deriblandt ikke saameget til videnskabeligen dannede Mænd, som til allehaande Næringsbrugere: Folk, som aldeles ikke ere istand til at bedømme denne Sag, ja som have besværet sig over at de ere blevne bebyrdede med en saadan Gave. Dette er det Skrift, som Selskabets Viceformand, Prof. Magnusen, uagtet Formanden Hr. Conferentsraad Schlegels roesværdige Vægring, har anseet værdigt til at overrække Hs. Majestæt Kongen, venteligen som et værdigt Bidrag til Videnskabernes Fremme. Dette er det Skrift, hvorpaa en stor Deel af de sidste Forhandlinger i det nordiske Oldskriftselskab synes at være byggede. Jeg haaber derfor, at det ærede Publikum vil undskylde, at jeg saa vidtløftigen har gjennemgaaet

det, uagtet det under andre Omstændigheder, som lutter personlige Udfald, neppe havde fortjent et eneste Ord til Gjensvar. En anden Grund har bevæget mig til at være saa udførlig, og det er den: at jeg troede, at naar jeg to Gange efter hinanden, som jeg haaber tilstrækkeligen, havde viist, hvor upaalidelig Prof. Rask's Stemme var i denne Sag, saa vilde Publikum undskylde, at jeg ikke tredie Gang indlod mig i lignende Strid med ham, i det mindste saalænge han førte den i Personlighedernes sumpige Egne. Jeg anseer det som vist, at Professor Rask endnu ikke trækker sig tilbage, thi man fortæller om ham, at han i enhver Strid har abonneret det sidste Ord, men jeg overlader ham det gjerne, og under ham alle deres Bifald, som ansee Sagens Afgjørelse at beroe derpaa.

Anhang

angaaende

Forhandlingerne i de tvende sidste Møder

i

Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.

I et Bestyrelses Møde den 11te April d. A., hvortil Catechet Gudmundsen blev indbuden den samme Dag, gjorde Selskabets Sekretair Prof. Rafn, Medlem af Oldskriftafdelingen, ganske uformodet og uden nogen given Anledning fra Gudmundsens Side, Paastand paa, at een af dem skulde udtræde af Oldskriftafdelingen, formedelst det spændte Forhold og Mistillid, der var opkommen iblandt dens Medlemmer, og in specie imellem dem, da han var moralsk overbeviist om, at Catechet Gudmundsen havde taget Deel i de imod sig udkomne Skrifter. Catechet Gudmundsen erklærede derpaa, at han aldeles ingen Deel havde havt, hverken i Anmeldelsen af hans Oversættelser eller i Baldvin Einarssons foreløbige Svar, men at Prof. Rafn kunde udtræde af Oldskriftafdelingen hvis han ønskede det; han selv vilde ikke udtræde; hvortil Prof. Rafn svarede, at Selskabet maatte afgjøre, hvo af dem skulde udtræde. Da Catechet Gudmundsen viste sig ubevægelig,

forestillede Bestyrelsen ham, hvor ubehageligt det vilde være for ham, at arbeide med Prof. Rafn under saa spændte Forhold, og gjorde ham af sig selv et Tilbud af en Pension af 200 Rbdlr. aarlig i 5 Aar, hvis han vilde træde ud. Da nu Catechet Gudmundsen saavel af Professor Rafk's for nærmende Gjensvar, som Bestyrelsen, havde gjort til sit, ved at paatage sig at divulgere det, som af Professor Rafns Tiltale der paa Stedet, og Bestyrelsens uformodede Tilbud, tydeligen kunde see dens Stemning imod ham, troede han at det vilde blive forbundet med alt for mange Ubehageligheder, at modsætte sig dens Ønsker, og lod sig nu bevæge til at erklære: at da han under saadanne Forhold ikke fandt Lyst til at arbeide i Oldskriftafdelingen, saa var han villig til at udtræde, imod at erholde en Godtgjørelse af 200 Rbdlr. i 5 Aar. Dette blev ført til Protocols *)!

Dagen efter blev der afholdt et Møde i Selskabet paa det sædvanlige Sted, uden at det i det af Sekretairen iforveien udstedte Omgangsbrev paa en saadan Maade var blevet tilkjendegivet hvad der skulde foretages, at man deraf var istand til at danne sig et Begreb derom. Mødet var talrigt, uagtet enkelte af de faa Videnskabsmænd, man bemærkede, gik bort midt under Forhandlingerne. Her blev det iblandt andet forebragt Selskabet, at der var opstaaet en saadan Uenighed i Oldskriftafdelingen, at Catechet Gudmundsen havde ønsket at udtræde imod en Godtgjørelse af 200 Rbdlr. aarlig i 5 Aar, og at et andet Medlem Cand. Philos. Helgason var reist op til Island uden at have meldt det til Bestyrelsen, saa at han ikke længere kunde ansees som Medlem af Oldskriftafdelingen, og følgelig maatte den nærværende Oldskriftafdelig opløses. Nogle Medlemmer talte imod, at Catechet Gudmund-

*) Catechet Gudmundsen har efter min Begjæring meddeelt mig denne korte Udsigt over Forhandlingerne i det omtalte Bestyrelsesmøde, thi jeg fandt nu ingen Grund for ham til at fortie saadant.

sen fik en eneste Skilling af Selskabet, men da Conferentsraad Schlegel talte derfor og ansaae det som billigt, saa androg et af Medlemmerne paa, at Catechet Gudmundsen skulde først erklære, at han ingen Ret havde til en saadan Godtgjørelse eller Pension. Catechet Gudmundsen erklærede ogsaa virkelig, at han ikke havde en saadan, men at det var aldrig faldet ham ind at forlange det af Selskabet, men at Bestyrelsen havde proponeret ham det; det var ogsaa en Condition, under hvilken han havde erklæret sig villig til at træde ud (det første blev kun, saavidt erindres, ført til Protocols). Derpaa skreed man til Votering om Catechet Gudmundsen skulde erholde den omtalte Godtgjørelse eller ikke, og det blev da antaget med 20 Stemmer imod 13. (Iblandt de Sidstes Antal var Forfatterens heraf). Derpaa blev der af adskillige Medlemmer gjorte Indvendinger imod Cand. Helgasons Exclusion af Oldskriftafdelingen, i det mindste indtil hans Erklæring kunde indløbe til Efteraaret, men energiske Stemmer hævede sig derimod. I denne Anledning bleve Oberstlieutenant Abrahamson og Prof. Rafn adspurgte, om de ikke havde været vidende om Cand. Helgasons Afreise til Island, hvilket de benægtede hver for sin Person, og nu blev han ved Stemmeflerhed excluderet af Oldskriftafdelingen.

Forfatteren heraf talede meget lidet paa dette Møde, da han var ganske uforberedet, eftersom han ikke kunde vente slige Forhandlinger i Selskabet, og Debatterne desuden bleve førte med en temmelig, og næsten forvirrende Livfuldhed, men efterat han var gaaet bort eftertænkte han Sagen nærmere og nedlagde de af denne Overveielse uddragne Resultater i følgende Skrivelse til Selskabet.

"Ligesom Æren maa være det virkende Princip i et videnskabeligt Selskab, saaledes bør den ogsaa stedse være det hellig; det bør i Udførelsen af sit egentlige Formaal, i Udførelsen af sine videnskabelige Arbeider, i Anvendelsen af sine Midler, og i sin Behandling af enkelte Personer, enten de

maatte være i eller udenfor Selskabet, stedse have sin egen Hæder for Øie.

"Det paaligger da ikke alene Selskabets Bestyrelse at drage Omsorg for, at bevare dets Hæder, men ethvert af dets stemmegivende Medlemmer er pligtigt til ikke alene ikke at laane sin Stemme til at raade Selskabet til noget, der ikke kan bestaae med dets Ære, men endog med Kraft og Eftertryk at modsætte sig ethvert Forsøg eller Forslag af den Natur.

"Overbeviist i mit Inderste om disse Sætningers Sandhed bliver jeg da dømt til herved ærbødigst at gjøre det ærede Selskab opmærksom paa, hvorledes adskilligt af det, der blev foretaget paa det sidste Møde, forekommer mig hverken at kunne forenes med Selskabets Ære eller med Selskabets Love.

"I Selskabets Love §. 14, 2 er det gjort Sekretairen til Pligt i det Omgangsbrev, han skal omsende iblandt Selskabets Medlemmer, at opgive de vigtigste Sager, der skulle foretages og overveies paa det paafølgende Møde. Ikke destomindre bleve der paa Selskabets sidste Møde foretagne tvende Sager af den allerstørste Vigtighed for Selskabet, nemlig Disposition af en Capital af 1000 Rbdlr. og Ophævelsen af den saakaldte Oldskriftafdeling, uden at det blev paa en saadan Maade antydet i det forinden bemeldte Møde af Sekretairen udstedte Omgangsbrev, at man var istand til deraf at danne sig et Begreb om hvad der skulde foretages.

"Allerede denne ene Omstændighed, at to vigtige Ting ere blevne afgjorte uden at den i Selskabets Love foreskrevne høistvigtige Form er bleven iagttaget, er formeentlig nok til at vise, at hvad der saaledes er foretaget, ikke alene ikke stemmer med Selskabets Hæder, men at det er uden al Gyldighed.

"Den i Selskabets Love foreskrevne Form er nemlig af den allerhøieste Vigtighed; det er os vistnok alle bevidst, at naar vi skulle bestemme og foretage noget af Vigtighed, saa behøve vi Betænkningstid, hvis vi ville være sikkre

paa, at vor Bestemmelse eller vort Foretagende skal geraade os til Ære. Den Flerhed, som møder i et Selskab, kan ikke gjøre denne Nødvendighed overflødig, thi naar man ikke veed hvad der skal foretages, forøger Flerheden kun Ubestemtheden, thi saa maa den Uforberedte lede den Uforberedte. For at afværge saadant og dets farlige Følger er forbemeldte Bestemmelse nedskreven i Loven, som aldrig burde tabes af Sigte.

"Ved Lovene har Selskabet beskrevet sig selv en vis bestemt Grændse, inden hvis Enemærker Selskabets Virksomhed skulde have Gyldighed, men udenfor hvilken, — hvis Selskabet endog af en eller anden Grund kom til at overskride den — den ikke skulde have Gyldighed. Hvis Selskabets Love ikke have denne Betydning, saa have de ingen, og Selskabet er Vilkaarlighedens Selskab; men da det vilde være modsigende at have Love uden Betydning, saa maa man tillægge dem hin Betydning, og deraf følger igjen, at de Bestemmelser, der paa sidste Møde bleve foretagne angaaende Anvendelsen af endeel af Selskabets Midler, og Oldskriftafdelingens Opløsning, uden Jagttagelse af foranførte Lovens Regel eo ipso ikke synes at kunne have Gyldighed.

"Men der gives endnu andre Lovens Bestemmelser, der gribe dybere ind i Selskabets Væsen, og som ved Affattelsen af foranførte Bestemmelser synes at være blevne tabte af Sigte. I Lovenes §. 1 angives nemlig Selskabets Formaal at være "fornemmelig islandske Oldskrifters Udgivelse og Fortolkning; men ellers alt hvad der kan tjene til at oplyse det gamle Nordens Historie Sprog og Oldsager i Almindelighed, og derved til at vække og nære Kjerlighed til Fædre og Fædreland"; det er saa langt fra at her gjøres nogen Bestemmelse om Pensioner, at disse endog synes at stride imod Selskabets ovenangivne Formaal, hvilket især bliver indlysende, naar man lægger Mærke til Bestemmelsen i Lovens §. 11. "Disse (Selskabets Embedsmænd) have Opsigt med Selskabets Eiendele og Indtægter, og maa sørge for sammes Vedligeholdelse, Forøgelse

og Anvendelse efter Selskabets Bestemmelse", altsaa bør de, og Selskabet tilligemed dem, sørge for, at Selskabets Eiendele og Indtægter ikke anvendes til en anden eller endog modsat Bestemmelse. Heraf synes endvidere at følge, at den Bestemmelse, hvorved Catechet Gudmundsen blev tilstaaet en Pension eller Godtgjørelse, at stride lige imod Selskabets Formaal og Selskabets Love; og det saa meget mere som her er ikke om noget Ubetydeligt at gjøre, men om en Sum af 1000 Rbdlr., lig ⅓ Deel af Selskabets beholdne Formue, og som opsluger mere end den Gave for 3 Aar, som det har behaget Hans Majestæt allernaadigst at skjænke Selskabet i 5 Aar til at fremme dets virkelige Formaal.

"Da nu den forommeldte Bestemmelse i Følge alt Foranførte maa betragtes som en Forandring i Selskabets Vedtægter, saa kunde den ikke erholde Gyldighed, med mindre der, ifølge Vedtægtens §. 22 vare blevne gjorte Forslage dertil paa det næstforegaaende Møde, og desuden antaget med en Stemmeflerhed af $\frac{2}{3}$ Deele af de ved Aarets første Møde tilstedeværende Medlemmer, hvoraf endvidere skjønnes, at en saadan Forandring i Vedtægterne skal kun foretages paa Aarets første Møde. Da nu ingen af disse Betingelser ere blevne iagttagne, og kun 20 imod 13 paa sidste Møde voterede for Pensionen, saa skjønner jeg ikke rettere end at den derom fattede Beslutning eo ipso er ugyldig..

"Hvad Opløsningen af Oldskriftafdelingen angaaer, saa burde Selskabet førend det skred dertil, have nøie undersøgt, om der virkelig var nødvendig Grund til at opløse den. Denne Qvæstion er ikke bleven drøftet af Selskabet, eller i det mindste saa eensidigen og løselig, at det kan ikke ansees tilstrækkeligt. Den eneste antagelige Grund til at opløse Oldskriftafdelingen forekommer mig at være den, at dens Arbeider ikke svarede til Selskabets Formaal. Dette er nu aldeles ikke blevet beviist, undtagen maaskee om et eneste af de af Oldskriftafdelingen udgivne Arbeider, nemlig Prof. Rafns danske Oversættelse.

Vel har Prof. Rafk i ſit "Gjenſvar paa mit foreløbige Svar" ſøgt at ſtemple et af Catechet Gudmundſen og Candidat Helgaſon udgivet Værk ſom ubrugbart, men da han tydeligen har viſt, at han maa anſees ſom Part i denne Sag og ikke ſom Dommer, ſaa haaber jeg at Selſkabet, ligeſom enhver anden Upartiſk, vil opſætte ſin Dom, indtil Documenter fra Modpartens Side blive irettelagte, og jeg har den Ære herved at underrette Selſkabet om, at ſaadant om føie Tid vil ſkee, hvorved de af Prof. Rafk anførte Udſættelſer enten ville vinde i Styrke eller kuldkaſtes, og jeg vover at give det ærede Selſkab, der naturligviis alene kan interesſere ſig for at Sandheden bliver lagt for Dagen, et grundet Haab om, at det ſidſte vil blive Tilfældet.

"Der er ſaaledes ikke Grund til at opløſe Oldſkrift-Afdelingen, og allermindſt til at udelukke de Perſoner deraf, om hvilke det ikke er beviſt, at de have leveret daarlige Værker, men derimod at overdrage Oprettelſen af en ny Oldſkrift-Afdeling til den, om hvem det er blevet oplyſt, at han under Selſkabets Navn har leveret mindre gode Arbeider. En ſaadan Beſtemmelſe kan neppe beſtaae med Selſkabets Hæder.

"Men der angives en anden Grund, der ſkal gjøre Opløsningen uundgaaelig, der ſkal nemlig være opſtaaet Uenighed imellem Medlemmerne af Oldſkrift-Afdelingen, ſom ſkal have til Følge, at der ikke kan arbeides med Held for Selſkabet. Men maa jeg da ſpørge, hvori beſtaaer denne Uenighed? eller hvad er Aarſag til den? Have Catechet Gudmundſen og Candidat Helgaſon fornærmet deres Collega Prof. Rafn? eller har Prof. Rafn fornærmet dem? eller have de førſte fornærmet hinanden indbyrdes? og hvori beſtaaer da denne Fornærmelſe? Intet er blevet oplyſt herom for Selſkabet paa det ſidſte Møde. Jeg veed vel, at Prof. Rafk i ſit velbekjendte Gjenſvar helder til den Mening, at Catechet Gudmundſen og Candidat Helgaſon ere Medvidere eller Forfattere

af den anonyme Recension over Prof. Rafns danske Oversættelser; men hvor ere Beviisligheder derfor? En saadan Beskyldning, henkastet uden mindste Grund, og en Videnskabsmand saare lidet værdig, kan ingenlunde berettige Selskabet til at behandle Catechet Gudmundsen og Candidat Helgason som uværdige til at være Medlemmer af Oldskrift-Afdelingen, eller som dem, der have opvakt Dissents i samme.

"Endnu en anden Grund skal der være anført, nemlig: at Catechet Gudmundsen, som min Ven, skal have meddeelt mig adskillige Oplysninger til mit foreløbige Svar om Oldskrift-Afdelingens indre Forhold. Jeg kan erklære og erklærer herved, at dette Paafund er af samme Natur, som det forberørte, og at det er aldeles ugrundet og urigtigt. Vist er Catechet Gudmundsen min Ven, og just derfor har jeg omhyggelig undgaaet at udfritte ham om det, som andre muligen kunde ansee mindre passende for ham at meddele. Jeg har derfor indskrænket mig, og nødvendig maattet indskrænke mig, til at anføre det, hvortil jeg fandt Data i de af Selskabet udgivne Skrifter. Jeg opfordrer Enhversomhelst til at anføre et eneste Sted i mit foreløbige Svar, som jeg har øst andetsteds fra, paa eet Udtryk nær, men i dette ene Udtryk, der just angaaer et formodet, personligt og Selskabet aldeles uvedkommende Forhold imellem Prof. Rafn og Catechet Gudmundsen har jeg feilet, og feilet, fordi jeg ikke udspeidede min Ven Gudmundsen i Forveien.

"Mig er da saaledes Intet bekjendt, og som jeg haaber, heller ikke Selskabet, der har kunnet forvolde Splid i Oldskrift-Afdelingen. Vel har Catechet Gudmundsen ladet sig bevæge til at erklære, at da han ikke fandt Lyst til at arbeide under saadanne Omstændigheder, saa var han, under visse Betingelser, villig til at udtræde af Oldskrift-Afdelingen; men mig synes at Selskabet burde have undersøgt, hvilke Omstændigheder han meente, førend det kastede en Sum af 1000 Rbdlr. bort for at hæve en deraf opstaaet Collision.

"Fandtes det imidlertid ved nøiere Undersøgelse, at der var opstaaet Dissents i Oldskrift-Afdelingen, saa burde Selskabet, efter min Mening, først prøve at mægle Forlig imellem Parterne, hvorved det formentlig var den meest passende Forholdsregel, at den skulde træde ud af Oldskrift-Afdelingen, som ikke vilde forliges i Mindelighed paa billige Vilkaar. En saadan Fremgangsmaade er den eneste, som jeg finder Selskabet, som videnskabeligt Selskab, fuldkommen værdig.

"Men Oldskrift-Afdelingen maatte opløses siger man, fordi et af dens Medlemmer er reist op til Island, uden at have meldt det til Bestyrelsen eller Oldskrift-Afdelingen. Næst at bemærke, at Selskabet kan ikke antage en saadan Angivelse, førend det har hørt den Paagjeldendes Erklæring, saa var et Medlems Udtrædelse af Oldskrift-Afdelingen ikke tilstrækkelig Grund til at opløse den. Dr. Brynjulvsen, der i 3 Aar var fraværende Medlem af Oldskrift-Afdelingen, — ligesom Eglisen har været det i alle de 6 Aar, Selskabet har tilbagelagt, — udtraadte ved sin Død af Oldskrift-Afdelingen, og man fandt det dengang tilstrækkeligt, at indbyde et nyt Medlem, nemlig Cand. Philos. Helgason, til i hans Sted at indtræde i samme, uden at Selskabet havde noget dermed at bestille. (See Hovedberetn. 1828. S. 10 øverst.) Jeg kan desuden bevidne, at Hr. Prof. Rafn, Oldskrift-Afdelingens Ordfører, var, trods hans Benægtelse paa sidste Møde, vidende om Hr. Helgasons Afreise, thi han blev indbuden til det Afskedsgilde, de herværende Islændere holdt Cand. Helgason ved hans Afreise, hvilket Hr. Prof. modtog. Ham blev anviist det øverste Sæde, han deeltog i Hr. Helgasons Afskedsskaal, og han havde den Sang i Hænderne, der blev affattet ved denne Leilighed, og hvori det tydeligen antydes, at han reiser hjem til Island for at blive der for bestandig, hvilken Bestemmelse nu skal være forandret, saa at han ventes hertil i Efteraaret. Jeg troer og, at hvis Cand. Hel-

gaſon maatte anſees at have forſeet ſig i, ikke at have tilſkrevet Selſkabet, hvilket jeg meget betvivler, ſaa bør Selſkabet, i Betragtning af hans Arbeider for ſamme, og tillige, for ſin egen Æres Skyld, opſætte hans Excluſion, indtil der indløber en Erklæring fra ham.

"Efter ſaaledes at have drøftet Nødvendigheden af og Beføielſen til Oldſkrift-Afdelingens Opløsning, frembyder ſig et andet høiſt vigtigt Spørgsmaal, nemlig: om Selſkabet er berettiget til at opløſe Oldſkrift-Afddelingen? Dette Spørgsmaal frembød ſig i Grunden allerførſt, men jeg har førſt villet betragte Sagen under den for Modpartiet gunſtige Forudſætning (nemlig, at ſaadant ſtod i Selſkabets Magt), hvilken Betragtning dog, ſelv under denne Forudſætning, ikke kunde falde ud til dets Fordeel.

"Efterſee vi Selſkabets Love, ſaa finde vi i §. 1, "at Selſkabets Formaal er (1) fornemmelig islandſke Oldſkrifters Udgivelſe og Fortolkning (og 2), men ellers Alt, hvad der kan tjene til at oplyſe det gamle Nordens Hiſtorie, Sprog og Oldſager i Almindelighed, og derved til at vække og nære Kjærlighed til Fædre og Fædreland."

"Gaae vi dernæſt til §. 2, ſaa finde vi, at denne handler om Udførelſen af den førſte og fornemſte Deel af Selſkabets Formaal, nemlig de islandſke Sagaers og øvrige Oldſkrifters Udgivelſe, ſamt disſes Fortolkning, ɔ: ved Overſættelſer i andre Sprog, og tilføier endelig: "Til at beſørge disſe Værker udgivne, er af Selſkabets Medlemmer ſammentraadt en Afdeling, benævnt Oldſkrift-Afdelingen, der udfører de ved Udgaverne fornødne videnſkabelige Arbeider, og paa eget eller en Boghandlers Forlag, med Selſkabets Underſtøttelſe, ſaafremt ſamme behøves, udgiver Værkerne."

"Lovene forkynde ſig her ikke ſom befalende eller beſtemmende, men forudſætte ſom givet, at der til at udgive de i Paragraphen omhandlede Værker er af Selſkabets Medlemmer allerede ſammentraadt en Afdeling, der har paataget ſig

Arbeidet, og Raadighed over Forlaget af bemeldte Værker, i hvilken Henseende det altsaa ikke tilkom Selskabet, at gjøre nogen vldere Bestemmelse. Dette stemmer nøiagtig med Sagens historiske Udvikling, thi de 4 Herrer, der i Begyndelsen sammentraadte for at udgive de nordiske Oldskrifter, og som siden udgjorde Oldskrift-Afdelingen, havde allerede paataget sig Arbeidet og Forlaget af titmeldte Værker, førend de senere stiftede og forenede sig med et større Selskab, for at sikkre sit Foretagende Bestand. (See Prof. Rafn's Gjensvar S. 19, efr. hermed Hovedberetningen for 1828 S. 6.)

"Gaae vi videre til §. 3, saa finde vi at denne omhandler den anden og secundære Deel af det i §. 1. forkyndte Formaal. Her bestemmes det, at Selskabet skal bestemme og bekoste de til denne Deel af bemeldte Formaal henhørende og i Paragraphen nærmere specificerede Skrifter, og udføre de ved Udgivelsen af samme nødvendige Arbeider.

"Af alt Foranførte fremgaaer: at det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab bestaaer af tvende Afdelinger, Oldskrift-Afdelingen og Selskabet i indskrænket Forstand; at Oldskrlft-Afdelingen har givet Selskabet sin Tilværelse, saa at den saavel i Tidsfølgen som i Grunden er det primitive, Selskabet det secundære; at dette er blevet til for hiin, og ikke hiin for dette, og endelig at Oldskrift-Afdelingens og Selskabets Virkekredse ere ganske adskilte, undtagen forsaavidt de tilsidst løbe sammen i det fælles Formaal: Befordringen og Udbredelsen af den oldnordiske Literatur.

"Men, kunde man sige, for at bringe Enhed i det saaledes forenede Selskab, maae enten Oldskrift-Afdelingen have Myndighed over Selskabet, eller Selskabet over Oldskrift-Afdellngen. Hertil svarer jeg: dette maa afgjøres ved Lovene. Gjennemgaaer man dernæst Lovene, tillægge de ligesaalidet hiint som denne en saadan Myndighed. Det forudsættes i §. 2, som allerede bemærket, at Oldskrift-Afdelingen har fri Raadighed saavel over Arbeidet som over Forlaget af de

der omtalte Værker, og det samme bestemmes i §. 3 med Hensyn til Selskabet, angaaende de dets specielle Virksomhed anviste Værker. Sammenholde vi hermed de Pligter, som Lovene paalægge Selskabets Embedsmænd, som dets Repræsentanter, saa indskrænkes disse, i Almindelighed betragtede, i §. 11 "til at have Opsigt med Selskabets Eiendele og Indtægter, og til at sørge for sammes Vedligeholdelse, Forøgelse og Anvendelse efter Selskabets Bestemmelse." Derimod paalægges Selskabet ingen Pligter med Hensyn til Oldskrift-Afdelingen, med Undtagelse af en Understøttelse til at udgive Oldskrifterne, naar og forsaavidt det maatte behøves (see §. 2 in fine) og heller intet Ansvar med Hensyn til dens Arbeider. Oldskrift-Afdelingen paa den anden Side paalægges ingen Pligter imod Selskabet, med Undtagelse af at Selskabets Secretair, "Oldskrift-Afdelingens Ordfører i Sammenkomsterne, giver i samme Efterretning om Fremgangen med dens Arbeider." (See §. 14, 6.)

"Dersom det havde været Lovgivernes Villie og Hensigt, at Selskabet skulde have nogen Myndighed over Oldskrift-Afdelingen, saa var det vistnok blevet bestemt i Lovene, men da saadant ikke er skeet, saa kan det ingenlunde tiltage sig en saadan, men det maae, uagtet dets Ønske maatte strække sig videre, lade sig nøie med den Virkekreds og den dertil fornødne Myndighed, som Oldskrift-Afdelingen og Lovene have nedlagt i dets Hænder.

"Det er da heraf klart, at Oldskrift-Afdelingen er en af Selskabet aldeles uafhængig, skjøndt med samme forbunden, Indretning, over hvilken Selskabet ikke har nogen Myndighed, og heller ikke noget Ansvar med Hensyn til dens Arbeider, hvoraf følger, at ligesaalidet som Oldskrift-Afdelingen, som saadan, kan blande sig i Selskabets Virksomhed, ligesaalidet kan Selskabet, som saadant, blande sig i Oldskrift-Afdelingens særskilte Virksomhed og indre Forhold uden dennes Minde; det kan da heller ikke opløse den eller indsætte en ny, imod den be

staaende Oldskrift-Afdelings Villie. Fremdeles kan det ikke paatale, at et af dens Medlemmer reiser, overdrager andre sine Arbeider paa kortere eller længere Tid, og andet desl., hvorimod det maae være Medlemmernes egen Sag, at ordne deres indre Anliggender. Det eneste Selskabet maaskee kunde gjøre, det er at nægte Oldskrift-Afdelingen Understøttelse, naar de af den udgivne Værker bevisligen fandtes at være slet og skjødesløst udgivne, men uden denne Betingelse kan Selskabet ikke eensidigen løse sig fra den Forpligtelse, det engang har paataget sig imod Oldskrift-Afdelingen.

"I Følge alt Foranførte bliver den Bestemmelse, der paa det sidste Møde blev tagen af Selskabet, angaaende Oldskrift-Afdelingens Opløsning, aldeles ugyldig.

"Da de af Selskabets Medlemmer, der paa det sidste Møde toge Deel i Forhandlingerne og Voteringen, saavel med Hensyn til Bortgivelsen af den forommeldte Pension til Catechet Gudmundsen, som med Hensyn til Opløsningen af Oldskrift-Afdellngen, efter min Mening umueligen kunne afgjøre denne Sag, saa foreslaaer jeg, at der bliver udnævnt en Commission af saadanne Medlemmer, der ikke have taget Deel i Forhandlingerne og Voteringen angaaende bemeldte Gjenstande paa det sidste Møde, og hvis Characteer, Kundskaber og øvrige Qvaliteter ere Selskabet Borgen for en retfærdig Bedømmelse — til hvilken Selskabet overdrager, at overveie og afgjøre denne Sag. Jeg tillader mig hertil at foreslaae: Kammerherre Marschal v. Moltke, Biskop Müller, Conferentsraad og Generalauditeur Møller, Generalauditeur Aagesen og Etatsraad Werlauff, og jeg haaber at Selskabet ikke vil have noget at udsætte paa nogen af disse Herrer.

"Skulde Selskabet ikke tage disse mine her saa frimodigen fremførte Grunde i Betragtning, men ligefuldt, og uden videre, fuldføre sine gjorte Beslutninger, saa finder jeg mig foranlediget til at bekjendtgjøre dette mit Brev ved Tryk-

ken, for at overbevise Publicum om, at jeg har gjort min Pligt, og at jeg ikke er deelagtig i de her drøftede og paa Selskabets sidste Møde tagne Bestemmelser."

Dette Brev bragte Forfat. til Formanden, Conferentsraad Schlegel, og bad ham at oplæse det paa det næste Møde i Selskabet (der skulde holdes samme Dag, eller den 23de April), hvilket han velvilligen lovede. Det blev ogsaa virkeligen oplæst paa Mødet om Aftenen, og efter nogle Bemærkninger frem og tilbage, blev det med 32 Stemmer imod 9 vedtaget, at der ikke skulde tages Hensyn til bemeldte Brev eller de i samme indeholdte Forslag. Forfatteren voterede ligesom de andre, men da der blev exciperet imod hans Stemme, exciperede han imod alle de Herrers, som havde voteret for de i hans Skrivelse bestridte Forholdsregler paa næstforegaaende Møde, paa Grund af, at de vare i samme Tilfælde som han; men det blev ikke hørt. — Kort derpaa forføiede Forfatteren sig bort fra Forsamlingen tilligemed en agtet dansk Videnskabsmand, som ikke fandt Behag i at bivaane Mødet længere; hvorefter Prof. Rafn skal have foreslaaet Prof. Magnusen og Prof. Rask til nye Medlemmer af Oldskrift-Afdelingen *).

Et Par Dage senere skrev Forf. Selskabet følgende Brev:

"Jeg kan ikke overtale mig til at vedblive at være Medlem af det Samfund, om hvilket jeg troer, at det ikke følger sine egne Love."

---

*) Jeg kan ikke overtale mig til at troe, at bemeldte Herr. Professorer skulde have stridt saa kjekt for Prof. Rafn, fordi de vidste, at de, til Belønning, skulde indtage de Faldnes Plads, saameget mindre som disse vare efter Prof. R. Haandlangere, Kalkslagere og Stenhuggere hos Prof. Rafn. (See Gjensvar S. 21)

"Jeg melder mig derfor herved ud af det Kongl. Nordiske Oldskrift-Selskab."

Baldvin Einarsson.

Til
det Kongl. Nordiske Oldskrift-Selskab."

Nogle almindelige Betragtninger i Anledning af det Foregaaende.

Jeg staaer endnu i den Formening, at Selskabet var uberettiget til med Stemmeflerhed at afgjøre, om der skulde tages Hensyn til min første Skrivelse og de deri indeholdte Forslag eller ikke. Spørgsmaalet indeholder nemlig noget ganske Andet, end det synes at indeholde, naar det bliver indklædt i foranførte Dragt; thi dersom man antager, at der er handlet imod Lovene i Mødet den 12te April, saa bliver Spørgsmaalet: om Selskabet havde Ret dertil (ɔ: om Lovene skulle have nogen Betydning for Selskabet), men hvis det benægtes, saa bliver Spørgsmaalet: hvilken af to forskjellige Forklaringer af Lovene er den rigtige?

At et Samfund kan vilkaarligen, og uden Iagttagelse af de foreskrevne Former, løse sig fra de Forpligtelser, det selv har paalagt sig, og tilintetgjøre de Love, det har foreskrevet sig, synes at staae i en aabenbar Modsigelse med dets Natur. Det vilde da befinde sig i den samme Stilling, som et Land, hvor Lovene have tabt deres Myndighed, Medlemmerne have ingen Garantie for deres Rettigheder, Samfundet har ingen indvortes Kraft, og de Svagere staae i Fare for at blive de Stærkeres Bytte.

At et Staten underordnet Samfund kan ved Stemmeflerhed afgjøre, hvilken af to forskjellige Fortolkninger af dets Love er den rigtige, kan jeg heller ikke antage, allermindst, naar der er Tale om enkelte Medlemmers Rettigheder. En rigtig Fortolkning beroer paa Indsigt, men Indsigt bestaaer ikke i Fleerhed, altsaa er Stemmeflerheden ingen Garantie for en rigtig Fortolkning. Det enkelte Medlem kan saaledes ikke samtykke i, at hans Rettigheder blive afgjorte ved Flerhedens, men ved indsigtsfulde Mænds Forklaring af Lovene. Skal noget afgjøres, der af alle erkjendes, at være indenfor Lovens Grændser, det maa og bør afgjøres efter de fleste Stemmer, thi hvilken Mening der end (af flere forskjellige) antages, blive Lovene ikke overtraadte. Er der derimod Tale om, hvilken af tvende forskjellige Fortolkninger af Lovene er den rette, saa er det indlysende, at kun den ene kan være rigtig, men den anden maa være urigtig. Skulde det nu træffe sig, at Flerheden stemte for den urigtige Mening, saa bleve Lovene virkeligen overtraadte, men dertil maa Majoriteten ansees ligesaa uberettiget som Minoriteten. De forskjellige Partier ere her at betragte som Parter i en Sag, som ikke selv kunne afgjøre deres Tvist, men maae overlade det til en Tredie *). Jeg troer derfor, at ethvert Selskab bør i alle Tilfælde lade saadanne Spørgsmaal afgjøre ved en Commission, og at det er pligtigt dertil, naar det bliver paastaaet af en af Parterne.

---

*) En paafaldende og eensidig Anvendelse af denne Mening var det, at der blev nægtet mig Ret til at stemme, om Selskabet kunde afgjøre den omhandlede Qvæstion eller ikke. Mit Forhold til den kunde ikke blive forandret derved, at jeg fremsatte mine Grunde skriftlig, imedens de Øvrige fremsatte deres mundtlig, jeg maatte altsaa være berettiget til at votere tilligemed de øvrige Medlemmer, eller alle uberettigede dertil tilligemed mig.

Betragter man Anledningen til Opløsningen af Oldskriftafdelingen, saa maae man undres over at den har været istand til at frembringe saadanne Resultater; men denne Anlednings Beskaffenhed er kun en Gaade for den, som ikke kjender Forhandlingerne i Bestyrelsesmodet den 11te April; thi disse, i Forbindelse med Prof. Rasks Gjensvar, som Bestyrelsen har billiget, vise, at Prof. Rafn og Bestyrelsen have (uden al Grund) havt Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason mistænkte for, at de have været Deeltagere i Anmeldelsen af Prof. Rafns Oversættelser, og i mit forelobige Svar, og derfor er den Ene paa en tilsyneladende høflig Maade bleven viist Døren, og den anden kastet udaf Oldskriftafdelingen. Dersom det er en Fornærmelse, offentligen at yttre og udsprede en aldeles ugrundet Mistanke imod En, saa ere Catechet Gudmundsen og Cand. Helgason udviste af Oldskriftafdelingen, fordi de vare blevne fornærmede af Prof. Rafn og Bestyrelsen. Det vides heller ikke, at der fra Catechet Gudmundsens og Cand. Helgasons Side er foretaget noget fra den 12te Februar d. A. og indtil den 12te Marts næstefter, der kunde give Anledning til at svække "den udmærkede og paa skjønne Frugter rige Arbeidslyst, der besjælede Oldskriftafdelingen" indtil den førstnævnte Datum. (See den forrige Formands Oberstlieutenant Abrahamsons Tale, holdt i Selskabet den 12te Februar 1831. S. 6.) eller noget, som i bemeldte Tidsrum har kunnet forstyrre den "gode og ordentlige Gang", hvori "alt" befandt sig den samme Dag, (see Talen S. 11, 3 Stykke), ja forstyrret den i den Grad, at Oldskriftafdelingens Virksomhed maatte den 12te Marts ansees saa godt som standset.

Lægger man endvidere Mærke til hvilke Personer det ere, som Prof. Rafn og Selskabet har behandlet paa denne Maade, saa er den ene, nemlig Catechet Gudmundsen, en af det Kongl. nord. Oldskriftselskabs første Stiftere, og som med Flid og Nidkjærhed har arbeidet for Selskabet og for Prof. Rafn

i alle de 6 Aar, Selskabet har tilbagelagt; saaledes har han for største Delen afskrevet de 5 Bd., neml. den 3die Deel af Olaf Tryggvesens Saga, Jomsvikingasaga og Knytlinga, eller det 11te Bd; Olav den helliges Saga, ell. det 4de og 5te Bd.; Magnus den godes og Harald Haardraades Sagaer, eller det 6te Bd.; ligeledes har han fra Begyndelsen af confereret Haandskrifterne med Professorerne Rask og Rafn, bestandig havt den første Correctur af Selskabets Skrifter, forfattet Registrene til dem, og for det meste Fortalerne, ligeledes i Forbindelse med Hr. Helgason besørget Udgaven af de 2 Bind af Islendinga-sögur, som ere udgivne af Selskabet. Desuden har han besørget en Correctur af de af Prof. Rafn særskilt udgivne Sagaer, som benævnes Fornaldarsögur, i hvilke Hr. Helgason har havt den vigtigste Deel, hvad Bearbeidelsen angaaer. I Aaret 1828 ansaaes Hr. G. af Selskabet og Oldskriftafdelingen, godt skikket til at "undersøge, afbenytte og afcopiere" vigtige Haandskrifter og Membraner i Stokholm, thi han reiste derhen med Selskabets Understøttelse i en saadan Hensigt (See Oberstlieutenant Arabrahamsons Tale i Selskabet den 12te Februar d. A. S. 5.) og udførte dette Hverv særdeles tilfredsstillende for Selskabet (see Hovedberetn. af 1828. S. 22.).

Den anden Person er Candidat Helgason, der i 3 eller 4 Aar gik Professor Rafn privatim tilhaande ved Udgaverne af hans mythisk-romantiske Sagaer, og senere indtraadte i Oldskriftafdelingen, og arbeidede der med Held og Nøiagtighed. Det skal da formodentlig være etslags Erkjendtlighed af Prof. Rafn og Selskabet imod disse Mænd, at de have behandlet dem paa en saadan Maade.

Lægge vi dernæst Mærke til, at de udelukkede Mænd ere Sønner af den "mærkelige og (som den forhenværende Formand Oberstlieutenant v. A. behagede at udtrykke sig i Selskabets Møde den 12te Februar, see Talen S. 10 nederst) os alle (i Selskabet) saa kjære Øe, saa skal denne Behand-

ling af dens 2de Sønner formodentlig ogsaa være en lille Erkjendtlig hedimod den, den, hvis Sønner have forfattet de Værker, hvis Udgivelse er Gjenstanden for Selskabets Virksomhed, hvis Sønner have opbevaret dem, samlet dem, og skjænket dem til forskjellige Instituter i Danmark, og hvis Sønner have stiftet Selskabet tilligemed Prof. Rafn og havt den største Deel i de af det udgivne Værker.

Nogle Rettelser og Trykfeil.

S. 13 L. 6 at "han maaskee l. at "han (Prof. Rask) maaskee"
— 17 — 6 kap 112). "Det l. kap 112)". Det
— 43 — 26 som l. end
— 49 — 29 ósköpt l. ásköptu
— 52 — 5 hèraasvögur l. hèraðasögur
— 56 — 1 nf. raðit l. ráðit
— 61 — 26 fyrir þvi l. fyrir því at
— 64 — = 1ste Stykke trænger til følgende Rettelser og nærmere Bestemmelser: L. 7 som er eenstydende l. som undertiden er eenstydende. L. 9. betyder for sig selv l. betyder her for sig selv (d. e. udtrykker Causalitetsforholdet). L. 10 i samme Betydning l. i samme nøie Forbindelse. Forøvrigt svarer því nærmest til det lat. nam, þvíat til quod, fyri því til propterea og fyri því at til propterea quod, men alle disse Udtryk ere indbyrdes beslægtede, og sættes ofte istedetfor hinanden.
— 71 — 21 áramiðill f. áramiðill
— 73 — 8 og 9. ved Roen omkaps og Skyden omkaps, eller ved Roen, Rlden, paa Tofte eller Dæk l. ved Roen omkaps og Skyden omkaps (ell. ved Roen og Riden) paa Tofte og Dæk
— 74 — 13 numeris l. numeri
— 76 — 8 Grunndevig l. Grundevig
— = — 28 Skalden l. Skallen
— 84 — 4 istedetfor |íngha f. þínga l. silúngr f. silúngr
— = — 5 og 6 Joseph l. Jóseph og Josep l. Jósep
— = — 1 nfr. Kristofor, Kristófor l. Kristofor, ellers Kristófór
NB. I Udsættelsen (S. 81—84) paa Prof. R. Retskrivning i Aarbøgerne, er der undertiden af Uagtsomhed brugt ȣ i de af samme anførte Ord, men da dette Bogstav ikke findes i bemeldte Værk, saa burde det ikke været anvendt her i de omtalte Ord.
— 92 — 6 som Bestyrelsen, havde l. som Bestyrelsen havde
— 95 — 17 paa sidste l. paa det sidste.

